

MEGOLDÁSOKKAL

Varga Barnabás

Latin gyakorlókönyv

A „FERENCZI – MONOSTORI” LATIN NYELVKÖNYV
OLVASMÁNYAIHOZ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

MEGOLDÁSOKKAL

GRADUS AD LIBRUM „FERENCZI - MONOSTORI”

Varga Barnabás

Latin gyakorlókönyv

a „Ferenczi - Monostori” Latin nyelvkönyv olvasmányaihoz

(alak- és mondattan)

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Előszó

Ez a gyakorlókönyv a Ferenczi - Monostori szerzőpáros Latin nyelvkönyvéhez készült. Latin címe is utal erre: „*A Ferenczi - Monostori nyelvkönyv elsajátításához vezető lépcsőzetes út*”. A teljesen kezdő szintről középfokú nyelvismeretig segíti használóját.

A feladatsorok jellege és felépítése a tanulók önálló munkáját kívánja elsősorban elősegíteni. Ajánlható az olvasmányok akár előzetes feldolgozásához, akár utólagos gyakorláshoz, esetleg az éppen megtanult új ismeretek mérésére is.

A feladatgyűjtemény szigorúan igazodik a nyelvkönyv szerkezeti felépítéséhez (4 nagyobb egység, egységenként 6 lecke). Minden tankönyvi leckéhez tartozik tehát egy-egy feladatsor amely egyszerre gyakoroltatja az éppen soron lévő olvasmány új lexikai és grammatikai ismereteit, miközben a már előfordult nyelvtani jelenségeket ismételve fokozott megerősítésre törekszik. A feladatsorok a leckék A jelű olvasmányait dolgozzák fel a C rész gyakorló mondataival együtt. Kivételt ez alól a III/1, III/3, III/4. anyagrész jelent. Itt a B jelű szövegeket dolgoztuk fel.

Egy-egy feladatsor felépítése a következő: az első négy feladat az alaktant (névszó- és igeragozás, igeelvek, fokozás, speciális esetek) gyakoroltatja, ill. ismételi, mindig az adott olvasmány lexikáját követve. Majd mondattani feladatok következnek (igeneves szerkezetek, különféle mellé- és alárendelői mellékmondatok gyakoroltatása, transzformációja). Ezek **az olvasmány összetett mondatait részekre tördelve értelmezik, alapot adva ezáltal egy pontos fordítástechnika kialakításához, ami a gyakorlókönyv remélt célja. Éppen ezért törekedni kell arra, hogy minden egyes latin szó, kifejezés és mondat mögött legyen mindig magyar jelentés.** Természetesen a feladatlapok végső felépítése csak a második nagy egység végére válik teljessé, amikor az ismeretek már lehetővé teszik azt.

A feladattípusok jellegüknél fogva kapcsolódnak a tankönyvben szereplő gyakorlatokhoz, valamint kiegészítik azokat. A munkafüzet ragaszkodik egyfajta állandósághoz, ugyanakkor igyekszik mindig másképpen gyakoroltatni ugyanazt a jelenséget.

A Gyakorlókönyv végén olyan nyelvtani emlékeztetők találhatók, amelyek a nehezebb feladatok megoldásához szükséges ismereteket próbálják megszerezni, feleleveníteni.

Végül hadd fejezzem ki köszönetemet Ferenczi Attilának, e könyv lektorának gondos munkájáért és hasznos észrevételeiért. Külön köszönettel tartozom a PPKE Idegen nyelvi Intézetében oktató kollégáimnak, akik javaslataikkal, tanácsaikkal mindvégig segítették a kiadvány létrejöttét, és részt vettek annak kipróbálásában.

A szerző

Lektorálta:
Ferenczi Attila

Harmadik, javított kiadás

©Varga Barnabás 2002

ISBN 963 9296 51 1

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Felelős kiadó: Fröhlich Ida dékán

*I. Egészítse ki az alábbi igék **szótári alakját** a jelentésükkel együtt, majd adja meg mindegyik ige **imperfectum tövét**!*

1.	administratum	—		impf. tő:
2. pertineo		—		impf. tő:
3. esse		—		impf. tő:
4. vixi		—		impf. tő:
5. capere		—		impf. tő:
6.		—	bír, neki van	impf. tő:
7. habitatum		—		impf. tő:
8. movi		—		impf. tő:
9. tractum		—		impf. tő:
10. venio		—		impf. tő:

*II. Az előző feladat 7. 8. 9. és 10. igéjét ragozza el ind. praes. impf-ban, majd keretezze be azokat az alakokat, ahol jelentkezik valamilyen **kötőhangzó**!*

.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			

*III. A megadott igealakok mellé írja a „**létige**” megfelelő alakjait!*

constat		aedificas	
venis		habemus	
traho		trahunt	
habitare		nominat	

IV.A személy megtartásával **változtassa meg az alábbi igék számát /sing ↔ plur./!** Minden egyes alakon jelölje be függőleges vonallal az impf. tő határát, az esetleges kötőhangzókat pedig karikázza be!

pl.: viv/it viv/unt

1. administramus	
2. venitis	
3. es	
4. capit	
5. habemus	
6. sunt	
7. silent	
8. appello	
9. pertinetis	
10. collocat	

V. Adja meg az alábbi névszók pontos szótári alakját és jelentését, majd ragozási tövét!

pl.: **magistros** szót. alak: .. **magister** -tri m. -mester, tanár... rag. tő: ... **magistr-**

1. populorum	szót. alak:	rag. tő:
2. imperia	szót. alak:	rag. tő:
3. provinciis	szót. alak:	rag. tő:
4. finitimum	szót. alak:	rag. tő:
5. ceteras	szót. alak:	rag. tő:
6. vico	szót. alak:	rag. tő:
7. propugnaculi	szót. alak:	rag. tő:
8. vestris	szót. alak:	rag. tő:
9. magistrā	szót. alak:	rag. tő:
10. libero	szót. alak:	rag. tő:
11. pulchra	szót. alak:	rag. tő:
12. puerum	szót. alak:	rag. tő:
13. agros	szót. alak:	rag. tő:

VI. Ragozza el az alábbi jelzős kifejezéseket!

nostrum imperium clarum	vester fluvius periculosus	tua provincia finitima
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

VII. Változtassa meg a következő jelzős kifejezések számát (*sing* ↔ *plur.*) az esetük megtartásával!

1. **provincias nostras**
2. **oppida clara**
-
3. **imperii Romani**
4. **contra barbarum periculosum**
5. **in parvis casis**
6. **viae longae**
-
7. **incendium magnum**
-
8. **provinciarum finitimarum**
9. **proelium longum**
-
10. **amicitiā carā**
11. **vicis sitis**
-
12. **contra inimicum Romanum**

VIII. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. A germán földműves házat épít.

.....

2. A germán földművesek házakat építenek.

.....

3. A barbárok a háborúban elfoglalják a rómaiak telepeit.

.....

4. A római földműveseknek kis házaik vannak.

.....

5. A provinciákban nemcsak rómaiak, hanem más népek is élnek.

.....

6. A Duna folyón túl híres városok helyezkednek el.

.....

7. A rómaiak, mihelyt egy provinciába érkeznek, városokat vagy telepeket szerveznek meg.

.....

I. Egészítse ki az alábbi igék **szótári alakját** a jelentéssel együtt, majd - ahol ez lehetséges - adja meg mindegyik ige

a) imperfectum tövét

b) perfectum tövét

c) supinum tövét!

1.	regnavi	—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
2.	expulsum	—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
3.		— akar
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
4. interficio		—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
5. parēre		—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
6.	expositum	—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
7.		— vágyódik, kíván, óhajt
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
8.	feci	—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
9. maneo		—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:
10.	fui	—
a) impf.tő:	b) perf. tő:	c) sup. tő:

II. A megadott igealaknak

a) határozza meg az idejét

b) változtassa meg az actióját (ind.praes.*impf.* ⇔ ind.praes.*perf.*)

1. educant	a)	b)
2. invenisti	a)	b)
3. prae buerunt	a)	b)
4. manetis	a)	b)
5. damus	a)	b)
6. es	a)	b)
7. transilui	a)	b)
8. collocas	a)	b)
9. vis	a)	b)
10. pariunt	a)	b)

III. Az alábbi **III. declinatio-s** szavakról állapítsa meg, **milyen tövűek!**

- [1.] rex, regis m. [2.] frater, -tris m. [3.] sacerdos, -dotis m,f. [4.] pater, -tris m. [5.] exemplar, -ris n.
 [6.] tenuis 2 [7.] aedes, -is f. [8.] tempus, -poris n. [9.] pecus, -coris n. [10.] uxor, -oris f.
 [11.] corpus, -poris n. [12.] caedes, -dis f. [13.] urbs, -bis f. [14.] nomen, -minis n. [15.] animal, -lis n.
 [16.] terribilis 2 [17.] humilis 2 [18.] infelix, -licis [19.] omen, ominis n. [20.] acer, acris, acre
 [21.] mater, -tris f. [22.] ferox, -rocis [23.] audax, -acis [24.] celer, -leris, -lere [25.] mare, -ris n.
 [26.] mors, mortis f. [27.] Tiberis, -is m. [28.] homo, -minis m. [29.] avis, avis f. [30.] ! vetus, veteris

-msh- tő**gyenge -i- tő****erős -i- tő**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IV. Az itt felsorolt névszónak adja meg a

a) ragozási tövét

b) névszótövét!

1. urbs, urbis f.

a) rag. tő:

b) névszótő:

2. populus, -i m.

a) rag. tő:

b) névszótő:

3. provincia, -ae f.

a) rag. tő:

b) névszótő:

4. ager, agri m.

a) rag. tő:

b) névszótő:

5. pulcher, -chra, -chrum

a) rag. tő:

b) névszótő:

6. pater, -tris m.

a) rag. tő:

b) névszótő:

7. terribilis 2

a) rag. tő:

b) névszótő:

8. populus, -i m.

a) rag. tő:

b) névszótő:

9. animal, -is n.

a) rag. tő:

b) névszótő:

V. Pótolja a jelzős kifejezések hiányzó tagját!

muris		omen			sitiens
.....	humilem		infelix		sitientem
muri		ominis		lupae	
.....	humili		infelici		sitienti
de muro		omine		lupā	
.....	humiles		infelicia		sitientes
muros		omina		lupas	
murorum		ominum		luparum	
.....	humilibus		infelicius		sitientibus
de muris		ominibus		lupis	

Keretezze be azokat a III. decl-ós alakokat, amelyekben az **-i- tő** jelentkezik!

VI. Az alábbi kifejezéseknek csak azon eseteit képezze (megnevezve a számot és az esetet is), ahol valamelyik összetevőben jelentkezik az **-i- tő!** (Eleve mely esetekről lehet szó?)

1. rex terribilis	2. ludibrium infelix	3. mare terribile	4. urbs vetus
.....			
.....			
.....			
.....			

VII. Változtassa meg az alábbi jelzős kifejezések számát (**sing.** ⇔ **plur.**) az eset megtartásával!

1. de mortibus celeribus	
2. bellum terribile ♦	
3. temporis infelicitis	
4. fratres silentes	
	
5. aquae tenuis et clarae	
6. tuis felicibus nominibus	
	
7. ominis infelicitis	
8. tempus longum ♦	
9. corpus terribile ♦	

VIII. Egészítse ki az alábbi jelzős kifejezések hiányzó alakjait! (Figyelem, az esetek **nem sorrendben** vannak!)

id	nomen	felix	tuum	is	magister	novus	terribilisque
.....	nominis						terribilemque
eo				eos			
.....			tuis	eius			
.....	nomina				magistorum		

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) adja meg az impf. perf. és sup. tövét
 c) határozza meg az itt szereplő alakját!
 d) végezze el a kért átalakítását!

intraverunt

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **imperfectum** alak:

clamabant

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **perfectum** alak:

salutas

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **perfectum** alak:

viceramus

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **imperfectum** alak:

statis

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **perfectum** alak:

traxeram

- a) szót. alak:
 b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*.....
 c) meghatározás:
 d) a megfelelő **imperfectum** alak:

eras

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **perfectum** alak:

vis

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **perfectum** alak:

i(v)it

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **imperfectum** alak:

aderant

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **perfectum** alak:

i(v)erat

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **imperfectum** alak:

volebatis

- a) szót. alak:
b) *impf. tő:* *perf. tő:* *sup. tő:*.....
c) meghatározás:
d) a megfelelő **perfectum** alak:

II. A *capio 3 cepi captum* ige megadott alakjai mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	adsum	volo	eo
1. capiunt			
2. ceperatis			
3. capiebas			
4. cepimus			
5. capitis			

III. Ragozza el az alábbi jelzős kifejezéseket!

is aureus currus triumphalis	id cornu terribile, quod	ea vestra manus velox
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

IV. a) Egyeztesse a megadott jelzős főnévvel az *is, ea, id* és a *qui, quae, quod* névmásokat!

b) majd a kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával!

pl.: a) ..eorum..... spectaculorum insignium ...quorum.....

b) ..eius.....spectaculi insignis.....cuius.....

1. a)..... **insignem tuam virtutem**

b).....

2. a)..... **fortis exercitus Romani**

b).....

3. a)..... **portas triumphales**
 b).....
4. a)..... **triumphatorum insignium**
 b).....
5. a)..... **vestimento triumphali**
 a)..... **vestimento triumphali**
 b).....
 b).....
6. a)..... **ad spectacula insignia**
 b).....
7. a)..... **in aede omni**
 b).....
8. a)..... **ornatum triumphalium**
 b).....
9. a)..... **coronas aureas**
 b).....
10. a)..... **capiti simili**
 b).....

V. Fordítsa latinra!

A senatus és a római nép a Marsmezőn várták¹ a győztes hadvezért. Ott köszöntötték őt, és engedélyezték számára a diadalmenetet. A triumphator győztes seregével egy diadalkapun át vonult be a Városba, amely a Marsmezőn volt. A győztes sereg vezére aranyozott diadalkocsin állt, amelyet négy ló húzott. A római sereg győztes vezére Juppiterhez volt hasonló, akinek a feje fölött egy szolga aranykoszorút tartott. A menet a Szent Úton vonult el a Forum mellett, majd a Capitoliumra ment, ahol a vezér bikát áldozott a halhatatlan isteneknek.

1. exspecto 1 – vár(akozik)

VI. Gyakorlószövegek!

TRIUMPHUS

Senatus et magistratus ducem victorem, imperatorem exercitus in campo Martio salutabant, imperatori exercituique triumphum concedebant. Imperator cum filiis parvis in curru triumphali stabat, super caput eius coronam auream servus tenebat. Antecedebant currui triumphali magistratus, post magistratus autem senatores, sacerdotes, lictores cum fascibus et captivi tandem vultu tristi veniebant. Multitudo hominum per urbem et in foro imperatorem exercitumque exspectabat, atque iterum iterumque „Io triumphe” clamabat. Sonitus tubarum cornuumque urbem complebat. Imperator in triumpho, qui post pompam in monte Capitolino diis sacra fecit, magno apud Romanos in honore habebatur¹.

MAGISTRATUS

Consul primum magistratum habebat. Consules cum magistratibus et senatu populoque Romano imperium regebant. (S. P. Q. R.) Consul duodecim lictores habebat, qui insignia² imperii fasces ferebant. Consules in bello militibus exercitus Romani, in pace civibus imperabant.

Praetores iudicia administrabant.

Aediles, qui de aedibus appellabantur³, non solum sacras, sed etiam privatas aedes curabant.

Quaestores aerarium administrabant.

Censor cives moresque Romanorum censebat.

Dictatorem senatus iussu consules dicebant.

„**ius honorum**”, „**cursus honorum**”, „**suo anno**”, „**homo novus**”- (Cicero, *quamquam homo novus fuit, omnes magistratus suo anno gessit.*)

insignia Etrusca: lictor, fascis, sella curulis, toga picta, toga praetextata (vö.: Livius I.8.)

¹ passiv igealak: tartatott = tartották

² insigne, -is n. – (hadi) jelvény /Milyen tövű?/

³ passiv igealak: nevezettek el = kapták nevüket

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) adja meg az **impf.**, **perf.** és **sup. tövét**
 c) határozza meg az itt szereplő alakját!
 d) végezze el a kért átalakítását!

1. nominabant

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

2. erat

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

3. ero

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. perf-ba**:

4. rogitavistis

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

5. habebimus

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. perf-ba**:

6. regnaveratis

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

7. metuit

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

8. veni

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. impf-ba**:

9. cadunt

- a) szót. alak:
 b) **impf. tö.**: **perf. tö.**: **sup. tö.**:
 c) meghatározás:
 d) tegye át **ind. fut. perf-ba**:

Az I. feladatban megadott igealakokat írja be a táblázat megfelelő helyére!

CONIUGATIO

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS		
	PRAETERITUM		
	FUTURUM		
PERFECTUM	PRAESENS		
	PRAETERITUM		
	FUTURUM		

II. A megadott alakok mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	sum	volo	eo
1. fugabit			
2. sollicitaveritis			
3. mittam			
4. invenerint			
5. abnues			

III. Ragozza el az alábbi kifejezéseket!

ille rex superbus et acer, qui	hoc spectaculum insigne, quod
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

IV. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

1. (hic 3)		vir		(crudelis 2)
2. (ille 3)		regis		(ieiunus 3)
3. (is 3)		uxori		(primus 3)
4. (hic 3)		vi	,	(qui 3)
5. (hic 3)		oracula		(insignis 2)
6. (ille 3)		vultui		(stultus 3)
7. (is 3)		iuvenum		(callidus 3)
8. (hic 3)		e specu		(summus 3)
9. (ille 3)		osculi	,	(qui 3)
10. (hic 3)		mortalium		(omnis 2)

V. Vesse össze a „*vir -i m.*” és a „*vis f.*” ragozását, pótolva a hiányzó alakokat!

.....	
.....	vim
virī	Ø
.....	Ø
virō	
.....	vires
virōs	
.....	virium
virīs	
.....	viribus

VI. Helyhatározás: Töltsd ki értelemszerűen a táblázatot! (Jelölje meg a locativusokat!)

	UNDE? (honnan?)	UBI? (hol?)	QUO? (hová?)
1. Verona, -ae f.			
2. theatrum, -i n.			
3. Babylon, -onis f.			
4. Pompei, -orum m.			
5. Lesbos, -i f.			
6. domus, -us f.			
7. Carthago, -inis f.			
8. templum, -i n.			
9. Cumae, -arum f.			
10. Mediolanum, -i n.			
11. Delos, -i f.			
12. Philippi, -orum m.			
13. provincia, -ae f.			
14. Sicilia, -ae f.			
15. humus, -i f.			
16. Sulmo, -onis m.			
17. circus, -i m.			

VII. Oldja fel a következő praenomen rövidítéseket!

1. Q =	2. Ser =	3. M =	4. C =
5. L =	6. T =	7. Ti =	8. Cn =

*VIII. Gyakorlószövegek:***Anecdota de Lacedaemoniis**

Cum magnus Persarum exercitus Thermopylis appropinquabat, quidam Lacedaemoniis nuntiavit: „Multi hostes venient et vos a multitudine telorum solem non videbitis.” Tum Lacedaemonii: „In umbra igitur pugnabimus.”

Rex Macedonum Lacedaemoniis hoc scripsit: „Si in patriam vestram venero, agros pervastabo, finibus vos exturbabo!” Lacedaemonii responderunt: „Si!”

De augurio

Magna fides avium apud Graecos Romanosque fuit. Augures libenter aves observabant et saepe inceptum vetabant: „si bona auspicia non habueritis, bellum prospere non geretis, hostium urbem non capietis, nullum inceptum vobis felix faustumque erit”. Augures populi Romani semper nobiles erant; haruspices Tuscos, qui disciplina Etrusca hostiarum exta consulebant, Romani non diligebant: „haruspex ubi haruspicem aspexerit, ridebit” – dicebant. Inde proverbium: „Haruspici haruspex arridet.

Oracula obscura

„Ibis redibis nunquam per bella peribis.”

Reginam occidere nolite timere bonum est si omnes consentiunt ego non contradico. (Iohannes archiep. Strigon)

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) adja meg az **impf.**, **perf.** és **sup. tövét**,
 c) határozza meg az itt szereplő alakját!
 d) végezze el a kért átalakítását!

1. compellaveras a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

2. vincent a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

3. vincient a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

4. vivis a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

5. dabunt a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

6. feceramus a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

7. ferebas a) szót. alak:

b) *impf. tö:* *perf. tö:* *sup. tö:*

c) meghatározás:

d) képezze az **imperativusait**:

V. *Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!*

1. (idem 3)	domo		(illustris 2)
2. (ille 3)	lupo		(macer 3)
	lupo		
3. (ipse 3)	rerum		(publicus 3)
4. (idem 3)	die		(festus 3)
5. (hic 3)	corpora ♦		(similis 2)
6. (nitidus 3).....	canum	,	(qui 3)
7. (altus 3)	sub radicibus	,	(qui 3)
8. (hic 3)	ossa ♦		(albus 3)
9. (ille 3)	os ♦		(formosus 3)
10. (ipse 3)	munus ♦		(perpetuus 3)
11. (detritus 3).....	collum ♦	,	(qui 3)
12. (ille 3)	latera ♦		(nitidus 3)

VI. *A zárójelben lévő (jelzős) főnevet szólítsa meg az adott számban (vocatīvus), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (imperatīvus) !*

pl.: (Aurelius Augustinus), (tollo 3, lego 3)

O Aurelī Augustine, tolle, lege!

1. (Brutus), (occido 3) Caesarem

O,

2. (Caius Iulius Caesar), (venio 4, video 2, vinco 3)

O,

3. (filius meus), (disco 3)

O,

4. (filii mei), (disco 3)

O,

5. (Deus meus), (do 1) nobis pacem

O,

6. (lupus macer), (video 2) canem perpastum

O,

7. (canis), (ostendo 3) mihi originem condicionis tuae

O,

8. (canes), (custodio 4) bona dominorum vestrorum

O,

9. (amica mea), (venio 4) mecum

O,

10. (amici mei), (compleo 2) sine labore ventres vestros

O,

11. (Horatius), (scribo 3) ad nos epistulas

O,

VII. Gyakorlószövegek:

Ora et labora! — Nota bene! — Libera nos a malo! — A sagittis Hungarorum libera nos,
Domine! — Salve! — Salvete! — Vale! — Valetē! — Ave, Caesar! — Ave, Maria! —
Nosce te ipsum! — Carpe diem! — Tolle, lege! — Accipe, quod tuum, alterique da suum!
— Audi, vide, tace, si vis vivere in pace! — Festina lente! — Divide et impera! — Fac
simile! — Fac mihi, quod tibi vis! — Domine, serva nos in pace! — Fac et spera! — Vade
mecum! — Fide, sed cui, vide! — Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas! — Bella
gerant alii, tu, felix Austria, nube!

I. Az alább megadott igéket

a) írja be a táblázat megfelelő helyére

b) az impf-ban állókat tegye perf-ba, illetve fordítva (impf $\Leftrightarrow$ perf.)!

1. aedificabat

4. incluserunt

7. condiderimus

2. ibitis

5. tuleras

8. decurrit

3. tendent

6. petis

9. corripueritis

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS		
	PRAET.	1.a) aedificabat	
	FUTURUM		
PERFECTUM	PRAESENS		
	PRAET.	1.b) aedificaverat	
	FUTURUM		

*II. Az alábbi igék eddig tanult **participiumait** írja be a táblázat megfelelő helyére, a magyar jelentéssel együtt!*

1. frango 3 fregi fractum

2. despero 1

3. deligo 3 -legi -lectum

4. libero 1

5. ardeo 2 arsi

6. relinquo 3 reliqui relictum

7. subeo 4 -ivi -itum

8. fero ferre tuli latum

PARTICIPIUM		
	ACTIVUM	PASSIVUM
IMPERFECTUM		
PERFECTUM		
INSTANS		

III. Mondja egyszerűbben participiumokat használva! (A part. esetleges bővítményeit húzza alá a mondatrészek megfelelő jelével!)

1. miles, qui desperat
2. Laocoon, qui ardet
3. sacerdotem, qui auxilio subit
4. viros, qui cito tela ferunt
5. dux, quem fregerunt
6. cum viris, quos furtim dilegerunt
7. in litore, quod iam deseruerunt
8. loca, quae reliquerunt
9. civibus, quos attonuerunt
10. ad milites, quos metu liberaverunt

IV. Az alábbi jelzős kifejezéseknek változtassa meg a számát (sing. ⇔ plur.) az eset megtartásával!

1. **ducibus fractis**
2. **navis desperantis**
3. **duos viros delectos !**
4. **per loca relictā**
5. **summa ab arce**
6. **alicuius erroris**
7. **validis viribus**
8. **per tranquillū mare**
9. **corpora parva** ◆

V. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő számnevet, névmást és melléknevet!

1. (tres, tria)	ducum	(Troianus 3)
2. (unus 3)	equum	(immanis 2)
3. (duo 3)	milites	(armatus 3)
	milites	

4. (unus 3) **navi** (qui 3)
 5. (duo 3) **per castra** (Doricus 3)
 6. (tres, tria) **civibus** ♦ (miser 3)

VI. A megadott igealakok mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	subeo	adsum	transfero
1. ferte			
2. tuleram			
3. fers			
4. feremus			
5. tulistis			

VII. Helyhatározás: Töltse ki értelemszerűen a táblázatot! (Jelölje meg a locativusokat!)

	UNDE? (honnan?)	UBI? (hol?)	QUO? (hová?)
1. litus, -oris n.			
2. Tenedus, -i f.			
3. Troia, -ae f.			
4. arx, -cis f.			
5. domus, -us f.			
6. Pannonia, -ae f.			
7. Sicilia, -ae f.			

VIII. A zárójelben lévő (jelzős) főnevet szólítsa meg az adott számban (**vocativus**), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (**imperativus**) !

pl.: (Aurelius Augustinus), (tollo 3, lego 3)

O Aurelī Augustine, tolle, lege!

1. (sacerdos), auxilium (fero ferre) filiis tuis
 O, !
2. (dux fractus), de victoria iam (despero 1)
 O, !
3. (Graeci), huc delectos viros furtim (includo 3)
 O, !

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát (sing. ↔ plur.) az eset megtartásával!

1. in illam civitatem	
2. huic draconi pestifero	
3. flatibus suis	
4. a civibus perterritis	
5. cum adiuncto homine	
6. de filia sua	
7. haec edicta ♦	
8. puellam plorantem	
9. crucibus nostris	
10. caput omnium	

II. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet, majd fordítsa le a megoldást!

1. (ille 3)		de lacu		(altus 3)
2. (hic 3)		furori		(tuus 3)
3. (idem 3)		cruce		(muniens, -entis)
4. (tres, tria)		virginum		(adiudicatus 3)
5. (idem 3)		draconis		(veniens, -entis)

III. Az alább megadott igéket

a) írja be a táblázat megfelelő helyére

b) az impf. állókat tegye át perf-ba,
illetve fordítva (*impf* $\Leftrightarrow$ *perf.*)!
(ahol ez lehetséges!)

1. dicent

4. contristaverunt

7. inficient

2. tollebatis

5. transibis

8. convertistis

3. inficiunt

6. sustulerint

9. odisti

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS		
	PRAET.		
	FUTURUM	1.a) dicent	
PERFECTUM	PRAESENS		
	PRAET.		
	FUTURUM	1.b) dixerint	

IV. Tegye az itt megadott activ igéket passivumba (**activ** $\Rightarrow$ **passiv**)!

1. dicit
2. dixit
3. dabant
4. dederant
5. tribuitis
6. tribuistis
7. vulnerabis
8. vulneraveris
9. munimus
10. munivimus
11. consumebant
12. consumpserant

V. Az alábbi deponens és semideponens igék közül az imperfectumban állókat tegye perfectumba, illetve fordítva (**impf.** $\Leftrightarrow$ **perf.**)!

1. loquēris
2. hortatus est
3. aggressi sumus
4. audebant
5. locuta eris
6. gavisi sunt
7. fiunt
8. expertus sum

VI. Az alábbi igék eddig tanult **participiumait** írja be a táblázat megfelelő helyére!

1. adiungo 3 -iunxi -iunctum

2. do 1 dedi datum

3. perterreo 2 -terrui -territum

4. tribuo 3 tribui tributum

5. consumo 3 -sumpsi sumtum

6. adiudico 1

7. munio 4 -ivi -itum

8. contristo 1

PARTICIPIUM		
	ACTIVUM	PASSIVUM
IMPERFECTUM		
PERFECTUM		
INSTANS		

VII. Mondja egyszerűbben, participiumokat használva!

pl.: *is, qui munit* *muniens*

1. eum, qui venit
2. ei, qui equum conscendit
3. de rege, qui filiam unicam mittit
.....
4. De Georgio tribuno, qui in provinciam venit, legimus.
.....
5. is, quem perterruerunt
6. de homine, qui deprehensus est
7. puellam, quae draconi adiudicata est
.....
8. Regem, quem sors filiae suae contristavit, audimus.
.....

VIII. A zárójelben megadott jelzős főnevet szólítsa meg az adott számban (*vocativus*), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (*imperativus*) !

pl.: (bonus iuvenis), (equum conscendo 3)

O bone iuvenis, equum conscende!

1. (carus tribunus) , (fugio 3)

O, !

2. (homines boni) , (tollo 3) dimidium regni mei

O, !

3. (filius meus) , (dimitto 3) hanc puellam

O, !

Innentől a feladat annyiban módosul, hogy a megszólított személyt tiltsa el a cselekvéstől! (tiltás)

4. (Georgius) , (timeo 2)

O,

5. (filii mei) , (tollo 3) aurum meum

O,

6. (iuvenes) , (vibro 1) lanceas vestras

O,

IX. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. provincia, -ae f.			
2. Silena, -ae f.			
3. domus, -us f.			
4. Delus, -i f.			
5. Sopianae, -arum f.			
6. Aquincum, -i n.			

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával (sing. ⇔ plur.)!

1. illa maritima pars
2. huius Britanni infecti
3. haec aedificia consimilia
4. pecorum ingentium
5. in ipsa mediterranea regione
6. de hoc ferro importato
7. illa monumenta exigua
8. capillum promissum meum
9. has uxores communes
10. cum puero parvo

II. Fokozza a megadott mellékneveket!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
altus 3		
clarus 3		
infelix, -icis		
illustris 2		
stultus 3		
publicus 3		
velox, -locis		
superbus 3		
crudelis 2		
nobilis 2		
liber, -bera, -berum		
celer, -eris, -ere		
miser, -era, -erum		
acer acris acre		
falsus 3		
humilis 2		
bonus 3		
multus 3		
parvus 3		

III. Fokozza a megadott **adverbiumokat**!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
publice		
infeliciter		
furiose		
fortiter		
libere		
acriter		
misere		
nobiliter		
superbe		
celeriter		
pulchre		
similiter		
male		

IV. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
		longissimus 3
illustris 2		
	infelicior, -ius	
creber, -bra, -brum		
	consimilior, -ius	
		optimus 3
parvus 3		
	maior, -ius	
		supremus 3
periculose		
	fortius	
		facillime
	difficilius	
		sapientissime

V. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
bella (acer,-cris,-cre)			
aedificia (consimilis 2).....			
numeros (multus 3)			
plumbi (albus 3)			
colorem (horribilis 2).....			
tempus (superus 3)			
partem (magnus 3)			
regionum (inferus 3)			
virgini (pulcher 3)			
ducem !(idoneus 3).....			

VI. Tegye az itt megadott activ igéket passivumba, illetve fordítva (*activ* ⇔ *passiv*)!

1. incolebantur
2. efficis
3. habebis
4. nati sunt !
5. deducta erit
6. exegi
7. capti sunt
8. utitur !
9. importatis
10. habitum erat

VII. Végezze el a kért utasításokat!

inficio 3 infeci infectum

1. Képezze az ige **part. impf. act.** alakját!
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **de dracone**
3. Bővítse az így kapott jelzős kifejezést a **homo** főnév **plur. acc**-val!
.....
4. Bővítse az az előbbi kifejezést egy határozószóval (pl.: semper)!
.....

munio 4 munivi munitum

1. Képezze az ige **part. impf. act.** alakját!
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **Georgio**
3. Bővítse az így kapott jelzős kifejezést a **visszaható névmás acc**-val!
.....
4. Bővítse az előbbi kifejezést a **crux** főnév **eszközhatározót kifejező esetével**!
.....

perterreo 2 perterrui perterritum

1. Képezze az ige **part. perf. pass.** alakját!
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **hominem**
3. Az így kapott kifejezésbe illessze bele a **draco** főnevet logikai alanyként (abl. auctoris)!

deprehendo 3 deprehendi deprehensum

1. Képezze az ige **part. perf. pass.** alakját!
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **filiam**
3. Az így kapott kifejezésbe illessze bele a **sors** főnevet logikai alanyként (abl. rei efficientis)!

VIII. Alakítsa át a passiv szerkesztésű mondatokat activakká, az activ szerkesztésűeket pedig passivakká! (activ szerkezet ⇔ passiv szerkezet)

1. Exegi monumentum aere perennius.

.....

2. Romani bella fortius gesserunt.

.....

3. Uxor communis a tribus Britannis habetur.

.....

4. Sors sua puellam deprehendit.

.....

5. Crux Georgium tribunum munivit.

.....

IX. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
	in Britannia	
		Carthaginem
		in bellum Gallicum
Pharsalo		
	Rhodi	

X. A megadott személy(ek)nek tiltsa meg a cselekvés elvégzését!

1. (Galli) , (bella gero 3)

O,

2. (amicus carus) , (sero 3)

O,

3. (Caius Iulius Caesar) , (eo 4) in senatum idibus Martiis

O,

4. (puer) , (utor 3) malis verbis

O,

*I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő **névmást**, **számnevet** és **melléknevet**, majd fordítsa le a megoldást!*

1. (hic 3) **templa** (religiosus 3)
2. (ille 3) **ex aere** (perennis 2)
3. (duo 3) **custodum** (clamans, -ntis)
4. (ille 3) **vi** (summus 3)
5. (tres, tria)..... **simulacrorum** (sanctus 3)

*II. Pótolja a hiányzó alakokat a megadott **melléknevek** és **adverbiumok** alapján! (Melléknév mellé csak **melléknevet**, adverbium mellé pedig **adverbiumot** írjon!*

1. celerius
2. maior, -ius
3. plurimus 3
4. diligentissime
5. malus 3

*III. Az alábbi főnevekkel **egyeztessen** a zárójelben megadott melléknevek **alap-**, **közép-** és **felsőfokát**!*

	alapfok	középfok	felsőfok
facinus (scelestus 3)			
vim (magnus 3)			
tempore (brevis 2)			
de simulacro (pulcher 3)			
scelera (similis 2)			

IV. A **video 2 vidi visum** ige megadott alakjai mellé írja be a következő igék megfelelő alakjait!

a) nolo nolle nolui

b) fero ferre tuli latum

1. vides	a)	b)
2. videbis	a)	b)
3. vidistis	a)	b)
4. videramus	a)	b)
5. videtis	a)	b)

V. Írja be a táblázat megfelelő helyére a megadott igék eddig tanult igeneveit!

1. effringo 3 -fregi -fractum

2. commoveo 2 -movi -motum

3. utor 3 usus sum

4. patior 3 passus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM		
PERFECTUM		
INSTANS		

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS		
PERFECTUS		
INSTANS		

VI. Az első mondat mintájára válaszoljon a feltett kérdésekre a többi esetén is!

1. Mater mihi promisit se venturam esse.

- 1) Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban?
- 2) A szerk. 3 eleme:
- 3) Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.?
- 4) Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között?
- 5) **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet?
- 6) Fordítás:

2. Scimus altissimos montes glacie et nive semper tegi.

3. Consules iubentur exercitum conscribere.

4. Hostes victuri non esse videntur.

5. Miror te ad me nihil scripsisse.

6. Dux urbem deleri iubet.

7. Rem te bene gessisse rumor erat.

8. Milites iuraverunt se magis morituros esse, quam arma tradituros.

9. Corpus mortale aliquo tempore interire necesse est.

10. Videor mihi amens fuisse.

11. Hic vir gloriatur se nihil timere.

12. Caesar milites castra munire iussit.

13. Notum est Carthaginem a Scipione deletam esse.

14. Regulus se Carthaginem reversurum esse pollicitus est.

15. Caesar non passus est Helvetios per provinciam iter facere.

16. Traditum est Socratem doctum et sapientem virum fuisse.

17. Ex suo regno sic Mithridates profugit, ut ex eodem Ponto Medea illa quondam profugisse dicitur, quam praedicant in fuga fratris eius membra dissipavisse.

*VII. Alkossa meg a másik két **időviszonyt** az itt következő mondatok esetében!*

1) a) Cicero scribit **servos** templum **expugnare**.

b).....

c).....

2) a) Cicero scribit **templum** a servis **oppugnari**.

b).....

c).....

*VIII. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől **függhjenek!** (függő kijelentés)*

1. Servi templi clamaverunt. ⇒ **Cicero dicit**

.....

2. Magna lapidatio erit. ⇒ **Multi praedicebant**

.....

3. Simulacrum a servis commovetur. ⇒ **Multi viderunt**

.....

4. Vos scelera peiora audietis. ⇒ **Dico**

.....

5. Equitatus revertitur. ⇒ **Caesar iussit**

.....

6. Cicero orator Agrigentinos defendet. ⇒ **Cicero praedicebat**

.....

IX. Az alábbi mondatokban az **acc. cum inf.** szerkezeteket - a konkrét alany elhagyásával - alakítsa át **nom. cum inf.** szerkezetekké!

pl.: Dux incolas urbem relinquere vetat. $\Rightarrow$ ***Incolae urbem relinquere vetantur.***

1. Cicero Agrigentinos impetum repente fecisse dicit.

.....

2. Omnes vident te effugere.

.....

3. Nuntius valvas templi a servis effractas esse nuntiat.

.....

4. Caesar vos in castris manere iubet.

.....

X. Tegye egyértelművé a következő mondatot!

Audivimus Caesarem Pompeium vicisse.

.....

I. A megadott kifejezéseknek **változtassa meg a számát** az eset megtartásával (*sing. ⇔ plur.*)!

1. ad convictum suavem
2. nos felices
-
3. in vicis angustis
4. ipsius hospitis nostri
5. haec pecora omnia ♦
6. illorum gladiatorum
7. in his viis lapideis
8. ipsi militi meo
9. ad haec monimenta
10. eiusdem domus nostrae

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

Figyelem, a melléknévi alakok ragozottak!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
	feliciorem	
		suavissime
	angustiore	
		fortissimos
		difficillime
	vetustiorum	
parvam		
		plurimarum

III. A megadott indicativusban álló igealakokat tegye coniunctivusba (*ind. ⇒ coni.*)!

1. solebas	
2. es	
3. respexit	
4. exorsus est	
5. servimus	
6. vñit	
7. ambulat	
8. poteras	
9. posita erant	
10. tollitur	
11. miraris	
12. coeperatis	

IV. Változtassa meg. először az alábbi igealakok *modusát* (*ind. ⇔ coni.*), majd *actióját* (*imperfecta ⇔ perfecta*)!

Minden alakot írjon be a következő oldalon lévő táblázatba is!

pl.: amat

amet

- amavit

indicativus ⇔ coniunctivus		imperfecta ⇔ perfecta(a megadott alakból !)
1. a) exordior	b).....	c).....
2. a) discedit	b).....	c).....
3. a) discedat	b).....	c).....
4. a) discedet	b).....	c).....
5. a) exierat	b).....	c).....
6. a) nolles	b).....	c).....
7. a) vis	b).....	c).....
8. a) ferremus	b).....	c).....

CONIUGATIO

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	<i>pl.:1.a) exordior</i>	<i>pl.:1.b) exordiar</i>
	PRAETERITUM		
	FUTURUM		
PERFECTUM	PRAESENS	<i>pl.: 1.c) exorsus sum</i>	
	PRAETERITUM		
	FUTURUM		

V. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. **Niceros, ne hallgass el!**

.....

(taceo 2 tacui, tacitum)

2. **Barátom, mesélj nekünk!**

.....

(amicus meus), (narro 1)

3. **Barátaim, ne menjetek el Capuából!**

.....

(amicus meus), (exeo 4 exivi, exitum)

4. **Fiam, fuss haza!**

.....

(filius meus), (fugio 3 fugi, fugiturus), (domus)

5. **Antoniusom, ne fuss el hazulról, maradj inkább itthon!**

.....

(Antonius meus), (fugio 3 fugi, fugiturus), (domus), (maneo 2), (potius),
(domus)

VI. **Alakítsa át** az alábbi mondatokat úgy, hogy **azok a megadott kifejezéstől függjenek!** (függő kijelentés)

1. Niceros talem fabulam exorsus est. → **Legimus**

.....

2. In vico angusto habitabis. → **Arbitramur**

.....

3. Tu gladium strinxisti et tota via umbras cecidisti. → a) **Diceris**

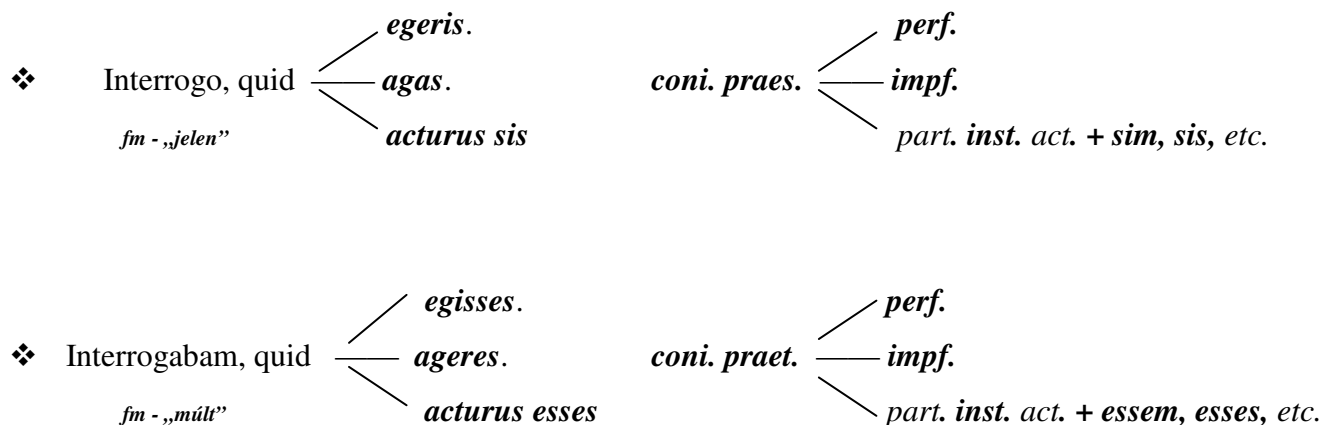
.....

b) **Fertur**

.....

VII. A *coniunctivusok* gyakori használata:

1. Kötőmódként való használat:

2. Önálló, azaz főmondati használat:

- **con. praes. impf. = coniunctivus hortativus:** Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus! ♦ Vivat, crescat, floreat res publica! ♦ Vivamus, mea Lesbia, atque amemus! ♦ Bella gerant alii, tu felix Austria, nube! ♦ Requiescat in pace! ♦ Sit tibi terra levis! ♦ Prosit! ♦ Fiat lux! ♦ Fiat panis! ♦ Fiat iustitia, pereat mundus! ♦ Audiatur et altera pars! ♦ Laudetur Iesus Christus! ♦ Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua!
- **con. praes. perf. = coniunctivus prohibitivus:** Minores ne contempseris! ♦ Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris! ♦ Leuconoe, ne Babylonios temptaveris numeros!
- **con. praet. impf. = feltételes jelen:** Vellem esse Diogenes, nisi Alexander essem. ♦ Mors quid sit, rogitas; si scirem, mortuus essem. ♦ Si taceres, philosophus maneres.
- **con. praet. perf. = feltételes múlt:** Si tacuisses, philosophus mansisses. ♦ Debuisset iam pridem.

VIII. Fordítsa le az alábbi anekdotákat, és magyarázza a *coniunctivusok* használatát!

Alexander Magnus, cum aliquando Corinthi esset, ad Diogenem venit eumque interrogavit: „Quid optas, Diogenes? Faciam, quidquid volueris.” Tum ille: „Opto – inquit – , ne solem mihi intercipias.” Quo audito Alexander exclamavisse dicitur: „Nisi Alexander essem, Diogenes esse vellem.”

Cum Alexander Darei condiciones repudiavisset, Parmenio: „Ego” – inquit – „si Alexander essem, pacis condiciones acciperem. Cui ille: „Ego quoque acciperem, si Parmenio essem”

*IX. Az alábbi egyenes kérdéseket tegye a megadott kifejezéstől függővé!***1. a) Ubi fui?**

Nescio, ubi

Nesciebam, ubi

b) Ubi sum?

Nescio, ubi

Nesciebam, ubi

c) Ubi ero?

Nescio, ubi

Nesciebam, ubi

2. a) Quid fecisti?

Scio, quid.....

Sciebam, quid

b) Quid facis?

Scio, quid.....

Sciebam, quid

c) Quid facies?

Scio, quid.....

Sciebam, quid

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

possitis

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **ind.** alak:

pugnanda est

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **activ** alak:

effugite

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) az igealak **tiltása**:

adhibiti erant

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **coni.** alak:

reficiuntur

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perf.** alak:

oppressa erunt

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **impf.** alak:

scripturus essem

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perf.** alak:

extinctum esset a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő ind. alak:*

retinendum sit a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő ind. alak:*

exstinguitur a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő perf. alak:*

compensandum esset a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő perf. alak:*

II. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
		Cannas
	Rhegi	
		Massiliam
Sagunto		
		Lesbum
	in Gallia	

III. Pótolja a hiányzó végződéseket, majd fordítsa le a kifejezést!

1. senem	infirm.....
2. senectuti	infirm.....
3. diligentiam	effugitur.....
4. contra vim	oppressur.....
5. exercitationi	modic.....
6. morborum	ingravescent.....
7. viribus	refect.....
8. viris	tard.....
9. potionis	reficient.....
10. vitia	compensand.....

IV. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
lumine	(fortis 2)			
de oleo	(vetus, -eris)			
cibum	(similis 2)			
vires	(magnus 3)			
corpora	(infirmus 3)			
senum	(severus 3)			
defatigationi	(beatus 3)			
viri	(clarus 3)			
vulgus	(mobilis 2)			

V. Az alábbi igék eddig tanult igeneveit írja be a megfelelő helyre!

1. reficio 3 refeci refectum

2. exerceo 2 -cui -citum

3. sequor 3 secutus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM		
PERFECTUM		
INSTANS		

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS		
PERFECTUS		
INSTANS		

GERUNDIUM

1.

2.

3.

N.

N.

N.

A.

A.

A.

G.

G.

G.

D.

D.

D.

Abl.

Abl.

Abl.

VI. Participiumok felhasználásával mondja egyszerűbben a következő kifejezéseket!

1. virum, qui servit	
2. uxori, quae amat	
3. pater, qui leget	
4. uxorem, quam amaverunt	
5. de luna, quae lucet	
6. liber, qui legi debebit	
7. de sanguine, qui inventus est	
8. matrem, quae amabit	
9. ad milites fortes, qui ambulant	
10. militibus, qui domum fugiunt	
11. magistram, quae laudari debebit	
12. pueris, qui ludent	

*VII. Állapítsa meg, hogy az alábbi mondatokban **gerundium**, **coniugatio periphrastica passiva** vagy jelzőként álló **participium instans passivi** található-e!*

1. Mens alitur artem discendo.
2. Militibus pugnandum esset.
3. Omnibus resistendum senectuti est.
4. Daedalus oscula non iterum repetenda nato suo dedit.
5. Animus indurandus est.
6. Tempus est nascendi et tempus est moriendi.
7. Nunc aqua bibenda est.
8. Orpheus Manes regemque tremendum adit.
9. Nunc est bibendum.
10. Ad agendum nati sumus.

VIII. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Carthago delenda est. → **Ceterum censeo**
.....

2. Senes aliquando infirmi erunt. → a) **Dicuntur**
.....

b) **Scimus**
.....

3. Vis senectute exstinguitur. → **Cicero scripsit**
.....

4. Indurandus est animus. → **Fertur**
.....

I. Változtassa meg. először az alábbi igealakok modusát (ind. ⇔ coni.), majd actióját (imperfecta ⇔ perfecta)!

pl.: **amat****amet****- amavit**

	indicativus ⇔ coniunctivus	imperfecta ⇔ perfecta(a megadott alakból !)
1. vivimus		
2. redirent		
3. potes		
4. vultis		
5. dormienda est		
6. conturbamini		
7. odi !		
8. fiam		
		
9. deducta est		
10. reperiantur		

II. A possum posse potui ige megadott alakjai mellé írja be a következő igék megfelelő alakjait!

a) nolo nolle nolui**b) eo ire i(v)i itum**

1. possitis	a)	b)
2. posses	a)	b)
3. potuerat	a)	b)
4. poterat	a)	b)
5. potuerim	a)	b)

III. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet!

1. (ille 3)		rumorem		(omnis 2)
2. (unus 3)		assis		(aeneus 3)
3. (hic 3)		luci		(brevis 2)
4. (unus 3)		nocte		(dormiendus 3)
5. (centum)		basia		(dulcis 2)
6. (idem 3)		ad vulgus		(mobilis 2)
7. (nullus 3)		mulieris		(amatus 3)
8. (alius 3)		amicae		(levis 2)
		amicae		
		amicae		

IV. A megadott melléknévnek adja meg a) alapfokú adverbiumát,
b) középfokú melléknévi alakját,
c) felsőfokú adverbiumát!

a) alapfok ADVERBIUM	b) középfok MELLÉKNÉV	c) felsőfok ADVERBIUM
-------------------------	--------------------------	--------------------------

severus 3			
impensus 3			
brevis 2			
dulcis 2			
mobilis 2			
parvus 3			
magnus 3			
difficilis 2			
audax (-acis)			
facilis 2			

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Lesbus, -i f.			
2. Verona, -ae f.			
3. rus, ruris n.			
4. animus, -i m.			
5. Bithynia, -ae f.			
6. Cannae, -arum f.			

VI. Végezze el a kért utasításokat a *consecutio temporum* szabályainak megfelelően!

Fortasse requiris, quare id (facio 3 feci factum)

- a) Alkossa meg az előidejű változatot :.....
- b) Alkossa meg az egyidejű változatot :.....
- c) Alkossa meg az utóidejű változatot :.....

Megváltottattuk a főmondat állítmányának idejét. Most ennek megfelelően végezze el a kért utasításokat!

Fortasse requisivisti, quare id (facio 3 feci factum)

- a) Alkossa meg az előidejű változatot :.....
- b) Alkossa meg az egyidejű változatot :.....
- c) Alkossa meg az utóidejű változatot :.....

VII. Alkosson összetett mondatot! Tegye függővé az első mondatból a másodikat (függő kijelentés, függő kérdés)!

1. Catullus queritur: "Odi et amo."

.....

2. Lesbia queritur: "Catulle, cur odisti et amas me?"

.....

3. Poeta scripsit: "Catullus a Lesbia prae Iove teneri vult."

.....

4. Catulli opinio est: "Una nox perpetua dormienda est."

.....

5. Lesbia interrogat: "Quare impensius ur̃ris?"

.....

6. Lesbia dicebat: "Solus me Catullus novit."

.....

7. Ferunt: "Soles occidere et redire possunt."

.....

8. Saepe interrogamus: "Quando moriemur?"

.....

VIII. Fordítsa latinra kétféleképpen:

- a) *imperativusszal*, illetve *annak tiltásával*,
- b) *coniunctivus hortativusszal*, illetve *coni. prohibitivusszal*!

1. Lesbia, szeress, és ne tégy tönkre engem!

a) *imperativus*:

b) *coniunctivus*:

2. Catullus, ne panaszkodj!

a) *imperativus*:

b) *coniunctivus*:

3. Gonoszok, ne irigykedjete!

a) *imperativus*:

b) *coniunctivus*:

4. Szeress, és ne gyűlölj!

a) *imperativus*:

b) *coniunctivus*:

5. Catullus, menj el Bithyniába!

a) *imperativus*:

b) *coniunctivus*:

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a **számát** az eset megtartásával (**sing.** ↔ **plur.**)!

1. hunc virum consularem
2. illo postero die
3. de domibus circumdatis, quibus
4. eiusdem pristinae virtutis
5. ullorum legatorum missorum
6. alium exitum occupatum
7. iis captivis dimissis
8. aliquibus orantibus amicis (?)!
9. hoc venenum celere ♦
10. in ipsis regionibus exploratis

II. Az alábbi igék közül az **indicativusban** állókat tegye **coniunctivusba**, illetve fordítva (**ind.** ↔ **coni.**)!

1. obsideretur
2. circumibat
3. poterat
4. cenaremus
5. detulistis
6. ostendisset
7. consueverant
8. sumpserit
9. renuntiaverat
10. secutus est

III. Töltsd ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Roma, -ae f.			
2. regnum Prusiae			
3. domus, -us f.			
4. Bithynia, -ae f.			

IV. Pótolja a hiányzó alakokat a megadott **melléknevek** és **adverbiumok** alapján! (Melléknév mellé csak **melléknevet**, adverbium mellé pedig **adverbiumot** írjon!)

1. inimicus 3		
2.		plurimus 3
3.	sapientius	
4. diu		
5.		facillime
6.	maior, -ius	

V. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés) !

1. Hannibal in Prusiae regno est. → **Legatus quidam dicebat**
-
2. Patres conscripti Hannibale vivo nunquam sine insidiis erunt. → **Patres conscripti existimabant**
-
3. Id non fortuito factum est. → **Hannibal sensit**
-
4. Vita Hannibali non diutius retinenda est. → **Hannibal sensit**
-

VI. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Puer renuntiavit, quid(látott - video 2 vidi visum)
2. Puer, renuntia, num domus undique(körül van-e zárva –
obsideo 2 -sedi -sessum)
3. Legati Romani ab rege petebant, ut sibi Hannibalem.....(adja ki –
dedo 3 -didi-ditum)

VII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **ablativus absolutus participiumos** szerkezettel!

1. Dum Hannibal vivet, Romani nunquam sine insidiis erunt. →
.....
2. Cum de Hannibale mentio facta esset, unus ex legatis dixit eum in Prusiae regno
esse. →
.....
3. Quamquam amici oraverunt, Socrates carcerem non reliquit. →
.....
4. Quia deficit solis ardor, in multis regionibus uvae non maturescunt. →
.....
5. Cum domus obsessa esset, puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures
armatos apparere. →
.....

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **participium coniunctum** participiumos szerkezettel!

1. Puer, qui ab ianua prospexit, Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. →

.....

2. Britanni, qui Cantium incolunt, longe humanissimi sunt. →

.....

3. Troiani falso cum gaudio loca revidebant, quae (postquam ea) a Graecis relictæ erant. →

.....

4. Duces, quos pugnae fregerant, anno decimo belli Troiani immanem equum aedificabant. →

.....

IX. Képezze a megadott igék **igeneveit** a jelentésükkel együtt!

1. video 2 vidi visum

2. facio 3 feci factum

3. patior 3 passus sum

4. sentio 4 sensi sensum

5. hortor 1 hortatus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM		
PERFECTUM		
INSTANS		

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS		
PERFECTUS		
INSTANS		

GERUNDIUM

N.	N.	N.	N.	N.
A.	A.	A.	A.	A.
G.	G.	G.	G.	G.
D.	D.	D.	D.	D.
Abl.	Abl.	Abl.	Abl.	Abl.

SUPINUM

A.	A.	A.	A.	A.
Abl.	Abl.	Abl.	Abl.	Abl.

X. Gyakorlómondatok: abl. abs. – acc. cum inf. – nom. cum inf.

1. Nunquam **putavi linguam Latinam** tam **pulchram** esse.
2. **Sole occidente** nautae in portum revertuntur.
3. **Captivis dimissis** pax cum hostibus facta est.
4. Themistocles **respondit se ignorare** Aristidem.
5. Mendacem memorem esse oportet.
6. Saepe vidimus nos sine auxilio Dei nihil posse facere.
7. Notum est te pulchram esse.
8. Decet regem scire legem.
9. Bello Sabino perfecto Tarquinius triumphans Romam redit.
10. Vos beatae esse videmini.
11. Caesar milites castra munire iussit.
12. Milites castra munire iussi sunt.
13. Igitur comitiis habitis consules declarantur M. T. Cicero et M. Antonius.
14. Caesare occiso res publica restitui non poterat.
15. Phoenices inventores litterarum esse traduntur.
16. Orantibus amicis Socrates carcerem non reliquit.
17. Animus immortalis esse dicitur.
18. Discipuli in schola manere iubentur.
19. Vos in schola manere iubemini.
20. Dux noluit legatos diu in castris esse.
21. Nuntiatur mihi patrem adesse.
22. Caesar exploratis regionibus, albente caelo omnes copias castris educit.
23. Athenienses vetiti sunt moenia restituere.
24. Agrigentini viderunt servos simulacrum summa vi commovere conari.
25. Caesar iussit equitatum reverti.
26. Sentimus calere ignem, nivem esse albam, dulce mel.
27. Augusto imperante auctores scripserunt servam quinque pueros parere.
28. Miror te ad me nihil scribere.
29. Hic vir gloriatur se nihil timere.
30. Aio te Romanos vincere posse. ?

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

(ille 3)		ex aerario		(dives, -itis)
(hic 3)		rebus		(falsus 3)
(tantus 3)		terrorem	,	(qui 3)
(plerusque 3)		magistratum		(profugiens, -ntis)
(uterque 3)		ad legionem		(acceptus 3)
(ipse 3)		in amicis		(eligendus 3)
(ullus 3)		urbis		(condendus 3)

II. A megadott melléknévnek adja meg

a) alapfokú adverbiumát,
b) középfokú melléknévi alakját,
c) felsőfokú adverbiumát!

a) alapfok ADVERBIUM	b) középfok MELLÉKNÉV	c) felsőfok ADVERBIUM
--------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

repens (-ntis) !			
sanctus 3			
falsus 3			
brevis 2			
difficilis 2			
liber 3			
malus 3			
bonus 3			
citus 3			

III. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Capua, -ae f.			
2. Apulia, -ae f.			
3. Pompeii, -orum m.			

IV. Változtassa meg először az alábbi igealakok **genusát** (*activ* ⇔ *passiv*), majd **actióját** (*imperfecta* ⇔ *perfecta*)!

pl.: amat	<i>amatur</i>	- <i>amavit</i>
	activ ⇔ passiv	imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból !!!)
1. profugeret !		
2. consecuti sunt !		
3. disposuerat		
4. iussit		
5. aperuisset		
6. intermittuntur		
7. attribuere		
		

V. Az alábbi mondatokban az **acc. cum inf.** szerkezeteket - a konkrét alany elhagyásával - alakítsa át **nom. cum inf.** szerkezetekké!

1. Caesar dicit Lentulum consulem ad aperiendum aerarium Romam venisse. →
.....
2. Narrat aliquis plerosque magistratus Roma profugisse. →
.....
3. Incolae putant gladiatores a Lentulo spe libertatis confirmatos esse. →
.....

*VI. Végezze el az alábbi mondatokkal kapcsolatos utasításokat!***1. Dicuntur plerique magistratus Lentulum consecuti esse.**

A mondat fordítása:

Milyen időviszony található a mondatban?

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

.....

.....

2. Caesar scripsit Lentulum gladiatoribus equos attribuisse.

A mondat fordítása:

Milyen időviszony található a mondatban?

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

.....

.....

3. Hannibal sensit se peti.

A mondat fordítása:

Milyen időviszony található a mondatban?

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

.....

.....

4. Nuntiabantur equites Caesaris adesse.

A mondat fordítása:

Milyen időviszony található a mondatban?

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

.....

.....

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. His rebus Romam nuntiatis tantus terror invasit, ut Lentulus consul ex urbe (profugio 3 -fugi -fugiturus).
2. Lentulus, cum (venio 4 veni ventum) ad pecuniam proferendam, protinus aperto aerario ex urbe profugit.
3. Cum aerarium (aperio 4 aperui apertum), consul ex urbe profugit.

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **ablativus absolutus participiumos** szerkezettel!

1. Postquam captivi dimissi erant, pax cum hostibus facta est. →
.....
2. Caesar, cum caelum albesceret et postquam regio explorata erat, omnes copias castris eduxit. →
.....
3. Postquam hae res nuntiatae erant, Romam tantus terror invasit. →
.....
4. Cum aerarium apertum esset, magistratus profugerunt. →
.....

IX. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **participium coniunctum** **participiumos** szerkezettel!

1. Pompeius iter ad legiones habebat, quas a Caesare acceperat. →
-
2. Si Romam veniam, te visitabo. →
-
3. Lentulus gladiatores, qui ad forum producti erant, spe libertatis confirmabat. → ..
-

X. Állapítsa meg, hogy az alábbi mondatokban **gerundium**, **coniugatio periphrastica passiva** vagy **gerundivumos szerkezet** található e!

1. Caesar milites cohortatus est ad negotia gerenda.
2. De gustibus non est disputandum.
3. Sors est sua cuique ferenda.
4. Multi libros de agris colendis scripserunt.
5. Tempus est nascendi et moriendi.
6. Deliberando saepe perit occasio.
7. Nunc est bibendum.
8. Multi cupidiores sunt libros emendi quam legendi.
9. Tibi differendum est iter et de proelio cogitandum.
10. **Mens alitur libros legendo.**
11. **Mens alitur libris legendis.**
12. **Romulum et Remum cupido urbem condendi cepit.**
13. **Romulum et Remum cupido urbis condendae cepit.**
14. **Legati venerunt pacem petendi causa.**
15. **Legati venerunt pacis petendae causa.**

I. Pótolja a hiányzó végződéseket!

1. illi	trist.....	noct.....
2. hanc	car.....	imagin.....
3. tempor.....	suprem.....,	quae
4. noctium	tristissim....	maestissim.....que
5. haec	spati.....	apt.....
6. nostrum	pect.....	fort.....
7. comitis	optim.....	legend.....
8. cura	apt.....	opis
9. omnes	sens.....	me.....
	sens.....	me.....
10. poetae	abatur.....	maest.....que
	abatur.....	maest.....que
	abatur.....	maest.....que
11. de uxore	amant.....	flent.....que
12. tacit.....	trist.....que	funera

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
imaginum	(tristis 2)			
gemitui	(magnus 3)			
de fato	(certus 3)			
funera	(acer,-cris,-cre)			
vestem	(dives, -itis)			
temporum	(superus 3)			
finibus	(exterus 3)			
uxore	(carus 3)			
ad arbores	(bonus 3)			

III. Változtassa meg. először az alábbi igealakok *genusát* (*activ* ⇔ *passiv*), majd *actióját* (*imperfecta* ⇔ *perfecta*)!

pl.: amat

amatur

- amavit

	activ ⇔ passiv	imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból!)
1. reliqui		
2. labitur (!)		
3. aderat (!)		
4. aspiceres		
5. traducerent		
6. petebatis		
7. removebis		

IV. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Illa nox poetae supremum tempus in Urbe fuit. → **Ovidius scripsit**

.....

2. Guttae nunc quoque ex oculis poetae labuntur. → **Dicuntur**

.....

3. Uxor amans virum flentem tenebat. → (Az átalakítást úgy végezze el, hogy az egyértelmű legyen!) **Scimus**

.....

4. Nihil tutum erit. → **Putatur**

.....

5. Tu hostes vincere potes. → (Az átalakítást úgy végezze el, hogy az egyértelmű legyen!)
Aio
Aio

V. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté!** (ablativus absolutus vagy participium coniunctum)

1. Cum praeceptum edictum esset, Ovidius Roma discessit. →
2. Poeta, qui abiturus est, maestos amicos adloquitur. →
3. Poeta osculum dabat uxori suae, quae acrius flebat. →
4. Postquam dolor animi remotus erat, eius sensus convaluerunt. →
5. Non est necesse luctum mihi narrare, qui sortem tuam sciam. →

VI. **Gerundium** vagy **gerundivum** található-e a mondatban?

pl.: Consul **pecuniam proferendi causa** Romam venit.**gerundium**....

1. Consul **pecuniae proferendae causa** Romam venit.
2. Caesar **ad labores ferendos** milites cohortatus est.
3. Dux **cohortandorum militum gratia** orationem habuit.
4. Dux **militum cohortandi causa** orationem habuit.
5. Dux **ad cohortandos milites** orationem habuit.
6. Sumpsit diem **libros legendo**.
7. Sumpsit diem **libris legendis**.
8. Victoria exercitus est ars **belli gerendi**.
9. Cato librum **de agro colendo** scripsit.
10. Pompeios proficiscemur **oppidi videndi gratia**.

*VIII. A következő mondatokban a célhatározói mellékmondatokat alakítsa át **gerundivumos szerkezetté** (lehetőleg többféleképpen)!*

1. Romulus legatos misit , ut societatem novo populo peterent.

.....
.....

2. Dareus pontem fecit, quo copias suas traduceret.

.....
.....

3. Lentulus venit, ut aerarium aperiret.

.....
.....

4. Ipsi tribunum militum miserunt, qui Pompeium interficeret.

.....
.....

5. Patres conscripti Legatos in Bithyniam mittunt, qui ab rege auxilium petant.

.....
.....

- I. Egyeztesse** a) a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet,
 b) **majd változtassa meg a számát, az eset megtartásával!**

a) (idem 3) **rebus** (praesens, -ntis)

b)

c)

a) (is 3) **sacrilegii** (superior, -ius)

b)

a) (talit 2) **benevolentiam,** (qui 3)

b)

a) (ille 3) **hostium** (par, paris)

b)

a) (tantus 3) **triremem** (aeneus 3)

b)

a) (hic 3) **viris** (reminiscens, -ntis)

b)

a) (aliqui 3) **viribus** (secundus 3)

b)

- II. Képezzen alap-, közép- és felsőfokú adverbiumot a megadott melléknevekből!**

alapfok	középfok	felsőfok
---------	----------	----------

difficilis 2

avarus 3

liber 3

malus 3

prudens, -ntis

sapiens, -ntis

audax, -acis

III. Az alábbi főnevekkel **egyeztesse** a zárójelben megadott melléknévek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
de re (superus 3)			
ad vulgus (vetus,-eris)			
usui (similis 2)			
casuum (miser,-era,-erum)			
nave (dives,-itis)			

IV. Az alábbi igéknek

- adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
- határozza meg az itt szereplő alakját!
- végezze el a kért átalakítását!

confluerent

- szót. alak:
- meghatározás:
- a megfelelő **ind.** alak:

accidisse

- szót. alak:
- meghatározás:
- a megfelelő **impf.** alak:

coeperat

- szót. alak:
- meghatározás:
- a megfelelő **coni.** alak:

egressus est

- szót. alak:
- meghatározás:
- a megfelelő **impf.** alak:

prosequabantur

- szót. alak:
- meghatározás:
- a megfelelő **perf.** alak:

arbitrari a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő *instans* alak:

damnavisses a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) az ige *imperativusa plur*-ban:

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
	Athenis	
Carthagine		
		Syracusas
e civitate		

VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Vulgus Atheniense ad Alcibiadis triremem confluebat. → **Cornelius**
Nepos scripsit

2. Res adversae superiores et praesentes secundae res Alcibiadis opera acciderunt. →
Populo persuasum erat

3. Talis vir e civitate expulsus est. → **Dicitur**

4. Hostes neque terra neque mari pares esse poterant. → **Arbitramur**

5. Omnes Athenienses illum unum prosequuntur. → **Videbantur**

VII. Az alábbi összetett mondatokban a főmondat állítmányának idejét megváltoztattuk. Írja be, hogyan változik a mellékmondat állítmánya a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Tanta **fuit** omnium exspectatio videndi Alcibiadis, ut ad eius triremem vulgus **conflueret**.

→

Tanta **est** omnium exspectatio videndi Alcibiadis, ut ad eius triremem vulgus
.....

2. Cives Siciliae amissum imperium et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae **tribuerant**, quod talem virum e civitate **expulissent**. →

Cives Siciliae amissum imperium et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae **tribuunt**, quod talem virum e civitate

3. Nemo tam ferus **est**, quin eius casum **lacrimet**. →

Nemo tam ferus **fuit**, quin eius casum

4. Senatus **timuit**, ut urbs obsessa impetum sustinere **posset**. →

Senatus **timet**, ut urbs obsessa impetum sustinere

5. Avari semper **metuunt**, ne sibi pecunia **rapiatur**. →

Avari semper **metuebant**, ne sibi pecunia

VIII. Az alábbi mondatokban szereplő szerkezeteket fejezze ki mellékmondattal!

1. Alcibiadem absentem inimici reum fecerunt.

.....

2. Caesare necato bellum civile exortum est.

.....

3. Galli victi silere solent, canere victores.

.....

4. Contione advocata Alcibiades orationem habebat.

.....

5. Dux e nave egressus multitudinem aspexit.

.....

6. Athenas vēnimus Alcibiadis videndi causa.

.....

7. Senex reminiscens pristini temporis acerbitatem flet.

.....

8. In Graeciam proficiscemur Athenas visum.

.....

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával (sing. ↔ plur.)!

1. omnes eos	
2. ex superiore loco	
3. militibus flentibus	
4. apud militem descendentem	
5. timori minori	
6. in iis proeliis	
7. fortis viri	
8. signum militare ♦	
9. in civitatem finitimam	
10. in castellis altioribus	

II. Egészítse ki a táblázatot! (Melléknév mellé csak melléknevet, adverbium mellé csak adverbiumot írjon!)

Figyelem, a melléknévi alakok ragozottak!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
pulchrum		
		pessime
		simillimam
	pluribus	
prudenter		
	superioribus	
		facillime
fortiter		

III. A doceo 2 docui doctum ige alakjai mellé írja be a duco 3 duxi ductum ige megfelelő alakjait!

docebis	doce!
docuisses	doctus es
doceantur	docens

IV. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

consedisset

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **ind.** alak:

petiverunt

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **passiv** alak:

violabatur

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **coni.** alak:

proiectos

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **impf.** alak:

occurrere

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perf.** alak:

pandendas

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perf.** alak:

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Samus, -i f.			
2. theatrum, -i n.			
3. Sidon, -nis f.			
4. Tomi, -orum m.			

VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezésektől függjenek (függő kijelentés)!

1. Omnes, qui in monte consederant, ex superioribus locis in planitiem descendebant.

→ **Caesar iussit**

2. Hostes arma proiecerunt. → **Iussi sunt**

3. Milites victi consurgent. → **Spes est**

4. Legiones aliae requiescent atque in castra revertentur. → **Iubentur**

5. Signa militaria ex proelio ad Caesarem relata sunt centum octoginta (CLXXX). →

Dicuntur

6. In eo proelio centuriones, fortes viri amissi sunt. → **Fertur**

7. Ex Pompeiano exercitu circiter milia quindecim ceciderunt. → **Videbantur**

8. Aliquis militum violatus est. → **Traditum est**

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Caesar pauca apud eos de lenitate sua locutus omnes conservavit, quo minore (sum esse fui) timore.
2. Imperator militibus commendat, ne qui eorum (viololo 1).
3. Legum servus sum, ut liber esse (possum posse potui).
4. Plura exempla dabo, quo vos facilius rem (intellego 3 -lexi -lectum).

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Hostes , qui in monte considebant, ducem expectabant. →
.....
2. Caesar milites, quod illi fleverunt, conservavit. →
.....
3. De duce, qui pauca de lenitate locutus est, legimus. →
.....
4. Cum Pompeius victus esset, Caesar in Aegyptum profectus est. →
.....
5. Caesar quattuor legiones secum ducit, ut castra defendat. →
.....
6. Hostes venerunt Romam captum. →
.....

7. Dux milites suos misit castra positum. →

.....

8. Caesar, ut hostes flentes consolaretur, orationem habuit. →

.....

9. Caesar hostes, qui flebant, oratione benigna consolabatur. →

.....

10. Ducem, qui pauca apud eos de lenitate sua loquitur, hostes victi non metuunt. →

.....

IX. Az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát fejezze ki többféleképpen!

1. Romam proficiscar, ut urbem aeternam videam.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I. Pótolja a hiányzó végződéseket, majd fordítsa le a kifejezést!

1. alicui	puell.....	velocior.....
2. illos	rumor.....	cit.....
3. form.....	praestantior.....,	cuius
4. pedum	formos.....	gracil.....que
5. huic	scitant.....	femin.....
6. per silv....	opac.....	
7. qual....	sortem	terrent
8. eiusdem	instant.....	turb.....
9. omnes	proc.....	violent.....
10. hanc	leg.....	temerari.....
11. faciem	pulcherrim.....	qual.....
12. illorum	iuen.....	temerari.....

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
corpore (praestans,-ntis)			
de cursu (velox,-ocis)			
iuveni (tardus 3)			
amore (audax, -acis)			
condicionum (bonus 3)			
ad manus (longus 3)			

*III. Képezzen alap-, közép- és felsőfokú **adverbiumot** a megadott melléknevekből!*

	alapfok	középfok	felsőfok
audax, -acis			
tardus 3			
similis 2			
malus 3			

IV. *Változtassa meg. először az alábbi igealakok **modusát** (ind. ⇔ coni.), majd **actióját** (imperfecta ⇔ perfecta)!*

pl.: **amat***amet*- *amavit*

	indicativus ⇔ coniunctivus	imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból !)
1. audiatis		
2. posses		
3. effugiebamus		
4. victa sim		
5. dentur		
6. obstipuit		
7. relinquitur		

V. A zárójelben megadott főnevet tegye **vocativusba** az adott számban, az igét pedig **imperativusba**!

pl.: (amicus, loquor 3 locutus sum)

Amice, loquere!

1. (Venus) , me (hortor 1 -atus sum)

O, !

2. (dominus meus) , (misereor 2 miseritus sum)

O, !

3. (puer) , (fugio 3 fugi fugiturus)

O, !

4. (amici mei) , (ignosco 3 -gnovi -gnotum)

O, !

5. (Antonius) , (proficiscor 3 profectus sum)

O, !

6. (iuvenes) , (contendo 3 -tendi -tentum)

O!

7. (studentes) , (patior 3 passus sum)

O!

*VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek!
(függő kijelentés)*

1. Aliqua virgo certamine cursus veloces viros superavit. → **Dicitur**
.....

2. Atalanta territa sorte dei per opacas silvas vixit. → **Forsitan audiveris**
.....

3. Praemia veloci coniunx thalamique dabuntur. → **Atalanta promittit**
.....

4. Viri nimios iuvenum amores damnant. → **Fertur**
.....

5. Fortuna huius certaminis intemptata relinquitur. → **Non putamus**
.....

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Nec dicere possum, laude pedum formaene bono
praestantior..... (sum esse fui) (az egyidejű változatot adja meg!).
2. Hippomenes optabat, ne quis iuvenum velocius (curro 3
cucurri cursum)
3. Saepe interrogamus, cur audentes deus ipse (iuvo 1 iuvi
iutum) (az egyidejű változatot adja meg!)
4. Iuvenis timet, ne fortuna huius certaminis intemptata
(relinquo 3 reliqui relictum)
5. Atalanta in metu erat, ne iuvenem (vinco 3 vici victum)

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Iuvenis, postquam velamen positum erat, faciem et corpus vidit. →
.....
2. Hippomenes, dum sedet, cursus iniquos spectat. →
.....
3. Cum iuvenes victi essent, Atalanta innuba vixit. →
.....
4. Hippomenes Atalantam, quae sorte dei territa erat, vidit. →
.....
5. Iuvenes convenerunt virginem victum. →
.....

IX. Az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát fejezze ki többféleképpen!

1. Lentulus consul venit, ut aerarium aperiret et pecuniam proferret.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet, majd fordítsa le a megoldást!

1. (tres, tria)	viris	(summus 3)
2. (ipse 3)	virtutibus	(proditus 3)
3. (quispiam 3)	doctrinae causa	(divinus 3)
4. (is 3)	litterarum	(excellens, -entis)
5. habitu	(gravis 2)	(qui 3)
6. de hominibus	(duo 3)	(qui 3)
7. (quidam 3)	conformationem	(singularis 2)
8. (ille 3)	tempore	(gravis 2)
9. (hic 3)	fructui	(tantus 3)
10. (unus 3)	rei	(secundus 3)
.....		
11. (is 3)	ad virtutem	(percipiendus 3)
12. (nescio quis, quid)	studii	(praeclarus 3)

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
de doctrina (difficilis 2)			
homines (multus 3)			
.....			
ad naturam (illustris 2)			
viros (gravis 2)			
numerosum (vetus, -eris)			
senem (praeclarus 3)			
remissionem (humanus 3)			
virum (doctus 3)			
animo (excellens, entis)			
.....			
adulescentiā (liberalis 2)			

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

proditae sint

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **indicativusi** alak:

efferres

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

exsistunt

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

fateri

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

valuisse

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **imperfectum** alak:

percipiendam

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) az ige **part. inst. activi** alakja:

adiuvaretur

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

contulissent

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:

c) *a megfelelő imperfectum alak:*

solere

- a) *szót. alak*:
 b) *meghatározás*:
 c) *a megfelelő **perfectum** alak*:

IV. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy **azok a megadott kifejezésektől függenek!**
 (függő kijelentés)

1. Multi homines excellenti animo ac virtute erunt. → **Scimus**

2. Adulescentia his litterarum studiis alitur. → **Cicero scripsit**

3. Studium litterarum humanissima animi remissio est. → **Dicitur**

4. Natura ad laudem atque virtutem saepius valuit. → **Sentimus**

5. Divinus homo, Africanus, vir fortissimus ex hoc numero est. → **Cicero**
contendit.....

6. Multi naturae ipsius habitu prope divino graves et moderati homines exstiterunt. →
Fateor

7. Tum illud nescioquid praeclarum ac singulare exsistere solebat. → **Ego hoc con-**
tendo

V. Alkossa meg az alábbi mondatok előidejű és utóidejű változatait a *consecutio temporum* szabályai szerint!

Certum est, quid respondeam.

- a) előidejű változat :.....
b) utóidejű változat :.....

Cicero novit, quid senectutem oblectaret.

- c) előidejű változat :.....
d) utóidejű változat :.....

Quis nescit, quis Romam condiderit.

- e) előidejű változat :.....
f) utóidejű változat :.....

VI. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át *participiumos szerkezetté* (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Studia litterarum adiuvant nos, ut virtutem percipiamus. →
.....
2. Cum libros legimus, cum scriptore colloquimur. →
.....
3. Cum senex de iuventute sua narrabat, gaudebat. →
.....
4. Cicero, postquam poeta Archias defensus erat, notus exstitit. →
.....
5. Cicero orationem habuit, ut poetam defenderet. →

.....

VII. Az alábbi mondatokban szereplő igeneves szerkezeteket helyettesítse teljes mellékmondat!

1. Urbe capta milites redierunt.

.....

2. Homines excellenti animo ad virtutem percipiendam litteris adiuabantur.

.....

3. Cicerone oratore poeta defensus est.

.....

I. A zárójelben található szót a) **egyeztesse** a megadott főnévvel,
b) majd, ahol ez lehetséges, **változtassa meg a**
kifejezés számát az eset megtartásával!

1. prospectum	(omnis 2)	a)	b)
2. aliquem	(iactatus 3)	a)	b)
3. navis	(nullus 3)	a)	b)
4. biremibus	(tres, tria)	a)	b)
5. cervum	(errans, -ntis)	a)	b)
6. armenti	(totus 3)	a)	b).....
7. manu	(dexter 3)	a)	b)
8. ad cornu	(arboreus 3)	a)	b)
9. pectora	(maerens, -ntis)	a)	b)
10. sedes	(quietus 3)	a)	b)
		a)	b)
		a)	b)
11. discrimen	(tantus 3)	a)	b).....
12. saxa	(Cyclopius 3)	a)	b)
13. scopulos	(altior, -ius)	a)	b)
14. arcui	(mortifer 3)	a)	b)
15. in rebus	(secundus 3)	a)	b)
16. nautae	(abiens,-euntis)	a)	b)
		a)	b)
		a)	b)
17. per casus	(varius 3)	a)	b)

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
		latissime
	celerius	
celsus 3		
	peior, peius	
	facilius	
		gravissimus 3
vetus (veteris)		
aegre		
		difficillime
	audacius	
		plurimus 3
	magis	
parvus 3		
		sapientissime

III. Az alábbi igéknek

a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!

b) határozza meg az itt szereplő alakját!

c) végezze el a kért átalakítását!

conscendet

a) szót. alak:

b) meghatározás:

c) a megfelelő **perf.** alak:

secuti sunt

a) szót. alak:

b) meghatározás:

c) a megfelelő **impf.** alak:

prospiciat

a) szót. alak:

b) meghatározás:

c) a megfelelő **perf.** alak:

pastus eris	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>a megfelelő impf. alak:</i>
ferentes	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>az ige part. inst. act. alakja:</i>
absisteret	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>a megfelelő ind. alak:</i>
passi	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>az ige part. impf. act. alakja:</i>
data eris	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>a megfelelő impf. alak:</i>
prematur	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>a megfelelő perf. alak:</i>
mittite	a) <i>szót. alak:</i> b) <i>meghatározás:</i> c) <i>a megfelelő passiv alak:</i>

IV. A zárójelben megadott főnevet szólítsa meg az adott számban (vocativus), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (imperativus)!

pl.: (amicus), (loquor 3 locutus sum)

Amice, loquere!

1. (socii) , me (sequor 3)

O!

2. (nautae) , (duro 1)

O!

3. (Troianus) , (mitto 3) timorem

O!

4. (cervus) , (pascor 3)

O!

5. (Troiani) , (patior 3)

O!

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
	humi	
	in Italia	
		in vallem
domo		
	Troiae	
		in nemus
	Cumis	

VI. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium** vagy **gerundivum** hiányzik-e a kifejezésből?

pl.: Consul pecuniam profer **endi** causa Romam venit. ...**gerundium**...

1. Aeneas scopulum conscendit pelagi vide.... causa.
2. Aeneas scopulum conscendit pelagus vide.... causa.
3. Hyppomenes faciem Atalantae lauda.... concipit ignes.
4. Hyppomenes facie Atalantae lauda.... concipit ignes.
5. Ovidii neque cura comitem leg..... fuit.
6. Ovidii neque cura comitis leg..... fuit
7. Exspectatio Alcibiadem vide..... magna erat.
8. Exspectatio Alcibiadis vide..... magna erat.
9. Aenean cura novae patriae cond..... cepit.
10. Aenean cura novam patriam cond..... cepit.

VII. A két különálló mondatból **alkosson egy összetett mondatot úgy**, hogy az **első** legyen a főmondat, a második pedig annak - értelemszerűen – valamilyen mellékmondata! Ahol lehetséges, használjon mellékmondatot rövidítő igeneves szerkezetet!

1. Vergilius scripsit ... — Tres cervi in litore errabant.

.....

2. Aeneas nusquam videt ... — Phrygiae biremes iactantur.

.....

3. Aeneas optavit ... — Patria nova floreat!

.....

Orpheus deos infernorum orabat ... — Dei, mihi Eurydicen reddatis!

.....

4. Dux socios petit ... — O socii, mittite maestum timorem!

.....

5. Troiani sagittas celeres corripuerunt.... — Cervi prospecti erant.

.....

6. Aeneas scopulum conscendit ... — Aeneas ventis iactatus est.

.....

7. Cervus (tam) pulcher est ... — Cervus pulchrior conspici non potest.

.....

8. Aeneas (idcirco) orationem habuit ... — Dictis maerentia pectora mulcet.

.....

9. Sibylla praedixit ... — Troiani per varios casus in Latium tendent.

.....

I. a) **Egyeztesse a megadott jelzős főnévvel a *hic, haec, hoc* és a *quidam, quaedam, quoddam* névmásokat!**

b) **Az így kapott kifejezéseknek *változtassa meg a számát* az eset megtartásával!**

1. a) pl.:...*his*..... obscuris locis ...*quibusdam*.....

b)

b)

2. a) facinora tua

b)

3. a) hominem coopertum

b)

4. a) vetus consuetudo

b)

5. a) muliere glorianti

b)

6. a) coniurationes populares

a) coniurationes populares

b)

b)

7. a) principum nobilium

b)

8. a) auctori egregio

b)

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
		minimus 3
	nobilior 2	
vetus (-eris)		
obscurus 3		
		sapientissime
	prudenter	
	facilior	
	magis	

III. **Fokozza** a zárójelben álló melléknevet a mondat értelmének megfelelően!

1. Cicero (bonus 3) homo est, quam Curius.
2. Huic homini non (parvus 3) vanitas inerat, quam audacia.
3. Homo novus (egregius 3) omnium senatorum fuit.
4. Cicero (clarus 3) ceteris oratoribus Romanis erat.
5. Tarquinius (superbus 3) omnium regum Romanorum fuit.

IV. *Változtassa meg először az alábbi igealakok **modusát** (ind. ⇔ coni), majd **actióját** (imperfecta ⇔ perfecta)!*

pl.: **amat****amet****- amavit**

	indicativus ⇔ coniunctivus	imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból !)
--	----------------------------	--

1. inerat		
2. coepit		
3. pollicitus est		
4. largiuntur		
5. sublata erat		

V. Írja a **possum posse potui** ige megadott alakjai mellé a következő igéket a megfelelő formában!

a) malo malle malui**b) fero ferre tuli latum**

1. potes	a)	b)
2. potueratis	a)	b)
3. possemus	a)	b)
4. possint	a)	b)
5. potuisses	a)	b)

VI. Az alábbi szó szerinti idézeteket (oratio recta) tegye függővé az első mondatból (függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás - oratio obliqua) !

1. Notum est: „Huic homini non minor vanitas inest.”

.....

2. Senatores interrogaverunt: „Fulvia, quid a Curio audivisti?”

.....

3. Incertum erat: „Quis consulatum adipiscetur?”

.....

4. Fulvia orat: „Curi, montes auri pollicere!”

.....

5. In oratione Ciceronis legi potest: „In ea coniuratione flagitiis coopertus Curius fuit.”

.....

6. Senatores operam dant: „Antoni et Cicero, consules este!”

.....

7. Catilina in metu erat: „Coniuratio ne patefacta sit!”

.....

VII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté!** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)

1. Cum causa insolentiae Curii cognita esset, Fulvia tale periculum rei publicae haud occultum habuit. →
2. Fulvia rem, quam audiverat, neque reticere potuit. →
3. Etiam Curius particeps fuit, qui haud obscuro loco natus erat. →
4. Cum Cicero orationem habet, senatores omnes eum intenti audiunt. →
5. Cum comitia habita essent, consules declarabantur M. Tullius Cicero et C. Antonius. →
6. Femina de coniuratione multis narrabat, postquam auctor sublatu erat. →

VIII. Fejezze ki többféleképpen az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát!

Catilina in dies plura agitabat, ut arma per Italiam pararet.

.....

.....

.....

.....

IX. A zárójelben megadott szavakat a) tegye a mondat értelmének megfelelő esetbe!

b) Adja meg az eset pontos nevét!

1. a) Cicero quondam sic clamavit:”.....!”(tempora, mores)

b) az eset neve:

2. a) Memini(tu), memento (ego)

b) az eset neve:

3. a) Initium sapientiae est timor (Deus).

b) az eset neve:

4. a) Cicero consulatum (annus) quadraginta duo natus petivit.

b) az eset neve:

5. a) Date Caesari, quod (Caesar), et Deo, quod (Deus).

b) az eset neve:

6. a) Ovidius clamat: (ego, miser)!

b) az eset neve:

7. a) (sapiens)..... est recte vivere.

b) az eset neve:.....

8. a) Hannibal puer (decem anni) in Hispaniam missus est.

b) az eset neve:

9. a) Rumoresque senum severiorum omnes aestimemus (unum as)!

b) az eset neve:

10. a) Quis est (nos) sapientissimus?

b) az eset neve:

11. a) Miltiades (proditio) accusatus est.

b) az eset neve:

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát (sing. ↔ plur.) az eset megtartásával!

1. omni modo ◆
2. astutiarum similium
3. horum clientium
4. dies asperi foedique
5. in eas partes
6. consulum aliorum
7. locum opportunum
8. principis dubitantis
9. ea nocte
10. haec initia ◆

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
insidias (multus 3)			
comitiorum (vetus, -eris).....			
de incendio (exterus 3)			
insomnia (longus 3)			
ex loco (superus 3).....			
arma (acer 3)			
principe (dives, -itis)			
equiti (opportunus 3)			

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

deeras

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **perf.** alak:*

pollicendo

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *az ige **part. inst. activi** alakja:*

cesserunt

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **coni.** alak:*

procederet

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **perf.** alak:*

experiri

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **inst.** alak:*

questus

- a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **impf.** alak:*

*IV. Alkosson összetett mondatokat! **Tegye függővé** az első mondatból a másodikat! (függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás)*

1. Cicero putat: "Catilina in proximum annum nihilo minus consulatum petet."

.....

2. Manli, dic mihi: "Quae loca armatis hominibus in Italia opportuna sunt?"

.....

3. Catilina docet: "Ego Manlium ad eam multitudinem praemisi."

.....

4. Catilina dicit: "Ego ad exercitum proficisci cupio."

.....

5. Fulvia ad Curium orat: "Curi, consilia coniurationis mihi prode!"

.....

6. Legimus: "Catilina neque insomniis neque labore fatigari potuerat."

.....

V. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté!** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)

1. Insidiae, quas consulibus in campo Martio fecerat, neque prospere cesserunt. →

.....

2. Cum multa agitat, nihil ei procedit. →

.....

3. Duo equites venerunt Ciceronem salutatum. →

.....

4. Catilina Manlium ad exercitum, qui ad bella paratus fuerat, misit. →

.....

VI. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium, gerundivumos szerk.** vagy **coniugatio periphrastica passiva** szerepel-e az adott mondatban?

pl.: Consul pecuniam profer**endi** causa Romam venit.

.....**gerundium**.....

1. Nobis principes coniurationis convoca..... sunt.

2. Multitudinem in Etruria ad arma capi..... parabat.

3. Corneli, tibi Cicero saluta..... fuisset!

4. Romam proficiscemur urbis vide..... gratia.

5. Cicero a principio consulatus sui multa pollice.....

effecerat, ut consilia sibi proderentur.

VII. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. Catilina, a Marsmezőn vess cselt a consuloknak!

.....

2. Barátom, próbáld ki a végső dolgokat!

.....

3. Katonák, távozzatok a Marsmezőről!

.....

4. Manlius, utazz el Faesulebe!

.....

5. Szövetségeseim, készítsetek elő tűzvészt Rómában!

.....

6. Cornelius és Vargunteius, öljétek meg Cicerót a házában!

.....

7. Barátaim, menjetek haza!

.....

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

1. (idem 3)		sanguinis		(Etruscus 3)
2. (ille 3)		ad regem		(Clusinus 3)
3. (hic 3)		moribus ♦		(inultus 3)
4. (quantus 3)		vi		(oriundus 3)
5. (alius 3)		viros		(infimus 3)
6. (ipse 3)		vires		(summus 3)
		vires		
7. (hic 3)		exercitui		(infestus 3)
8. (ullus 3)		re		(validus 3)
9. (totus 3)		plebis		(perculsus 3)
10. (hic 3)		blandimenta ♦		(popularis 2)

II. Fokozza a megadott kifejezésben szereplő melléknevet vagy adverbiumot!

alapfok	középfok	felsőfok
---------	----------	----------

1. artibus malis		
2. regnum bene imperando		
3. rebus asperis		
4. pretio impenso		
5. viri divites		
6. preces difficulter miscendo		
7. hominibus superis		
8. rem inferam		

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

oriundos

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

patereris

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **indicativusi** alak:

sivissent

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **imperfectum** alak:

fore

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **perfectum** alak:

vendendae

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **activ** alak:

miserunt

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **passiv** alak:

adempta sunt

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **activ** alak:

horrebatis

- a) szót. alak:
 b) meghatározás:
 c) a megfelelő **coniunctivusi** alak:

- fers** a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **coniunctivusi** alak:*
- expetis** a) *szót. alak:*
 b) *meghatározás:*
 c) *a megfelelő **passiv** alak:*

IV. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (oratio obliqua - függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás)!

1. Tarquinius egens exsulat. → **Ne patiaris**

2. Porsenna, ne patiaris Tarquinium egentem exsulare! → **Tarquinius Porsennam orabat**

3. Porsenna, ne sinas orientem morem pellendi reges inultum! → **Tarquinius Porsennam monebant**

4. Libertas ipsa satis dulcedinis habet. → **Tarquinius monebant**

5. Nihil excelsum erit. → **Tarquinius monebant**

6. Romana plebs cum servitute pacem recipiat! → **Patres timebant**

7. Quantum exercitum habes? → **Tarquinius Porsennam interrogabant**

8. Nolumus egentes exsulare. → **Tarquinius dicunt**

V. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium, gerundivumos szerk. vagy coniugiatio periphrastica passiva** hiányzik-e a kifejezésből?

pl.: Consul pecuniam profer**endi** causa Romam venit. ...**gerundium**...

1. Ibi exsules consilium precesque misce..... orabant.
2. Alii in Volscos, alii Cumas
ad frumentum compara..... missi sunt
3. Salis vend..... arbitrium privatis ademptum est.
4. Divites oneri fer..... magis apti sunt.
5. Tum senatus bene impera..... popularis fuit.
6. Virginibus et iuvenibus exerce..... fuisset.

VI. A zárójelben megadott szavakat **a) tegye a mondat értelmének megfelelő esetbe, majd b) adja meg az eset pontos nevét!**

1. Aeneas¹ (Troia)² (Carthago) fugit,
.....³ (Carthago)⁴ (Latium) navigavit.

1.b) az eset neve:

2.b) az eset neve:

3.b) az eset neve:

4.b) az eset neve:

2. Tibi fortuna non dedit, ut (certus pater) nascereris.

b) az eset neve:

3. Homines (res secundae) gaudent et
..... (res adversae) dolent.

b) az eset neve:

4. Horribile (dico 3) !

b) az eset neve:

5. Omnes filii et filiae (draco) consumpti sunt.

b) az eset neve:

6. Nox (dies) longior est.

b) az eset neve:

7. Haec longissima nox (omnes noctes) erat .

b) az eset neve:

VII. Állapítsa meg, hogy melyik alak felel meg az ige vonzatának!

1. **utitur** a) libertatem
b) libertati
c) libertate

2. **opus est** a) diligentia
b) diligentiae
c) diligentiam

3. **parcit** a) hostem
b) hoste
c) hosti

4. **occorrebat** a) cum militibus
b) militum
c) militibus

5. **memor** a) pristinae virtutis
b) pristinam virtutem
c) pristina virtute

6. **invidet** a) amicum
b) amico
c) amici

7. **praeest** a) exercitui
b) exercitus
c) exercitum

8. **consentiunt** a) uxore
b) uxorem
c) uxori

9. **fruitur** a) otio
b) otii
c) otium

10. **abusus est** a) patientiae
b) patientias
c) patientia

imperfectum tő

perfectum tő

supinum tő

Az *infinitivus* 4 féle végződést kaphat. Erről azonnal láthatjuk, hogy az ige melyik coniugatiós csoportba tartozik.

- Az
1. coniugatiós csoportba az
 2. coniugatiós csoportba az
 3. coniugatiós csoportba az
 4. coniugatiós csoportba az

-are
-ēre
-ēre
-ire

végződésűek tartoznak.¹

Az *infinitivusról* olvashatjuk le az ige **imperfectum tövét**: Az 1-2-4. csoport esetén a **-re** végződést elhagyva kapjuk meg az *imperfectum* tövet.

pl.: narra/re ⇒ impf. tő: narra- ,tehát ezek az -a- tövűek
pl.: habet/re ⇒ impf. tő: habet- ,tehát ezek az -ē- tövűek
pl.: veni/re ⇒ impf. tő: veni- ,tehát ezek a hosszú -i- tövűek

A 3. csoport esetén az első szót, alak **-o** végződését hagyjuk el.

pl.: leg/o ⇒ impf. tő: leg- ,tehát ezek a mássalhangzós tövűek
pl.: fac/o ⇒ impf. tő: faci- ,tehát ezek a rövid -i- tövűek

A harmadik szótári alakról tudjuk leolvasni az ige **perfectum tövét**: Mindenfajta ige esetén elhagyjuk az **-i** végződést.

pl.: narra/vi ⇒ perf. tő: narra-
pl.: habu/vi ⇒ perf. tő: habu-
pl.: fec/vi ⇒ perf. tő: fec-
pl.: ven/vi ⇒ perf. tő: ven-

A negyedik szótári alakról² olvasható le az ige **supinum töve**: Elhagyjuk az **-um** (**-urus**) végződést.

pl.: narra/um ⇒ sup. tő: narra-
pl.: habit/um ⇒ sup. tő: habit-
pl.: fact/um ⇒ sup. tő: fact-
pl.: vent/um ⇒ sup. tő: vent-

¹ A szótárak ezt már csak a csoport számával szokták jelezni. (pl.: lego 3 legi lectum – összeválogat, -gyűjt, olvas)

² Nincs minden igenek negyedik szótári alakja. (pl.: timeo 2 timui Ø - fől)

CONIUGATIO

		INDICATIVUS		CONIUNCTIVUS	
		activi	passivi	activi	passivi
IMPERFECTUM	PRAESENS	-o/m -(i)s -(i)t -(i)mus -(i)tis -(u)nt	-(o)r -(e)ris -(i)tur -(i)mur -(i)mini -(u)ntur	I. coni.: a + a → e -m -r -s -ris -t -tur -mus -mur -tis -mini -nt -ntur	-am -ar -as -aris -at -atur -amus -amur -atis -amini -ant -antur
	PRAETERITUM	-(e)bam -(e)bas -(e)bat -(e)bamus -(e)batis -(e)bant	-(e)bar -(e)baris -(e)batur -(e)bamur -(e)bamini -(e)bantur	-m -s -t -mus -tis -nt	-r -ris -tur -mur -mini -ntur
	FUTURUM	-bo -bor -bis -beris -bit -bitur -bimus -bimur -bitis -bimini -bunt -buntur	-am -ar -es -eris -et -etur -emus -emur -etis -emini -ent -entur		
PERFECTUM	PRAESENS	-i -isti -it -imus -istis -erunt	part. perf. pass. sum es est sumus estis sunt	-erim -eris -erit -erimus -eritis -erint	part. perf. pass. sim sis sit simus sitis sint
	PRAETERITUM	-eram -eras -erat -eramus -eratis -erant	part. perf. pass. eram eras erat eramus eratis erant	-issem -isses -isset -issemus -issetis -issent	part. perf. pass. essem esses esset essemus essetis essent
	FUTURUM	-ero -eris -erit -erimus -eritis -erint !	part. perf. pass. ero eris erit erimus eritis erunt !		

CONIUGATIO (rendhagyó igék : „sum”, „possum”, „eo”)

		INDICATIVUS			CONIUNCTIVUS		
IMPERFECTUM	PRAESENS	sum es est	possum potes potest	eo is it	sim sis sit	possim possis possit	eam eas eat
		sumus estis sunt	possumus potestis possunt	imus itis eunt	simus sitis sint	possimus possitis possint	eamus eatis eant
	PRAETERITUM	eram eras erat	poteram poteras poterat	ibam ibas ibat	essem esses esset	possem posses posset	irem ires iret
		eramus eratis erant	poteramus poteratis poterant	ibamus ibatis ibant	essemus essetis essent	possemus possetis possent	iremus iretis irent
	FUTURUM	ero eris erit	potero poteris poterit	ibo ibis ibit			
		erimus eritis erunt	poterimus poteritis poterunt	ibimus ibitis ibunt			
PERFECTUM	PRAESENS	fui fuisti fuit	potui potuisti potuit	i(v)i i(v)isti i(v)it	fuerim fueris fuerit	potuerim potueris potuerit	i(v)erim i(v)eris i(v)erit
		fuiamus fuiatis fuerunt	potuimus potuistis potuerunt	i(v)imus i(v)istis i(v)erunt	fuerimus fueritis fuerint	potuerimus potueritis potuerint	i(v)erimus i(v)eritis i(v)erint
	PRAETERITUM	fueram fueras fuerat	potueram potueras potuerat	i(v)eram i(v)eras i(v)erat	fuissem fuisset fuisset	potuissem potuisses potuisset	i(v)issem i(v)isses i(v)isset
		fueramus fueratis fuerant	potueramus potueratis potuerant	i(v)eramus i(v)eratis i(v)erant	fuissemus fuissetis fuissent	potuissemus potuissetis potuissent	i(v)issemus i(v)issetis i(v)issent
	FUTURUM	fuiro fuires fuiert	potuiro potuieris potuierit	i(v)ero i(v)eris i(v)erit			
		fuerimus fueritis fuerint	potuerimus potueritis potuerint	i(v)erimus i(v)eritis i(v)erint			

CONIUGATIO (rendhagyó igék : „volo”, „nolo”, „malo”)

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	volo vis vult volumus vultis volunt <i>nolo</i> <i>non vis</i> <i>non vult</i> <i>nolumus</i> <i>non vultis</i> <i>nolunt</i>	velim velis velit velimus velitis velint <i>nolim</i> <i>nolis</i> <i>nolit</i> <i>nolimus</i> <i>nolitis</i> <i>nolint</i>
	PRAETERITUM	volebam volebas volebat volebamus volebatis volebant <i>nolebam</i> <i>nolebas</i> <i>nolebat</i> <i>nolebamus</i> <i>nolebatis</i> <i>nolebant</i>	vellem velles vellet vellemus velletis vellent <i>nollem</i> <i>nolles</i> <i>nollet</i> <i>nollemus</i> <i>nolletis</i> <i>nollent</i>
	FUTURUM	volam voles volet volemus voletis volent <i>nolam</i> <i>noles</i> <i>nolet</i> <i>nolemus</i> <i>noletis</i> <i>nolent</i>	
PERFECTUM	PRAESENS	volui* voluisti voluit voluimus voluistis voluerunt <i>nolui</i> <i>noluisti</i> <i>noluit</i> <i>noluimus</i> <i>noluistis</i> <i>noluerunt</i>	voluerim volueris voluerit voluerimus volueritis voluerint <i>noluerim</i> <i>nolueris</i> <i>noluerit</i> <i>noluerimus</i> <i>nolueritis</i> <i>noluerint</i>
	PRAETERITUM	volueram volueras voluerat volueramus volueratis voluerant <i>nolueram</i> <i>nolueras</i> <i>noluerat</i> <i>nolueramus</i> <i>nolueratis</i> <i>noluerant</i>	voluissem voluisses voluisset voluissemus voluissetis voluissent <i>noluissem</i> <i>noluissets</i> <i>noluisset</i> <i>noluissemus</i> <i>noluissetis</i> <i>noluisissent</i>
	FUTURUM	voluero volueris voluerit voluerimus volueritis voluerint <i>noluero</i> <i>nolueris</i> <i>noluerit</i> <i>noluerimus</i> <i>nolueritis</i> <i>noluerint</i>	

Megjegyzés: A perfectum alakok szabályosak a „volu-”, „nolu-” és „malu-” perfectum tövekből!

CONIUGATIO (rendhagyó igék : „fero ferre tuli latum”)

		INDICATIVUS		CONIUNCTIVUS	
		activi	passivi	activi	passivi
IMPERFECTUM	PRAESENS	fero fers fert	feror ferris fertur	feram feras ferat	ferar feraris feratur
	PRAETERITUM	ferimus fertis ferunt	ferimur ferimini feruntur	feramus feratis ferant	feramur feramini ferantur
	FUTURUM	ferbam ferebas ferebat	ferabar ferebaris ferebatur	ferrem ferres ferret	ferrer ferreris ferretur
PERFECTUM	PRAESENS	ferbamur ferebatis ferebant	ferbamur ferbamini ferebantur	ferremus ferretis ferrent	ferremur ferremini ferrentur
	PRAETERITUM	feram feres feret	ferar fereris feretur		
	FUTURUM	feremus feretis ferent	feremur feremini ferentur		
PERFECTUM	PRAESENS	tuli tulisti tulit	latus 3 { sum es est	tulerim tuleris tulerit	latus 3 { sim sis sit
	PRAETERITUM	tulimus tulistis tulerunt	lati 3 { sumus estis sunt	tulerimus tuleritis tulerint	lati 3 { simus sitis sint
	PRAETERITUM	tuleram tuleras tulerat	latus 3 { eram eras erat	tulissem tulisses tulisset	latus 3 { essem esses esset
PERFECTUM	PRAETERITUM	tuleramus tuleratis tulerant	lati 3 { eramus eratis erant	tulissemus tulissetis tulissent	lati 3 { essemus essetis essent
	FUTURUM	tulero tuleris tulerit	latus 3 { ero eris erit		
	FUTURUM	tulerimus tuleritis tulerint	lati 3 { erimus eritis erunt		

Megjegyzés: A perfectum alakok szabályosak a „tul-”, perfectum, és a „lat-”, supinum tövekből!

DECLINATIO

Mindig a **ragozási tőhöz** illesztjük a végződéseket!

		I. decl.	II. decl.	III. decl.	IV. decl.	V. decl.
		-a- tő	-o- tő	msh. vagy -i-tő (gyenge & erős)	-u- tő	-e- tő
FŐNEVEK	neme	f	m n	m, f n	m (f) n	f
	Sing.					
	N.	-a	-us/-er* -um	különbféle végződés	-us -u	-es
	A.	-am	-um -um ¹	-em A=N ¹	-um -u ¹	-em
	G.	-ae	-i	-is	-us	-ei
	D.	-ae	-o	-i	-ui -u	-ei
	Abl.	-ā	-o	-e vagy -i	-u	-e
	Plur.					
	N.	-ae	-i -a ²	-es -a vagy -ia ²	-us -ua ²	-es
	A.	-as	-os -a ¹	-es -a vagy -ia ¹	-us -ua ¹	-es
MELLÉKNEVEK (egyik csoportjuk az I-II. declinációba, másik csoportjuk a III. declinációba tartozik)	G.	-arum	-orum	-um vagy -ium	-uum	-erum
	D.	-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus
	Abl.	-is	-is	-ibus	-ibus	-ebus
NÉVMÁSOK (az I-II. declinációba tartoznak, de sok rendhagyó alakot mutatnak, „névmási ragozás”)	pl.:	ille illum illius illi illō	illa illam illius illi illā	illud illud ¹ illius illi illō		
		illi illos illorum illis illis	illae illas illarum illis illis	illa ² illa ¹ illorum illis illis		
SZÁMNEVEK (többnyire az I-II. declinatio szerint ragozódnak, akad azonban III. declinációs főszámnév is)		unus unum unius uni unō	una unam unius uni unā	unum unum ¹ unius uni unō		
		duo duos duorum duobus duobus	duae duas duorum duabus duabus	duo duo ¹ duorum duobus duobus		
III. declinációs (erős -i- tövű) melléknevek:						
III. declinációs (erős -i- tövű) melléknevek:						
III. declinációs (erős -i- tövű) melléknevek:						

Megjegyzések:

* -er végűeknél az -e- kieshet

1. A semlegesek accusativusa mindig megegyezik a nominativussal: A = N

2. A semlegesek plur. N(=A) -ban mindig -a ragot kapnak.

A III. declinációs névszók lehetnek:

-mássalhangzós-

Amelyik III. declinációs szó egyik **-i-** tövű kategóriába sem sorolható bele, az mássalhangzós tövű. Természetesen ezek vannak a legtöbben.

gyenge -i-

(A szótári alakról kell felismernünk, hogy melyik csoportba soroljuk.)

1. Azok az **-es,-is** végű főnevek, amelyeknek a **sing. nominativusában** és a **sing. genitívusában** a szótagszám megegyezik (parisyllaba)

pl.: nubes, nubis f. – felhő
sedes, sedis f. – szék
civis, civis m. – polgár
finis, finis m. – határ
ignis, ignis m. – tűz

2. Azok az **-s, -x** végűek, amelyeknek sing. genitívus –is ragja előtt **2 vagy több mássalhangzó** áll.

pl.: urbs, urbis f. – város
ars, artis f. – művészet, mesterség
mons, montis m. – hegy
nox, noctis f. – éjszaka
arx, arcis f. – fellegvár

erős -i-

1. Az **-al, -ar, -e** végű semlegesnemű főnevek.

pl.: animal, -is n. – élőlény
exemplar, -is n. – példa, példány
mare, -is n. – tenger

2. A III. declinációhoz tartozó melléknevek döntő többsége (alapfokban).

pl.: infelix (-icis) – szerencsétlen
nobilis 2 – nemes, előkelő
celeber, -bris, -bre – ünnepi

! msh tövű: *vetus* (-eris) – régi, öreg
dives (-itis) – gazdag
pauper (-eris) – szegény

Ragozási példák:

mássalhangzós

sing.	N.	nomen
	A.	nomen (m, f-ban: -em)
	G.	nominis
	D.	nomini
plur.	Abl.	nomine
	N.	nomina (m, f-ban: -es)
	A.	nomina (m, f-ban: -es)
	G.	nominum
Abl.	D.	nominibus
		nominibus
		nominibus
		nominibus

gyenge -i-

civis
civem
civis
civi
cive
cives
cives
civium
civibus
civibus

erős -i-

mare
mare (m, f-ban: -em)
maris
mari
marī
maria (m, f-ban: -es)
maria (m, f-ban: -es)
marium
maribus
maribus

Ne feledjük, hogy kivételek is akadnak szép számmal!

COMPARATIO

GRADUS POSITIVUS ALAPFOK		GRADUS COMPARATIVUS KÖZÉPFOK		GRADUS SUPERLATIVUS FELSŐFOK	
MELLÉKNÉV	ADVERBIUM	MELLÉKNÉV	ADVERBIUM	MELLÉKNÉV	ADVERBIUM
I-II. declinációs melléknevek: -us/-er 3 longus 3 liber -era -erum pulcher -chra -chrum		A középfokú alakok III. declinációs, mássalhangzós tövű, kétvégződésű melléknévként viselkednek egységesen: -ior -ius (m) (f) (n)		A felsőfokú alakok I-II. declinációs melléknévként viselkednek egységesen: a) -issimus 3 longissimus 3 felicissimus 3 b) -er végűek -rimus 3 liberrimus 3 pulcherrimus 3 celerimus 3 acerrimus 3 c) 6db -ilis 2 végű -limus 3 facillimus 3 difficillimus 3 simillimus 3 dissimillimus 3 humillimus 3 gracillimus 3	
III. declinációs melléknevek: a) egyvégződésűek: felix (-icis) b) kétvégződésűek: fortis 2 c) háromvégződésűek: celer -eris -ere acer acris acre		-ior (m) (f)		-ius longius liberius pulchrius felicius fortius celerius acrius	

COMPARATIO

kivételek

I. Különböző tövekből képezik közép- és felsőfokukat:

bonus 3	<i>jó</i>	melior -ius	optimus 3
malus 3	<i>rossz</i>	peior -ius	pessimus 3
magnus 3	<i>nagy</i>	maior -ius	maximus 3
parvus 3	<i>kicsi</i>	minor minus	minimus 3
multus 3	<i>sok</i>	plus (pluris) !*	plurimus 3

*plur.gen.: plurium

II.A **-dicus, -ficus, -volus** végű melléknevek a közép- és felsőfokot **-dicent-, -ficient-, -volent-** képző segítségével hozzák létre:

maledicus 3	<i>rágalmazó</i>	maled dicent ior -ius	maled dicent issimus 3
magnificus 3	<i>nagyszerű</i>	magn ificent ior -ius	magn ificent issimus 3
benevolus 3	<i>jószándékú</i>	bene volent ior -ius	bene volent issimus 3

III. Az **-eus, -ius, -uus** végű melléknevek **körülírt módon** fokozódnak:

idoneus 3	<i>alkalmas</i>	magis / minus idoneus 3	maxime / minime idoneus 3
dubius 3	<i>kétes</i>	magis / minus dubius 3	maxime / minime dubius 3
arduus 3	<i>meredek</i>	magis / minus arduus 3	maxime / minime arduus 3

de! -quus 3 végűek: antiquus 3 antiquior -ius antiquissimus 3

IV. A felsőfok képzése eltér:

superus 3	<i>felső</i>	superior -ius	supremus 3 vagy summus 3
exterus 3	<i>külső</i>	exterior -ius	extremus 3
posterus 3	<i>utó-, következő</i>	posterior -ius	postremus 3 vagy postumus 3
inferus 3	<i>alsó</i>	inferior -ius	infimus 3 vagy imus 3
intra (praep) +acc.	<i>belül</i>	interior -ius	intimus 3

V. Nota bene!

dives (-itis)	<i>gazdag</i>	di(vi)tor -ius	di(vi)tissimus 3
vetus (-eris)	<i>régi, öreg</i>	vetustior -ius	veterrimus 3

Hiányos fokozás

1. Alapfok hiányzik:

	deterior -ius	<i>silányabb</i>	deterrimus 3
	ocior -ius	<i>gyorsabb</i>	ocissimus 3
	potior -ius	<i>különb, erősebb</i>	potissimus 3

2. Középfok hiányzik:

novus 3	<i>új</i>	* ¹	novissimus 3
diversus 3	<i>különböző</i>		diversissimus 3

*valójában nincs, de helyettesíthető a **recens (-entis)** középfokával: **recentior, -ius**

3. Felsőfok hiányzik:

iuvenis (-is)	ifjú	iunior -ius	
senex (senis)	öreg	senior -ius	

4. Másik melléknév alakjait veszik kölcsön a fokozáshoz:

novus 3	új	recentior -ius ^{*1}	recentissimus 3 novissimus 3
sacer -cra -crum	szent(elt)	sanctior -ius ^{*2}	sanctissimus 3
ferus 3	vad	ferocior -ius ^{*3}	ferocissimus 3
vetus (-eris)	régi, öreg	vetustior -ius ^{*4}	veterrimus 3

^{*1} recens, recentis – friss, új ^{*2} sanctus 3 – szent ^{*3} ferox, ferocis – vad ^{*4} vetustus 3 – régi, öreg

ADVERBIUM

rendhagyó adverbiumok

1.

bonus 3 → **běně** jól
malus 3 → **malě** rosszul
alius-a -ud → **aliter** másképpen
magnus 3 → **magnopere** nagyon

difficilis 2 → **difficulter** nehezen
audax (audacis) → **audacter** vakmerően
omnis 2 → **omnino** egészen
validus 3 → **val(i)de** erősen

2. Adverbiumukat a **neutrum sing. acc.**-ával képezik:

facilis 2 → **facile** könnyen
vilis 2 → **vile** olcsón
sublimis 2 → **sublime** fent
impunis 2 → **impune** büntetlenül

multus 3 → **multum** nagyon, sokban
tantus 3 → **tantum** annyira
primus 3 → **primum** először
paulus 3 → **paulum** kissé

3. **-o** képzésűek:

citus 3 → **cito** gyorsan
falsus 3 → **falso** hamisan
certus 3 → **certo** bizonyosan
tutus 3 → **tuto** biztonságban

serus 3 → **sero** későn
perpetuus 3 → **perpetuo** folyton
creber -bra -brum → **crebro** gyakran
rarus 3 → **raro** ritkán

4. Melléknévként is rendhagyóak:

	alapfokban	középfokban	felsőfokban
bonus 3	běně	melius	optime
malus 3	malě	peius	pessime
magnus 3	Ø¹	magis	maxime
parvus 3	Ø²	minus	minime
multus 3	multum	plus	plurime

1. magnopere

2. paulum

Helyhatározók (irányhármasság)

	Unde? Honnan?	Ubi? Hol?	Quo? Hová?
Általában a köznevek	e(x) vagy de + abl. ex urbe de foro	in + abl. in urbe in foro	in + acc. in urbem in forum
Városnevek a) többesszámú és III. declinációs városnevek	Ø abl. Pompeiiis Sulmone	Ø abl. Pompeiiis Sulmone	Ø acc. Pompeios Sulmonem
b) I-II. declinációs, egyes számú város- és kisebb szigetnevek + kivételek	Arrabona Delo domo	locativus Arrabonae Deli domi	Arrabonam Delum domum

1. facio 3 feci factum

2. utor 3 usus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM	faciens (-entis)	
	utens (-entis)	
PERFECTUM		factus 3
		usus 3
INSTANS	facturus 3	faciendus 3
	usus 3	utendus 3

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	facere	faci
	Ø	uti
PERFECTUS	fecisse	factus 3 esse
	Ø	usus 3 esse
INSTANS	facturus 3 esse	factum iri
	usus 3 esse	Ø

GERUNDIUM

1.

N. Ø v. facere
 A. ad faciendum v. facere
 G. faciendi
 D. faciendo
 Abl. faciendo

2.

N. Ø v. uti
 A. ad utendum v. uti
 G. utendi
 D. utendo
 Abl. utendo

SUPINUM

1.

A. factum
 Abl. factu

2.

A. usum
 Abl. usu

RENDAHGYÓ IGÉK IGENEVEI

1. fero ferre tuli latum – hoz, visz
2. eo ire i(vi) itum – megy
3. volo velle volui – akar
4. nolo nolle nolui – nem akar
5. possum posse potui – képes, tud, -hat, -het
6. sum esse fui – van, létezik

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM	1. ferens (-entis) 2. iens (euntis) 3. volens (-entis) 4. nolens (-entis) 5. potens (-entis) 6. Ø ¹	
PERFECTUM		1. latus 3 2. Ø 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. Ø
INSTANS	1. laturus 3 2. iturus 3 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. futurus 3	1. ferendus 3 2. Ø 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. Ø

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	1. ferre 2. ire 3. velle 4. nolle 5. posse 6. esse	1. ferri 2. (iri) 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. Ø
PERFECTUS	1. tulisse 2. i(v)isse 3. voluisse 4. noluisse 5. potuisse 6. fuisse	1. latus 3 esse 2. Ø 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. Ø
INSTANS	1. laturus 3 esse 2. iturus 3 esse 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. futurus 3 esse	1. latum iri 2. Ø 3. Ø 4. Ø 5. Ø 6. Ø

GERUNDIUM (az itt felsoroltak közül csak a „fero” és az „eo” igékből képezhető)

1.		2.	
N.	Ø	N.	Ø
A.	ad ferendum	A.	ad eundum
G.	ferendi	G.	eundi
D.	ferendo	D.	eundo
Abl.	ferendo	Abl.	eundo

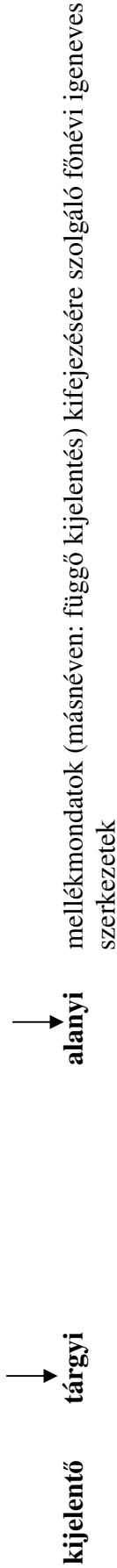
SUPINUM (az itt felsoroltak közül csak a „fero” igéből képezhető)

1.

A.	latum
Abl.	latu

¹ Csak összetett alakjaiban létezik: pl: **absens (-ntis)**, **praesens (-ntis)**

Az **accusativus cum infinitivo** & **nominativus cum infinitivo**

acc. cum inf.

főmondat

kijelentő tárgyi v. alanyi

mellékmondat

(másnéven: függő kijelentés)

Cicero	dicit	servos	domum expugnasse.
--------	-------	--------	-------------------

latin: alany | activ állítmány(**verbum regens**) Ø | Ø **acc.** **inf.**

magyar: alany | állítmány , kötőszó (hogy) **alany** **állítmány**

Cicero	azt mondja	hogy	a szolgák megostromolták a házat.
--------	------------	------	-----------------------------------

nom. cum inf.

főmondat

kijelentő alanyi

mellékmondat

(másnéven: függő kijelentés)

Dicuntur	servi	domum expugnasse.
----------	-------	-------------------

latin: Ø személyes passiv állítmány(**verbum regens**) Ø | Ø **nom.** **inf.**

magyar: | határozatlan alanyú állítmány , kötőszó (hogy) **alany** **állítmány**

Azt mondják	hogy	a szolgák megostromolták a házat.
-------------	------	-----------------------------------

3 actiós accusativus cum infinitivo & nominativus cum infinitivo: imperfectum — egyidejűség

perfectum — előidejűség

instans — utóidejűség

actív szerkesztésű „mellékmondatok”

ACI: Cicero **dicit** servos domum expugnare.

NCI: **Dicuntur** servi domum expugnare.

ACI: Cicero **dicit** servos domum expugnavisse.

NCI: **Dicuntur** servi domum expugnavisse.

ACI: Cicero **dicit** servos domum expugnaturus esse.

NCI: **Dicuntur** servi domum expugnaturi esse.

passzív szerkesztésű „mellékmondatok”

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	expugnare	expugnari
PERFECTUS	expugnavisse	expugnatus 3 esse
INSTANS	expugnaturus 3 esse	expugnatum iri

ACI: Cicero **dicit** domum a servis expugnari.

NCI: **Dicitur** domus a servis expugnari.

ACI: Cicero **dicit** domum a servis expugnatum esse.

NCI: **Dicitur** domus a servis expugnata esse.

ACI: Cicero **dicit** domum a servis expugnatum iri.

NCI: **Dicitur** domus a servis expugnatum iri.

A participium coniunctum

(„jelző” -állapothatározó)

jelzői, határozói „mellékmondatok” (idő-, ok-, mód-, célhatározói mellékmondat, ill. feltételes és megengedői értelem) kifejezésére szolgáló melléknévi igeneves szerkezet *(part.impf.act. = cselekvő egyidejű part.perf.pass = szenvedő előidejű part.inst.act. = cselekvő utóidejű)*

főmondat

határozói **mellékmondat**

Volsci **Coriolanum** benigne exceperunt

venientem.

latin:

bármelyik esetben álló névszó
(sokszor az alany)

állítmány

Ø

Ø

Ø

a megfelelő **participium** a bármelyik esetben álló névszó „jelzőjeként”

magyar:

bármelyik esetben álló névszó
(sokszor az alany)

állítmány

,

kötőszó

alany

állítmány

előfordul a fin-ban → „coniunctum”

A volscusok jóindulatúan fogadták **Coriolanust**

, mikor

(ó)

megérkezett.

Természetesen a **participium coniunctum** **magyarra fordítása** az alárendelt mellékmondattal való fordításon kívül történhet még:
határozói igenévvel
névutós kifejezéssel

Az **ablativus absolutus** (másképpen: participium absolutum)

(ált. határozós eset)

határozói „mellékmondatok” (idő-, ok-, mód-, eszközhatározói mellékmondat, ill. feltételes és megengedői értelem) kifejezésére szolgáló melléknévi igeneves szerkezet (*part.impf.act.* = *cselekvő egyidejű* *part.perf.pass.* = *szenvedő előidejű*)

főmondat

határozói **mellékmondat**

Omnes	rident	hoc puero	loquente
Romae	consules	regibus	expulsis

latin:

alany

állítmány

Ø

Ø

névszó **abl**-a

part.(az abl. jelzője)

magyar:

alany

állítmány

, kötőszó

alany

állítmány

nem fordul elő a fm-ban → „absolutus”

Mindenki

nevet

, miközben

ez a fiú

beszél.

Rómában

consulokat

választottak

, miután

a királyok

elűzték. →

Természetesen az **ablativus absolutus** **magyarra fordítása**

az alárendelt mellékmondatral történő fordításon kívül lehet még:

ragos vagy névutós birtokos jelzős kifejezéssel (a királyok elűzése után)

határozói igenévvvel (a királyokat elűzőn)

ablativus absolutus mancus:

névszó **abl**-a

Ø (a létigének nincs part. imp. act.) **állapothatározót kifejező névszói kiegészítő**

Caesare Ø duce – míg Caesar a vezető v. Caesar vezetésével
Hannibale vivo, Cicerone et Antonio consulibus

A gerundivumos szerkezet

part.inst.pass. jelzőként

olyan fordított jelzős szerkezet, amelyben a jelző a participium instans passivi.

N¹.

A².

Célhat. mm. kifejezésére:

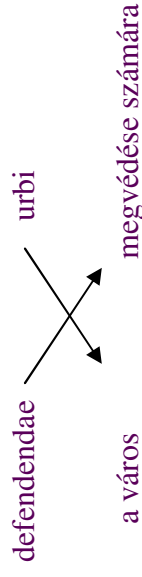

G.

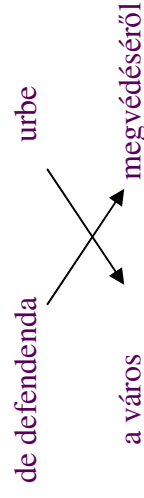
Célhat. mm. kifejezésére:

D.

Abl.

(természetesen mindez érvényes pluralisban is)

¹ Nominativusa módfelett ritkán fordul elő, szinte alig.

² Előljárószó nélküli accusativusával is ritkán találkozhatunk, leginkább a **curo** 1 ige mellett, ahol **műveltetést fejez ki**.

A participiumok előfordulása

1. JELZŐ/ ATTR. PRAED./ PART. CONI.

Cicero rem publicam in periculo **versantem** conservavit.
(Cicero a veszélyben forgó államot megmentette.)

Romani **ovantes** ac **gratulantes** Horatium accipiunt.
(A rómaiak ujjongva és szerencsét kívánva fogadják Horatiust)

2. cselekvő, egyidejű ABLATIVUS ABSOLUTUS-ban

Tarquinio Superbo regnante Pythagoras in Italiam venit.
(Amikor Tarquinius Superbus uralkodott, Pythagoras Itáliába jött.)

1. JELZŐ/ ATTR. PRAED./ PART. CONI.

Ipsae plurima opera et **mansura** condidit.
(Ő maga számos, örökre szóló művet alkotott.)

Ave, Caesar, gladiatores **morituri** te salutant.
(Üdv Caesar, a meghalni kész gladiátorok köszöntenek téged.)

2. INF. INST. ACT. képzéséhez → cselekvő, utóidejű ACL, NCI-ben

Spes est **Hungariam resurrecturam** esse.
(Megvan a remény, hogy Magyarország meg fog erősödni.)

Tu beata **futura** esse videris.
(Úgy látszik, hogy boldog leszel.)

3. CONIUGATIO PERIPH. ACT. képzéséhez

Bellum magnum **scripturus** sum.
(Nagy háborúról szándékozom írni.)

3. a) CONSECUTIO TEMPORUM – UTÓIDEJŰSÉG

Quaero, quid **facturus** sis.

(Kérdezem, hogy mit fogsz tenni.)

Quaesivi, quid **facturus** esses.

(Kérdeztem, hogy mit fogsz tenni.)

PARTICIPIUM			
IMPERFECTUM	ACTIVI	PASSIVI	
	amans (-ntis) docens (-ntis) legens (-entis) audiens (-entis)		
PERFECTUM		amatus 3 doctus 3 lectus 3 auditus 3	
INSTANS	amaturus 3 docturus 3 lecturus 3 auditorus 3	amandus 3 docendus 3 legendus 3 audiendus 3	

1. JELZŐ/ ATTR. PRAED./ PART. CONI.

Iuvenes **armati** inducebantur.
(Az ifjak fegyveresen vonultak be.)

Pauca de lenitate sua **locutus** in castra rediit.
(Mután néhány szót szölt szelidségről, visszatért a táborba.)

2. PASSIV PERFECTUM képzéséhez

Senatui nimis atrox **visa** est sententia.
(A senatus számára túlságosan szörnyűnek látszott a vélemény.)

3. INF. PERF. PASSIVI képzéséhez → passiv előidejű ACL, NCI-ben

Haec **epistula** a te **scripta** esse putatur.
(Általilag te írtad ezt a levelet.)

4. passiv előidejű ABLATIVUS ABSOLUTUS-ban

Troia capta Graeci redierunt.
(Trója elfoglalása után a görögök hazatértek.)

1. JELZŐ/ ATTR. PRAED./ PART. CONI.

Dedit oscula nato non iterum **repetenda**.
(Soha meg nem ismételtető csókokat adott szülötének.)

Ego istum iuvenem domi **tenendum** vivere aequo iure cum ceteris censeo.
(Azt javaslom, hogy az ifjút, akit itthon kell tartani, a többiekkel egyenlő jogokat élvezve éljen.)

2. CONIUGATIO PERIPH. PASS. képzéséhez

Delenda est vobis illa macula.
(El kell törölnökök azt a szégyenfoltot.)

3. GERUNDIVUMOS SZERKEZETben

Omnibus placuit consilium **urbis condendae**.
(Mindenkinek tetszett a várossalapítás terve.)

4. GERUNDIUM képzéséhez

Omnibus placuit consilium urbem **condendi**.
(Mindenkinek tetszett a várossalapítás terve.)

Általánosságban az alárendelő mellékmondatok, ill. az azokat helyettesítő igeneves szerkezetek időviszonyairól

fő mondat		mellékmondat			
időviszony		Általában az alárendelő mellékmondatok CONSECUTIO TEMPORUM	Kijelentő tárgyi és alanyi mellékmondatok ACC. CUM INF. NOM. CUM INF.	Jelzői, határozói mellékmondatok (ill. feltételes és megengedői mellékértelem), ha a mm. alanya előfordul a főmondatban PARTICIPIUM CONIUNCTUM	Határozói mellékmondatok (ill. feltételes és megengedői mellékértelem), ha a mm. alanya nem fordul elő a főmondatban ABLATIVUS ABSOLUTUS
előidejűség		praes. coni. praet.	act. inf. <i>perf.</i> pass.	part. <i>perf.</i> pass.	part. <i>perf.</i> pass.
egyidejűség		praes. coni. praet.	act. inf. <i>impf.</i> pass.	part. <i>impf.</i> act.	part. <i>impf.</i> act.
utóidejűség		part. <i>inst.</i> act. + létige: praes. coni. <i>impf.</i> praet.	act. inf. <i>inst.</i> pass.	act. part. <i>inst.</i> pass.	∅

PRONOMINA PERSONALIA		PRONOMINA REFLEXIVA	PRONOMINA POSSESSIVA	
				„ha az alany a birtokos”
N. ego A. me G. mei D. mihi Abl. de me	- én - engem - irántam, belőlem - nekem - rólam (!necum - velem)	N. - A. me G. mei D. mihi Abl. de me	meus 3 - enyém	meus 3 - sajátom
N. tu A. te G. tui D. tibi Abl. de te	- te - téged - irántad, belőled - neked - rólad (!tecum - veled)	N. - A. te G. tui D. tibi Abl. de te	tuus 3 - tiéd	tuus 3 - sajátod
N. is A. eum G. eius D. ei Abl. de eo	id - ő, az - őt, azt - az ő vje, övé; azé - neki, annak - róla, arról (cum eo - vele) (!nobiscum - velünk)	N. - A. se G. sui D. sibi Abl. de se	eius - övé, azé	suus 3 - sajátja
N. nos A. nos G. nostri D. nobis Abl. de nobis	- mi - minket - irántunk - közülünk - nekünk - rólunk (!nobiscum - velünk)	N. - A. nos G. nostri D. nobis Abl. de nobis	noster 3 - miénk	noster 3 - sajátunk
N. vos A. vos G. vestri D. vobis Abl. de vobis	- ti - titeket - irántatok - közületek - nektek - rólatok (!vobiscum - veletek)	N. - A. vos G. vestri D. vobis Abl. de vobis	vester 3 - tiétek	vester 3 - sajátotok
N. ei (iī) A. eos G. eorum D. eis (iīs) Abl. de eis (iīs)	eae eas eorum eis (iīs) de eis (iīs)	N. - A. se G. sui D. sibi Abl. de se	eorum - övék (m) earum - övék (f) eorum - azoké (n)	suus 3 - sajátjuk

*I. Egészítse ki az alábbi igék **szótári alakját** a jelentésükkel együtt, majd adja meg mindegyik ige **imperfectum** tövét!*

1. administro	administrare	administravi	administratum	—	intéz, igazgat etc.	impf. tő: administra-
2. pertineo	pertinēre	pertinui	pertentum	—	kiterjed, etc.	impf. tő: pertine-
3. sum	esse	fui	∅	—	van, létezik	impf. tő: ∅
4. vivo	vivēre	vixi	victurus	—	él	impf. tő: viv-
5. capio	capēre	cepi	captum	—	elfoglal, megfog	impf. tő: capi-
6. habeo	habēre	habui	habitu	—	bír, neki van	impf. tő: habe-
7. habito	habitare	habitavi	habitatum	—	lakik, él	impf. tő: habita-
8. moveo	movēre	movi	motum	—	mozgat, indít	impf. tő: move-
9. traho	trahēre	traxi	tractum	—	húz, magával ragad	impf. tő: trah-
10. venio	venire	veni	ventum	—	jön, megy	impf. tő: veni-

*II. Az előző feladat 7. 8. 9. és 10. igéjét ragozza el ind. praes. impf-ban, majd keretezze be azokat az alakokat, ahol jelentkezik valamilyen **kötőhangzó**!*

habito	moveo	traho	venio
habitas	moves	trahis	venis
habitat	movet	trahit	venit
habitamus	movemus	trahimus	venimus
habitatis	movetis	trahitis	venitis
habitant	movent	trahunt	veniunt

*III. A megadott igealakok mellé írja a „**létige**” megfelelő alakjait!*

constat	est	aedificas	es
venis	es	habemus	sumus
traho	sum	trahunt	sunt
habitare	esse	nominat	est

IV.A személy megtartásával **változtassa meg az alábbi igék számát /sing ↔ plur./!** Minden egyes alakon jelölje be függőleges vonallal az impf. tö határát, az esetleges kötőhangzókat pedig karikázza be!

pl.: viv/it	viv/unt
1. administra/mus	 administro ¹
2. veni/tis	 veni/s
3. es	 estis
4. capi/t	 capi/unt
5. habe/mus	 habe/o
6. sunt	 est
7. sile/nt	 sile/t
8. appello²	 appella/mus
9. pertine/tis	 pertine/s
10. colloca/t	 colloca/nt

V. Adja meg az alábbi névszók pontos szótári alakját és jelentését, majd ragozási tövét!

pl.: **magistros** szót. alak: .. **magister** -tri m. -mester, tanár... rag. tő: ... **magistr-**

1. populorum	szót. alak: populus , -i m. - nép	rag. tő: popul-
2. imperia	szót. alak: imperium , -ii n. - birodalom	rag. tő: imperi-
3. provinciis	szót. alak: provincia , -ae f. - provincia	rag. tő: provinci-
4. finitimum	szót. alak: finitus 3 - határos, szomszédos	rag. tő: finit-
5. ceteras	szót. alak: ceterus 3 - többi, egyéb, más	rag. tő: ceter-
6. vico	szót. alak: vicus , -i m. - falu	rag. tő: vic-
7. propugnaculi	szót. alak: propugnaculum , -i n. - bástya	rag. tő: propugnacul-
8. vestris	szót. alak: vester -tra -trum - tiétek	rag. tő: vestr³-
9. magistrā	szót. alak: magistra , -ae f. - tanárnő	rag. tő: magistr-
10. libero	szót. alak: liber -era -erum - szabad	rag. tő: liber-
11. pulchra	szót. alak: pulcher -chra -chrum - szép	rag. tő: pulchr-
12. puerum	szót. alak: puer , pueri m. - fiú	rag. tő: puer-
13. agros	szót. alak: ager , agri m. - szántóföld	rag. tő: agr-

¹ a + o > o

² a + o > o

³ -er végűeknél az -e- kieshet

VI. *Ragozza el* az alábbi jelzős kifejezéseket!

nostrum imperium clarum	vester fluvius periculosus	tua provincia finitima
nostrum imperium clarum	vestrum fluvium periculosum	tuam provinciam finitimam
nostri imperii clari	vestri fluvii periculosi	tuae provinciae finitimae
nostro imperio claro	vestro fluvio periculoso	tuae provinciae finitimae
nostro imperio claro	vestro fluvio periculoso	tuā provinciā finitimā
nostra imperia clara	vestri fluvii periculosi	tuae provinciae finitimae
nostra imperia clara	vestros fluvios periculosos	tuas provincias finitimas
nostrorum imperiorum clarorum	vestrorum fluviorum periculosorum	tuarum provinciarum finitimarum
nostris imperiis claris	vestris fluviis periculosus	tuis provinciis finitimis
nostris imperiis claris	vestris fluviis periculosus	tuis provinciis finitimis

VII. Változtassa meg a következő jelzős kifejezések számát (*sing* ↔ *plur.*) az esetük megtartásával!

1. provincias nostras	 provinciam nostram
2. oppida clara	 oppidum nostrum
	 oppidum nostrum
3. imperii Romani	 impriorum Romanorum
4. contra barbarum periculosum	 contra barbaros periculosos
5. in parvis casis	 in parva casa
6. viae longae	 viarum longarum
	 viis longis
	 via longa
7. incendium magnum	 incendia magna
	 incendia magna
8. provinciarum finitimarum	 provinciae finitimae
9. proelium longum	 proelia longa
	 proelia longa
10. amicitia carā	 amicitis caris
11. vicis sitis	 vico sito
	 vico sito
12. contra inimicum Romanum	 contra inimicos Romanos

VIII. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. A germán földműves házat épít.

... *Agricola Germanus casam aedificat.*

2. A germán földművesek házakat építenek.

.... *Agricolae Germani casas aedificant.*

3. A barbárok a háborúban elfoglalják a rómaiak telepeit.

..... *Barbari colonias Romanorum in bello capiunt.*

4. A római földműveseknek kis házaik vannak.

..... *Agricolae Romani casas parvas habent.*

5. A provinciákban nemcsak rómaiak, hanem más népek is élnek.

..... *In provinciis non solum Romani, sed etiam populi ceteri vivunt.*

6. A Duna folyón túl híres városok helyezkednek el.

..... *Oppida clara trans Danubium fluvium sita sunt.*

7. A rómaiak, mihelyt egy provinciába érkeznek, városokat vagy telepeket szerveznek meg.

..... *Romani, ubi in provinciam veniunt, municipia vel colonias collocant.*

- I. Egészítse ki az alábbi igék **szótári alakját** a jelentéssel együtt, majd - ahol ez lehetséges - adja meg mindegyik ige

a) imperfectum tövét**b) perfectum tövét****c) supinum tövét!**

1. regno regnare
a) impf.tő: regna-	regnavi regnatum
b) perf. tő: regnav-	— uralkodik, regnál
c) sup. tő: regnat-
2. expello expellere
a) impf.tő: expell-	expuli expulsum
b) perf. tő: expul-	— elűz, elkerget
c) sup. tő: expuls-
3. volo velle
a) impf.tő: --	volui ø
b) perf. tő: volu-	— akar
c) sup. tő: --
4. interficio interficere
a) impf.tő: interfici-	interfeci interfectum
b) perf. tő: interfec-	— megöl
c) sup. tő: interfect-
5. pario parere
a) impf.tő: pari-	peperi partum
b) perf. tő: peper-	— szül
c) sup. tő: part-
6. expono exponere
a) impf.tő: expon-	exposui expositum
b) perf. tő: exposu-	— kitesz
c) sup. tő: exposit-
7. cupio cupere
a) impf.tő: cupi-	cupivi cupitum
b) perf. tő: cupiv-	— vágyódik, kíván, óhajt
c) sup. tő: cupit-
8. facio facere
a) impf.tő: faci-	feci factum
b) perf. tő: fec-	— tesz, csinál
c) sup. tő: fact-
9. maneo manere
a) impf.tő: mane-	mansi mansum
b) perf. tő: mans-	— megmarad
c) sup. tő: mans-
10. sum esse
a) impf.tő: --	fui ø
b) perf. tő: fu-	— van, létezik
c) sup. tő: --

II. A megadott igealaknak

a) határozza meg az idejét

b) változtassa meg az actióját (*ind.praes.impf.* ↔ *ind.praes.perf.*)

1. educant	a) <i>ind.praes.impf. T/3.</i>	b) educaverunt
2. invenisti	a) <i>ind.praes.perf. E/2.</i>	b) invenis
3. praebuerunt	a) <i>ind.praes.perf. T/3.</i>	b) praebent
4. manetis	a) <i>ind.praes.impf. T/2.</i>	b) ansistis
5. damus	a) <i>ind.praes.impf. T/1.</i>	b) dedimus
6. es	a) <i>ind.praes.impf. E/2.</i>	b) fuisti
7. transilui	a) <i>ind.praes.perf. E/1.</i>	b) transilio
8. collocas	a) <i>ind.praes.impf. E/2.</i>	b) collocavisti
9. vis	a) <i>ind.praes.impf. E/2.</i>	b) voluisti
10. pariunt	a) <i>ind.praes.impf. T/3.</i>	b) pepererunt

III. Az alábbi **III. declinatio-s** szavakról állapítsa meg, **milyen tövűek!**

1. rex, regis m. 2. frater, -tris m. 3. sacerdos, -dotis m,f. 4. pater, -tris m. 5. exemplar, -ris n.
 6. tenuis 2 7. aedes, -is f. 8. tempus, -poris n. 9. pecus, -coris n. 10. uxor, -oris f.
 11. corpus, -poris n. 12. caedes, -dis f. 13. urbs, -bis f. 14. nomen, -minis n. 15. animal, -lis n.
 16. terribilis 2 17. humilis 2 18. infelix, -licis 19. omen, ominis n. 20. acer, acris, acre
 21. mater, -tris f. 22. ferox, -rocis 23. audax, -acis 24. celer, -leris, -lere 25. mare, -ris n.
 26. mors, mortis f. 27. Tiberis, -is m. 28. homo, -minis m. 29. avis, avis f. 30. ! vetus, veteris

-msh- tő**gyenge -i- tő****erős -i- tő**

rex, regis m.	aedes, -is f.	exemplar, -ris n.
frater, -tris m.	caedes, -dis f.	tenuis 2
sacerdos, -dotis m,f. .	urbs, -bis f.	animal, -lis n.
pater, -tris m.	mors, mortis f.	terribilis 2
tempus, -poris n.	avis, avis f.	humilis 2
pecus, -coris n.		infelix, -licis
uxor, -oris f.		acer, acris, acre
corpus, -poris n.		ferox, -rocis
nomen, -minis n.		audax, -acis
omen, ominis n.		celer, -leris, -lere
mater, -tris f.		mare, -ris n.
homo, -minis m.		Tiberis, -is m.
! vetus, veteris		mare, -ris n.

IV. Az itt felsorolt névszónak adja meg a

a) ragozási tövét

b) névszótövét!

1. urbs, urbis f.

a) rag. tő: urbi-

b) névszótő: ...urbi-

2. populus, -i m.

a) rag. tő: popul-

b) névszótő: ... populo-

3. provincia, -ae f.

a) rag. tő: provinci-

b) névszótő: ... provincia-

4. ager, agri m.

a) rag. tő: agr-

b) névszótő: agro-

5. pulcher, -chra, -chrum

a) rag. tő: pulchr-

b) névszótő: ... pulchra- , pulchro- ...

6. pater, -tris m.

a) rag. tő: patr-

b) névszótő: patr-

7. terribilis 2

a) rag. tő: terribil-

b) névszótő: terribili-

8. liber, -bri m.

a) rag. tő: libr-

b) névszótő: libro-

9. animal, -is n.

a) rag. tő: animal-

b) névszótő: animal-

V. Pótolja a jelzős kifejezések hiányzó tagját!

murus humilis
 murum humilem
 muri humilis
 muro humili
 de muro humili

omen infelix
 omen infelix
 ominis infelicis
 ominis infelici
 omine infelici

lupa sitiens
 lupam sitientem
 lupae sitientis
 lupae sitienti
 lupā sitienti

muri humiles
 muros humiles
 murorum humilium
 muris humilibus
 de muris humilibus

omina infelicia
 omina infelicia
 ominum infeliciū
 ominibus infelicibus
 ominibus infelicibus

lupae sitientes
 lupas sitientes
 luparum sitientium
 lupis sitientibus
 lupis sitientibus

Keretezze be azokat a III. decl-ós alakokat, amelyekben az **-i- tő** jelentkezik!

VI. Az alábbi kifejezéseknek csak azon eseteit képezze (megnevezve a számot és az esetet is), ahol valamelyik összetevőben jelentkezik az **-i- tő!** (Eleve mely esetekről lehet szó?)

1. rex terribilis	2. ludibrium infelix	3. mare terribile	4. urbs vetus
... rege terribili	... ludibrio infelici sing. Abl.	mari terribili	
.....	... ludibria infelicia plur. N.	maria terribilia	
.....	... ludibria infelicia plur. A.	maria terribilia	
regum terribilium	ludibriorum infelicium plur. G.	marium terribilium	... urbiū veterum

VII. Változtassa meg az alábbi jelzős kifejezések számát (**sing.** ⇔ **plur.**) az eset megtartásával!

1. de mortibus celeribus	 de morte celeri	
2. bellum terribile ♦	 bella terribilia	
3. temporis infelicis	 temporum infeliciū	
4. fratres silentes	 frater silens	
	 fratrem silentem	
5. aquae tenuis et clarae	 aquarum tenuium et clararum	
6. tuis felicibus nominibus	 tuo felici nomini	
	 tuo felici nomine	
7. ominis infelicis	 ominum infeliciū	
8. tempus longum ♦	 tempora longa	
9. corpus terribile ♦	 corpora terribilia	

VIII. Egészítse ki az alábbi jelzős kifejezések hiányzó alakjait! (Figyelem, az esetek **nem sorrendben** vannak!)

id	nomen	felix	tuum	is	magister	novus	terribilisque
eius	nominis	felicis	tui	eum	magistrum	novum	terribilemque
eo	nomine	felici	tuo	eos	magistros	novos	terribilesque
eis	nominibus	felicibus	tuis	eius	magistri	novi	terribilisque
ea	nomina	felicia	tua	eorum	magistorum	novorum	terribiliumque

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) adja meg az impf. perf. és sup. tövét
 c) határozza meg az itt szereplő alakját!
 d) végezze el a kért átalakítását!

intraverunt

- a) szót. alak: intro 1 - belép, bemegy
 b) impf. tő: *intra-* perf. tő: *intrav-* sup. tő: *intrat-*
 c) meghatározás: ind. praes. perf. T/3.
 d) a megfelelő **imperfectum** alak: *intrans*

clamabant

- a) szót. alak: clamo 1 - kiabál
 b) impf. tő: *clama-* perf. tő: *clamav-* sup. tő: *clamat-*
 c) meghatározás: ind. praet. impf. T/3.
 d) a megfelelő **perfectum** alak: ... *clamaverant*

salutas

- a) szót. alak: saluto 1 - üdvözl
 b) impf. tő: *saluta-* ... perf. tő: *salutav-* ... sup. tő: *salutat-* ...
 c) meghatározás: ind. praes. impf. E/2.
 d) a megfelelő **perfectum** alak: *salutavisti*

viceramus

- a) szót. alak: vinco 3 vici victum - győz
 b) impf. tő: *vinc-*.... perf. tő: *vic-* ... sup. tő: *vict-*
 c) meghatározás: ind. praet. perf. T/1.
 d) a megfelelő **imperfectum** alak: ... *incebamus*

statis

- a) szót. alak: sto 1 steti staturus - áll
 b) impf. tő: *sta-* ... perf. tő: *stet-* ... sup. tő: *stat-*
 c) meghatározás: ind. praes. impf. T/2.
 d) a megfelelő **perfectum** alak: ... *stetistis*

traxeram

- a) szót. alak: traho 3 traxi tractum - húz
 b) impf. tő: *trah-* ... perf. tő: *trax-* ... sup. tő: *tract-*
 c) meghatározás: ind. praet. perf. E/1.
 d) a megfelelő **imperfectum** alak: *trahebam*

- eras**
- a) szót. alak: *sum esse fui* ∅ - van, létezik
- b) *impf. tő:* -- ... *perf. tő:* *fu-* *sup. tő:* --
- c) meghatározás: *ind. praet. impf. E/2.*
- d) a megfelelő **perfectum** alak: *fueras*
- vis**
- a) szót. alak: *volo velle volui* ∅ - akar
- b) *impf. tő:* -- ... *perf. tő:* *volu-* *sup. tő:* --
- c) meghatározás: *ind. praes. impf. E/2.*
- d) a megfelelő **perfectum** alak: *voluisti*
- i(v)it**
- a) szót. alak: *eo ire i(v)i itum* - megy
- b) *impf. tő:* -- *perf. tő:* *i(v)-* ... *sup. tő:* *it-*
- c) meghatározás: *ind. praes. perf. E/3.*
- d) a megfelelő **imperfectum** alak: *it*
- aderant**
- a) szót. alak: *adsum adesse affui* ∅ - ott van, jelen van
- b) *impf. tő:* -- ... *perf. tő:* *affu-* *sup. tő:* --
- c) meghatározás: *ind. praet. impf. T/3.*
- d) a megfelelő **perfectum** alak: *affuerant*
- i(v)erat**
- a) szót. alak: *eo ire i(v)i itum* - megy
- b) *impf. tő:* -- *perf. tő:* *i(v)-* ... *sup. tő:* *it-*
- c) meghatározás: ... *ind. praet. perf. E/3.*
- d) a megfelelő **imperfectum** alak: *ibat*
- volebatis**
- a) szót. alak: *volo velle volui* ∅ - akar
- b) *impf. tő:* -- ... *perf. tő:* *volu-* *sup. tő:* --
- c) meghatározás: *ind. praet. impf. T/2.*
- d) a megfelelő **perfectum** alak: *volueratis*

II. A *capio 3 cepi captum* ige megadott alakjai mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	adsum		volo		eo
1. capiunt	adsunt		volunt		eunt
2. ceperatis	affueratis ...		volueratis		i(v)eratis
3. capiebas	aderas		volebas		ibas
4. cepimus	affuimus		voluimus		i(v)imus
5. capitis	adestis		vultis		itis

III. Ragozza el az alábbi jelzős kifejezéseket!

is aureus currus triumphalis

eum aureum curruu triumphalem

eius aurei currus triumphalis

ei aureo curru triumphali

eo aureo curru triumphali

ei=ii aurei currus triumphales

eos aureos currus triumphales

eorum aureorum curruum triumphalium

eis=iis aureis curribus triumphalibus

eis=iis aureis curribus triumphalibus

id cornu terribile, quod

id cornu terribile, quod

eius cornus terribilis, cuius

ei cornu terribili, cui

eo cornu terribili, quo

ea cornua terribilia, quae

ea cornua terribilia, quae

eorum cornuum terribilium, quorum

eis=iis cornibus terribilibus, quibus

eis=iis cornibus terribilibus, quibus

ea vestra manus velox

eam vestram manum velocem

eius vestrae manus velocis

ei vestrae manui veloci

ea vestra manu veloci

vae vestrae manus veloces

eas vestras manus veloces

earum vestrarum manuum velocium

eis=iis vestris manibus velocibus

eis=iis vestris manibus velocibus

IV. a) Egyeztesse a megadott jelzős főnévvel az *is, ea, id* és a *qui, quae, quod* névmásokat!

b) majd a kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával!

pl.: a) ..eorum..... **spectaculorum insignium** ...quorum.....

b) ..eius.....spectaculi insignis.....cuius.....

1. a) ... **eam** **insignem tuam virtutem** ... **quam**

b) ... **eas** **insignes tuas virtutes** ... **quas**

2. a) ... **eius** **fortis exercitus Romani** ... **cuius**

b) ... **eorum** **fortium exercituum Romanorum** quorum ..

-
3. a) ... **eas** **portas triumphales** ... **quas**
 b) ... **eam** **portam triumphalem** ... **quam**
4. a) ... **eorum** **triumphatorum insignium** **quorum** ..
 b) ... **eius** **triumphatoris insignis** **cuius**
5. a) ... **ei** **vestimento triumphali** ... **cui**
 a) ... **eo** **vestimento triumphali** ... **quo**
 b) ... **eis=iis** **vestimentis triumphalibus** ... **quibus**
 b) ... **eis=iis** **vestimentis triumphalibus** ... **quibus**
6. a) ... **ea** **ad spectacula insignia** ... **quae**
 b) ... **id** **ad spectaculum insigne** ... **quod**
7. a) ... **ea** **in aede omni** ... **qua**
 b) ... **eis=iis** **in aedibus omnibus** ... **quibus**
8. a) ... **eorum** **ornatum triumphalium** **quorum**
 b) ... **eius** **ornatus triumphalis** **cuius**
9. a) ... **eas** **coronas aureas** ... **quas**
 b) ... **eam** **coronam auream** ... **quam**
10. a) ... **ei** **capiti simili** ... **cui**
 b) ... **eis=iis** **capitibus similibus** ... **quibus**

V. Fordítsa latinra!

A senatus és a római nép a Marsmezőn várták¹ a győztes hadvezért. Ott köszöntötték őt, és engedélyezték számára a diadalmenetet. A triumphator győztes seregével egy diadalkapun át vonult be a Városba, amely a Marsmezőn volt. A győztes sereg vezére aranyozott diadalkocsin állt, amelyet négy ló húzott. A római sereg győztes vezére Juppiterhez volt hasonló, akinek a feje fölött egy szolga aranykoszorút tartott. A menet a Szent Úton vonult el a Forum mellett, majd a Capitoliumra ment, ahol a vezér bikát áldozott a halhatatlan isteneknek.

Senatus populusque Romanus ducem victorem (imperatorem) in Campo Martio exspectabant. Ibi eum salutabant et ei triumphum concedebant. Triumphator Urbem cum exercitu victori per portam triumphalem intrabat, quae in Campo Martio erat. Dux exercitus victoris in aureo curru triumphali stabat, quem quattuor equi trahebant. Dux victor exercitus Romani Iovi similis erat, super caput cuius servus coronam auream tenebat. Agmen Via Sacra Forum praeteribat, postea in Capitolium ibat, ubi imperator deis=dis immortalibus taurum immolabat.

1. exspecto 1 – vár(akozik)

VI. Gyakorlószövegek!

TRIUMPHUS

Senatus et magistratus ducem victorem, imperatorem exercitus in campo Martio salutabant, imperatori exercituique triumphum concedebant. Imperator cum filiis parvis in curru triumphali stabat, super caput eius coronam auream servus tenebat. Antecedebant curru triumphali magistratus, post magistratus autem senatores, sacerdotes, lictores cum fascibus et captivi tandem vultu tristi veniebant. Multitudo hominum per urbem et in foro imperatorem exercitumque exspectabat, atque iterum iterumque „Io triumphe” clamabat. Sonitus tubarum cornuumque urbem complebat. Imperator in triumpho, qui post pompam in monte Capitolino diis sacra fecit, magno apud Romanos in honore habebatur¹.

DIADALMENET

A senatus és a magistratusok a győztes vezért, a hadsereg parancsnokát a Marsmezőn köszöntötték, az imperatornak és a seregének engedélyezték a diadalmenetet. Az imperator kicsi fiaival együtt állt a diadalkocsin, a feje fölé egy szolga tartott aranykoszorút. A diadalszekér előtt mentek a magistratusok, a magistratusok után a senatorok, majd a papok és a liktorok a vesszőnyalábokkal, és végül a szomorú arcú foglyok meneteltek. Emberek sokasága várta az imperatort és a sereget városszerte és a forumon, és újra meg újra azt kiáltozták: „Éljen a diadalmenet!” Tubák és kürtök hangja töltötte be a várost. A hadvezér, aki a felvonulás után a

¹ passiv igealak: tartatott = tartották

Capitolium hegyén áldozatot mutatott be az isteneknek, a diadalmenet idején nagy megtiszteltetésben részesült a rómaiak részéről.

MAGISTRATUS - HIVATALNOKOK

Consul *primum magistratum habebat. Consules cum magistratibus et senatu populoque Romano imperium regebant. (S. P. Q. R.) Consul duodecim lictores habebat, qui insignia² imperii fascas ferebant. Consules in bello militibus exercitus Romani, in pace civibus imperabant.*

A consulé volt az első hivatal. A consulok a főhivatalnokokkal, a senatussal és a római néppel együtt irányították a birodalmat. A consulnak tizenkét lictora volt, akik a hatalom jelvényeit, a vesszőnyalábokat hordozták. A consulok háburú idején a római hadsereg katonáinak, békében a polgároknak parancsoltak.

Praetores *iudicia administrabant. - A praetorok intézték az igazságszolgáltatást.*

Aediles, *qui de aedibus appellabantur³, non solum sacras, sed etiam privatas aedes curabant.*

Az aedilisek, akik az épület szóról kapták a nevüket, nemcsak a köz-, hanem a magánépületeket is felügyelték.

Quaestores *aerarium administrabant. - A quaestorok a kincstárat felügyelték.*

Censor *cives moresque Romanorum censebat. - A censor tartotta számon a polgárokat, valamint a rómaiak szokásait, erkölcsét.*

Dictator *em senatus iussu consules dicebant. - A dictátort a senatus parancsára a consulok nevezték ki.*

„*ius honorum*” - „*a tisztségviselés joga*”, „*cursus honorum*” - „*hivatali ranglétra*”, „*suo anno*” - „*a saját évében*”, „*homo novus*” - „*új ember*” - (Cicero, *quamquam homo novus fuit, omnes magistratus suo anno gessit.* - Cicero, ámbár *homo novus* volt, mégis az összes tisztsége tazonnal betöltötte, amint lehetett.)

insignia Etrusca - **etruszk hatalmi jelvények**: *lictor* - *hivatalszolga*, *fascis* - *vesszőnyaláb*, *sella curulis* - *szék a curiában* = „*miniszteri bársonysék*”, *toga picta* - *festett toga*, *toga praetextata* - *bíborszegélyes toga* (vö.: Livius I.8.)

² insigne, -is n. – (hadi) jelvény /Milyen tövű?/

³ passiv igealak: nevezettek el = kapták nevüket

I. Az alábbi igéknek

a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!

b) adja meg az **impf.** **perf.** és **sup. tövét**

c) határozza meg az itt szereplő alakját!

d) végezze el a kért átalakítását!

1. nominabunta) szót. alak: **nomino 1** - hív, nevezb) **impf. tő:** ...**nomina-** ... **perf. tő:** ...**nominav-** **sup. tő:**...**nominat-**c) meghatározás: **ind. praet. impf. T/3.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** **nominabunt****2. erat**a) szót. alak: **sum esse fui** - van, létezikb) **impf. tő:** -- **perf. tő:** ... **fu-** ... **sup. tő:** --c) meghatározás: **ind. praet. impf. E/3.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** **erit****3. ero**a) szót. alak: **sum esse fui** - van, létezikb) **impf. tő:** -- **perf. tő:** ... **fu-** ... **sup. tő:** --c) meghatározás: **ind. fut. impf. E/1.**d) tegye át **ind. fut. perf-ba:** **fuero****4. rogita-**a) szót. alak: **rogito 1** - kérdezzetb) **impf. tő:** **rogita-** ... **perf. tő:** **rogitav-** ... **sup. tő:** **rogitat-** ...c) meghatározás: **ind. praes. perf. T/2.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** ... **rogitabit****5. habebimus**a) szót. alak: **habeo 2 habui habitum** - bír, neki vanb) **impf. tő:** **habe-** ... **perf. tő:** **habu-** **sup. tő:** **habit-**c) meghatározás: ... **ind. fut. impf. T/1.**d) tegye át **ind. fut. perf-ba:** **habuerimus****6. regnaveratis**a) szót. alak: **regno 1** - uralkodikb) **impf. tő:** **regna-** **perf. tő:** **regnav-** ... **sup. tő:** **regnat-**...c) meghatározás: **ind. praet. perf. T/2.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** **regnabit****7. metuit**a) szót. alak: **metuo 3 metui** $\emptyset$ - félb) **impf. tő:** **metu-** ... **perf. tő:** **metu-** ... **sup. tő:** --.....c) meghatározás: **ind. praes. impf. E/ 3.** vagy **ind. praes. perf. E/ 3.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** ... **metuet****8. veni**a) szót. alak: **venio 4 veni ventum** - jön, megyb) **impf. tő:** **veni-** ... **perf. tő:** **ven-**... **sup. tő:** **vent-** ...c) meghatározás: **ind. praes. perf. E/1.**d) tegye át **ind. fut. impf-ba:** **veniam****9. cadunt**a) szót. alak: **cado 3 cecidi** $\emptyset$ - elesik, leesikb) **impf. tő:** **cad-** ... **perf. tő:** **cecid-** ... **sup. tő:** --.....c) meghatározás: **ind. praes. impf. T/3.**d) tegye át **ind. fut. perf-ba:** **ceciderint**

Az I. feladatban megadott igealakokat írja be a táblázat megfelelő helyére!

CONIUGATIO

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	metuit cadunt	
	PRAETERITUM	nominabant erat	
	FUTURUM	ero habebimus	
PERFECTUM	PRAESENS	rogitavistis metuit veni	
	PRAETERITUM	regnaveratis	
	FUTURUM		

II. A megadott alakok mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	sum		volo		eo
1. fugabit	 erit		 volet		 ibit
2. sollicitaveritis	 fueritis		 volueritis ...		 i(v)eritis ...
3. mittam	 ero		 volam		 ibo
4. invenerint	 fuerint		 voluerint ...		 i(v)erint ...
5. abnues	 eris		 voles		 ibis

III. Ragozza el az alábbi kifejezéseket!

ille rex superbus et acer, qui	hoc spectaculum insigne, quod
illum regem superbum et acrem, quem	hoc spectaculum insigne, quod
illius regis superbi et acris, cuius	huius spectacula insignis, cuius
illi regi superbo et acri, cui	huic spectaculo insigni, cui
illo rege superbo et acri, quo	hoc spectaculo insigni, quo
illi reges superbi et acres, qui	haec spectacula insignia, quae
illos reges superbos et acres, quos	haec spectacula insignia, quae
illorum regum superbiorum et acriorum, quorum	horum spectaculorum insignium, quorum
illis regibus superbis et acribus, quibus	his spectaculis insignibus, quibus
illis regibus superbis et acribus, quibus	his spectaculis insignibus, quibus

IV. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

1. (hic 3)	 hic	vir	... crudelis	(crudelis 2)
2. (ille 3)	 illius	regis	... ieiuni	(ieiunus 3)
3. (is 3)	 ei	uxori	... primae	(primus 3)
4. (hic 3)	 hac	vi	, qua	(qui 3)
5. (hic 3)	 haec	oracula	... insignia	(insignis 2)
6. (ille 3)	 illi	vultui	... stulto	(stultus 3)
7. (is 3)	 eorum	iuvenum	... callidorum ..	(callidus 3)
8. (hic 3)	 eo	e specu	... summo	(summus 3)
9. (ille 3)	 illius	osculi	, cuius	(qui 3)
10. (hic 3)	 horum	mortalium	... omnium	(omnis 2)

V. Vesse össze a „*vir -i m.*” és a „*vis f.*” ragozását, pótolva a hiányzó alakokat!

<i>vir</i>	<i>vis</i>
<i>virum</i>	<i>vim</i>
<i>virī</i>	Ø (<i>vis</i>)
<i>viro</i>	Ø (<i>vi</i>)
<i>viro</i>	<i>vi</i>
<i>virī</i>	<i>vires</i>
<i>viros</i>	<i>vires</i>
<i>virorum</i>	<i>virium</i>
<i>virīs</i>	<i>viribus</i>
<i>virīs</i>	<i>viribus</i>

VI. Helyhatározás: Töltse ki értelemszerűen a táblázatot! (Jelölje meg a *locativusokat*!)

	UNDE? (honnan?)	UBI? (hol?)	QUO? (hová?)
1. Verona, -ae f.	Verona	Veronae	Veronam
2. theatrum, -i n.	ex theatro	in theatro	in theatrum
3. Babylon, -onis f.	Babylone	Babylone	Babylonem
4. Pompei, -orum m.	Pompeiis	Pompeiis	Pompeios
5. Lesbus, -i f.	Lesbo	Lesbi	Lesbum
6. domus, -us f.	domo	domi	domum
7. Carthago, -inis f.	Carthagine	Carthagini	Carthaginem
8. templum, -i n.	ex templo	in templo	in templum
9. Cumae, -arum f.	Cumis	Cumis	Cumas
10. Mediolanum, -i n.	Mediolano	Mediolani	Mediolanum
11. Delus, -i f.	Delo	Deli	Delum
12. Philippi, -orum m.	Philippis	Philippis	Philippos
13. provincia, -ae f.	ex provincia	in provincia	in provinciam
14. Sicilia, -ae f.	e Sicilia	in Sicilia	in Siciliam
15. humus, -i f.	humo	humi	humum
16. Sulmo, -onis m.	Sulmone	Sulmone	Sulmonem
17. circus, -i m.	ex circo	in circo	in circum

VII. Oldja fel a következő **praenomen** rövidítéseket!

1. Q = Quintus	2. Ser = Servius	3. M = Marcus	4. C = Caius
5. L = Lucius	6. T = Titus	7. Ti = Tiberius	8. Cn = Cnaeus

VIII. Gyakorlószövegek:

Anecdota de Lacedaemoniis - Spártaiakról szóló anekdoták

Cum magnus Persarum exercitus Thermopylis appropinquabat, quidam Lacedaemoniis nuntiavit: „Multi hostes venient et vos a multitudine telorum solem non videbitis.” Tum Lacedaemonii: „In umbra igitur pugnabimus.”

Amikor a perzsák hatalmas serege Thermopüléhez közeledett, valaki ezt hozta hírül a spártaiaknak: „Olyan sok ellenség jön, hogy ti a dárdák sokaságától nem fogjátok látni a Napot” Erre a spártaiak: „Akkor legalább árnyékban harcolunk.

Rex Macedonum Lacedaemoniis hoc scripsit: „Si in patriam vestram venero, agros pervastabo, finibus vos exturbabo!” Lacedaemonii responderunt: „Si!”

A makedónok királya a következőt írta a spártaiaknak: „Ha majd a hazátokba értem, a földjeiteket föl fogom dúlni, titeket pedig elkergetlek a határaitokon túlra.” A spártaiak csak ennyit feleltek: „Ha!”

De augurio - Madárjóslat

Magna fides avium apud Graecos Romanosque fuit. Augures libenter aves observabant et saepe inceptum vetabant: „si bona auspicia non habueritis, bellum prospere non geretis, hostium urbem non capietis, nullum inceptum vobis felix faustumque erit”. Augures populi Romani semper nobiles erant; haruspices Tuscus, qui disciplina Etrusca hostiarum exta consulebant, Romani non diligebant: „haruspex ubi haruspice aspexerit, ridebit” – dicebant. Inde proverbium: „Haruspici haruspex arridet. - A görögök és a rómaiak tudatában nagy volt a madarakba vetett hit. A madárjósok szívesen figyelték meg a madarak viselkedését, és gyakran megtiltották valaminek a kezdetét, mondván: „Ha nem lesznek kedvező előjeleitek, nem fogjátok szerencsével viselni a háborút, az ellenség városát nem foglaljátok el, semmilyen kezdeményezések nem lesz üdvös és reményteljes.” A római nép madárjósai mindig előkelők voltak, az etruszk béljósokat azonban, akik az áldozati állatok belső szerveiből jósoltak, a rómaiak nem szerették, mondván: „Ha egy béljós meglát egy másik béljóst, ránevet.” Innen a mondás: „Ha béljós béljóst lát, össze nevetnek.”

Oracula obscura

„Ibis redibis nunquam per bella peribis.”

„Ibis, redibis, nunquam per bella peribis.”

„Ibis, redibis nunquam, per bella peribis.”

Reginam occidere nolite timere bonum est si omnes consentiunt ego non contradico. (Iohannes archiep. Strigon)

Reginam occidere nolite, timere bonum est, si omnes consentiunt, ego non, contradico.

Reginam occidere nolite timere, bonum est, si omnes consentiunt, ego non contradico.

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) adja meg az **impf.**, **perf.** és **sup. tövét**
 c) határozza meg az itt szereplő alakját!
 d) végezze el a kért átalakítását!

- 1. compellaveras** a) szót. alak: **compello** 1 - megszólít
 b) **impf. tő:** **compella-**... **perf. tő:** **compellav-**... **sup. tő:** **compellat-**..
 c) meghatározás: **ind. praet. perf. E/2.**
 d) képezze az **imperativusait**: **compella!** **compellate!**
- 2. vincent** a) szót. alak: ... **vinco** 3 **vici victum** - győz
 b) **impf. tő:** **vinc-** ... **perf. tő:** **vic-** ... **sup. tő:** **vict-**
 c) meghatározás: **ind. fut. impf. T/3.**
 d) képezze az **imperativusait**: **vince!** **vincite!**
- 3. vincient** a) szót. alak: **vincio** 4 **vinxi vinctum** - (meg)kötöz.....
 b) **impf. tő:** **vinci-** . **perf. tő:** **vinx-** **sup. tő:** **vinct-** ...
 c) meghatározás: **ind. fut. impf. T/3.**
 d) képezze az **imperativusait**: **vinci!** **vincite!**
- 4. vivis** a) szót. alak: **vivo** 3 **vixi victurus** - él
 b) **impf. tő:** **viv-** ... **perf. tő:** **vix-** **sup. tő:** **vict-**
 c) meghatározás: **ind. praes. impf. E/3.**
 d) képezze az **imperativusait**: **vive!** **vivite!**
- 5. dabunt** a) szót. alak: **do** 1 **dedi datum** - ad
 b) **impf. tő:** **da-** **perf. tő:** **ded-** ... **sup. tő:** **dat-** ...
 c) meghatározás: **ind. fut. impf. T/3.**
 d) képezze az **imperativusait**: **da!** **date!**
- 6. feceramus** a) szót. alak: **facio** 3 **feci factum** - tesz, csinál
 b) **impf. tő:** **faci-** ... **perf. tő:** **fec-** ... **sup. tő:** **fact-** ...
 c) meghatározás: **ind. praet. perf. T/1.**
 d) képezze az **imperativusait**: **fac!** **facite!**
- 7. ferebas** a) szót. alak: **fero** **ferre tuli latum** - hoz, visz
 b) **impf. tő:** --- (**fer-**) ... **perf. tő:** **tul-** ... **sup. tő:** **lat-** ...
 c) meghatározás: **ind. praet. impf. E/2.**
 d) képezze az **imperativusait**: **fer!** **ferite!**

9. ibo

- a) szót. alak: eo 4 i(v)i itum - megy
- b) impf. tő: --- ... perf. tő: i(v)- ... sup. tő: it- ...
- c) meghatározás: ... ind. fut. impf. E/1.
- d) képezze az **imperativusait**: **i!** **ite!**

II. A „**volo**” alakjai mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	possum	memini	eo
1. vis	potes	meministi	is
2. volam	potero	meminero	ibo
3. volueratis	potueratis	memineratis	i(v)eratis
4. volebamus	poteratis	memineratis	ibamus
5. voluisti	potuisti	meministi	i(v)isti

III. A megadott személyes **névmások** számát változtassa meg az eset megtartásával!

tui	vestri, vestrum	mihi	nobis
eam	eas	ad te	ad vos
sibi	sibi	eae	ea
vobiscum	tecum	cum eo	cum eis = iis
cum ea	cum eis = iis	sui	sui
nostri	mei	mecum	nobiscum
ad nos	ad me	eum	eos

IV. Ragozza el az alábbi kifejezéseket!

illa res publica, quae

illam rem publicam, quam

illius rei publicae, cuius

illi rei publicae, cui

illa re publica, qua

dies quidam

diem quendam

diei **cuiusdam**

diei **cuidam**

die quodam

illae res publicae, quae

illas res publicas, quas

illarum rerum publicarum, quarum

illis rebus publicis, quibus

illis rebus publicis, quibus

dies quidam

dies quosdam

dierum quorundam

diebus quibusdam

diebus quibusdam

V. *Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!*

1. (idem 3)	<i>eadem</i>	domo	<i>illustri</i>	(illustris 2)
2. (ille 3)	illi	lupo	<i>macro</i>	(macer 3)
	<i>illo</i>	lupo	<i>macro</i>	
3. (ipse 3)	<i>ipsarum</i>	rerum	<i>publicarum</i>	(publicus 3)
4. (idem 3)	<i>eodem</i>	die	<i>festo</i>	(festus 3)
5. (hic 3)	<i>haec</i>	corpora ◆	<i>similia</i>	(similis 2)
6. (nitidus 3)	<i>nitidorum</i>	canum	, <i>quorum</i>	(qui 3)
7. (altus 3)	<i>altis</i>	sub radicibus	, <i>quibus</i>	(qui 3)
8. (hic 3)	<i>haec</i>	ossa ◆	<i>alba</i>	(albus 3)
9. (ille 3)	<i>illud</i>	os ◆	<i>formosum</i>	(formosus 3)
10. (ipse 3)	<i>ipsum</i>	munus ◆	<i>perpetuum</i>	(perpetuus 3)
11. (detritus 3)	<i>detritum</i>	collum ◆	, <i>quod</i>	(qui 3)
12. (ille 3)	<i>illa</i>	latera ◆	<i>nitida</i>	(nitidus 3)

VI. *A zárójelben lévő (jelzős) főnevet szólítsa meg az adott számban (vocativus), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (imperativus) !*

pl.: (Aurelius Augustinus), (tollo 3, lego 3)

O Aurelī Augustine, tolle, lege!

1. (Brutus), (occido 3) Caesarem

O *Brute*, *occide* Caesarem!

2. (Caius Iulius Caesar), (venio 4, video 2, vinco 3)

O *Cai Juli Caesar*, *veni, vide, vince!*

3. (filius meus), (disco 3)

O *fili mi*, *disce!*

4. (filii mei), (disco 3)

O *filii mei*, *discite!*

5. (Deus meus), (do 1) nobis pacem

O *mi Deus*, *da* nobis pacem!

6. (lupus macer), (video 2) canem perpastum

O **lupe macer**, **vide** canem perpastum!

7. (canis), (ostendo 3) mihi originem condicionis tuae

O **canis**, **ostende** mihi originem condicionis tuae!

8. (canes), (custodio 4) bona dominorum vestrorum

O **canes**, **custodite** bona dominorum vestrorum!

9. (amica mea), (venio 4) mecum

O **amica mea**, **veni** mecum!

10. (amici mei), (compleo 2) sine labore ventres vestros

O **amici mei**, **complete** sine labore ventres vestros!

11. (Horatius), (scribo 3) ad nos epistulas

O **Horati**, **scribe** ad nos epistulas !

VII. Gyakorlószövegek:

Ora et labora! **Imádkozzál és dolgozzál!** — Nota bene! **Jó jegyezd meg!** — Libera nos a malo! **Szabadíts meg minket a gonosztól!** — A sagittis Hungarorum libera nos, Domine! **A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket!** — Salve! **Légy üdvözölve =!** — Salvete! **Legyetek üdvözölve!** — Vale! **Ég veled!** — Valetе! **Ég veletek!**—Ave, Caesar! **Légy üdvözölve, Caesar!** — Ave, Maria! **Üdvöz légy, Maria!** — Nosce te ipsum! **Ismerd meg önmagad!** — Carpe diem! **Használd ki a napot!** — Tolle, lege! **Vedd és olvasd!** — Accipe, quod tuum, alterique da suum! **Fogadd el, ami a tied, másnak pedig add meg, ami az övé!** — Audi, vide, tace, si vis vivere in pace! **Fülej, láss, hallgass, ha békében akarsz élni!** — Festina lente! **Lassan járj, tovább élsz! = Lassan siess!** — Divide et impera! **Oszd meg, és uralkodj!** — Fac simile! **Csinálj hasonlót!** — Fac mihi, quod tibi vis! **Tedd azt velem, amit akarsz magadnak!** — Domine, serva nos in pace! **Uram, őrizz meg minket békében!** — Fac et spera! **Cselekedj, és remélj!** — Vade mecum! **Gyere velem!** — Fide, sed cui, vide! **Bízzál, de nézd meg kiben!** — Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas! **Egyél, igyál, mulass, a halál után nincs gyönyörűség!** — Bella gerant alii, tu, felix Austria, nube! **Háborúzzanak csak mások, te boldog Ausztria, házasodj!**

I. Az alább megadott igéket

a) írja be a táblázat megfelelő helyére

b) az *impf*-ban állókat tegye *perf*-ba, illetve fordítva (*impf* $\Leftrightarrow$ *perf.*)!

1. aedificabat

4. incluserunt

7. condiderimus

2. ibitis

5. tuleras

8. decurrit

3. tendent

6. petis

9. corripueritis

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	6.a) petis 8.a) decurrit 4.b) includunt 8.b) decurrit	
	PRAET.	1.a) aedificabat 5.b) ferebas	
	FUTURUM	2.a) ibitis 3.a) tendent 7.b) condemus 9. b) corripietis	
PERFECTUM	PRAESENS	4.a) incluserunt 8.a) decurrit 6.b) petivisti 8.b) decurrit	
	PRAET.	1.b) aedificaverat 5.a) tuleras	
	FUTURUM	7.a) condiderimus 9. a) corripueritis 2.b) i(v)eritis 3.b) tetenderint	

II. Az alábbi igék eddig tanult **participiumait** írja be a táblázat megfelelő helyére, a magyar jelentéssel együtt!

1. frango 3 fregi fractum

2. despero 1

3. deligo 3 -legi -lectum

4. libero 1

5. ardeo 2 arsi

6. relinquo 3 reliqui relictum

7. subeo 4 -ivi -itum

8. fero ferre tuli latum

PARTICIPIUM		
	ACTIVUM	PASSIVUM
IMPERFECTUM	1. frangens (-ntis) - törő, aki tör, törve 2. desperans (-ntis) 3. deligens (-ntis) 4. liberans (-ntis) 5. ardens (-ntis) 6. relinquens (-ntis) 7. subiens (subeuntis) 8. ferens (-ntis)	
PERFECTUM		1. fractus 3 - megtört, akit megtörtek ... 2. desperatus 3 3. delectus 3 4. liberatus 3 5. Ø (intranszitiv ige) 6. relictus 3 7. Ø (intranszitiv ige) 8. latus 3
INSTANS	1. fracturus 3 - megtörni akaró, készülő 2. desperaturus 3 3. delecturus 3 4. liberaturus 3 5. arsurus 3 6. relicturus 3 7. subiturus 3 8. laturus 3	1. frangendus 3 - törendő ... 2. desperandus 3 3. deligendus 3 4. liberandus 3 5. Ø (intranszitiv ige) 6. relinquendus 3 7. Ø (intranszitiv ige) 8. ferendus 3

III. Mondja egyszerűbben participiumokat használva! (A part. esetleges bővítményeit húzza alá a mondatrészek megfelelő jelével!)

1. miles, qui desperat		miles desperans	
2. Laocoon, qui ardet		Laocoon ardens	
3. sacerdotem, qui auxilio subit		sacerdotem auxilio subeuntem	
4. viros, qui cito tela ferunt		viros cito tela ferentes	
5. dux, quem fregerunt		dux fractus	
6. cum viris, quos furtim dilegerunt		cum viris furtim delectis	
7. in litore, quod iam deseruerunt		in litore iam deserto	
8. loca, quae reliquerunt		loca relictā	
9. civibus, quos attonuerunt		civibus attonitis	
10. ad milites, quos metu liberaverunt	...	ad milites metu liberatos	

IV. Az alábbi jelzős kifejezéseknek változtassa meg a számát (*sing.* ⇔ *plur.*) az eset megtartásával!

1. ducibus fractis		duci fracto	
		duce fracto	
2. navis desperantis		navium desperantium	
3. duos viros delectos !	... Ø ... esetleg	unum virum delictum	
4. per loca relictā		per locum relictum	
5. summa ab arce		summis ab arcibus	
6. alicuius erroris		aliquorum errorum	
7. validis viribus		valida vi	
8. per tranquillū mare	...	per tranquillā maria	
9. corpora parva ♦		corpus parvum	

V. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő számnevet, névmást és melléknevet!

1. (tres, tria)	...	trium		ducum	..	Troianorum	..	(Troianus 3)
2. (unus 3)	...	unum		equum	..	immanem		(immanis 2)
3. (duo 3)	...	duo		milites	..	armati		(armatus 3)
	...	duos		milites	..	armatos		

4. (unus 3) ... **uni** **navi** .. **armatae** (qui 3)
 5. (duo 3) ... **duo** ... **per castra** **Dorica** (Doricus 3)
 6. (tres, tria) ... **tribus** **civibus** ♦ .. **miseris** (miser 3)

VI. A megadott igealakok mellé írja a kért igéket a megfelelő formában!

	subeo	adsum	transfero
1. ferte	 subite	 adeste	.. transferte
2. tuleram	 subi(v)eram ..	 affueram	.. transtuleram ...
3. fers	 subis	 ades	.. transfers
4. feremus	 subibimus	 aderimus	.. transferemus ...
5. tulistis	 subi(v)istis ...	 affuistis	.. transtulistis

VII. Helyhatározás: Töltse ki értelemszerűen a táblázatot! (Jelölje meg a *locativusokat*!)

	UNDE? (honnan?)	UBI? (hol?)	QUO? (hová?)
1. litus, -oris n.	de litore	in litore	in litus
2. Tenedus, -i f.	Tenedo	Tenedi	Tenedum
3. Troia, -ae f.	Troia	Troiae	Troiam
4. arx, -cis f.	ex arce	in arce	in arcem
5. domus, -us f.	domo	domi	domum
6. Pannonia, -ae f.	e Pannonia	in Pannonia	in Pannoniam
7. Sicilia, -ae f.	ex Sicilia	in Sicilia	in Siciliam

VIII. A zárójelben lévő (jelzős) főnevet szólítsa meg az adott számban (*vocativus*), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (*imperativus*) !

pl.: (Aurelius Augustinus), (tollo 3, lego 3)

O Aurelī Augustine, tolle, lege!

1. (sacerdos), auxilium (fero ferre) filiis tuis

O ... **sacerdos** ..., **fer**

2. (dux fractus), de victoria iam (despero 1)

O ... **dux fracte** ..., **despera** ...!

3. (Graeci), huc delectos viros furtim (includo 3)

O ... **Graeci** ..., **includite**

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát (sing. ↔ plur.) az eset megtartásával!

1. in illam civitatem		in illas civitates	
2. huic draconi pestifero		his draconibus pestiferis	
3. flatibus suis		flatui suo	
		flatu suo	
4. a civibus perterritis		a cive perterritito	
5. cum adiuncto homine		cum adiunctis hominibus	
6. de filia sua		de filiis suis	
7. haec edicta ♦		hoc edictum	
8. puellam plorantem		puellas plorantes	
9. crucibus nostris		cruci nostrae	
		cruce nostra	
10. caput omnium		capitis omnis	

II. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet, majd fordítsa le a megoldást!

1. (ille 3)	... hoc ...	de lacu	... alto		(altus 3)
2. (hic 3)	... huic ..	furori	... tuo		(tuus 3)
3. (idem 3)	... eadem	cruce	... munienti		(muniens, -entis)
4. (tres, tria)	trium	virginum	adiudicatarum		(adiudicatus 3)
5. (idem 3)	.. eiusdem	draconis	... venientis		(veniens, -entis)

III. Az alább megadott igéket

a) írja be a táblázat megfelelő helyére

b) az impf. állókat tegye át perf-ba,
illetve fordítva (impf $\Leftrightarrow$ perf.)!
(ahol ez lehetséges!)

1. dicent

4. contristaverunt

7. inficient

2. tollebatis

5. transibis

8. convertistis

3. inficiunt

6. sustulerint

9. odisti

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	3.a) inficiunt 4.b) contristant 8.b) convertitis 9.b) Ø = odisti	
	PRAET.	2.a) tollebatis	
	FUTURUM	1.a) dicent 5.a) transibis 5.a) inficient 6.b) tollent	
PERFECTUM	PRAESENS	4.a) contristaverunt 7.a) convertistis 8.a) odisti 3.b) infecerunt	
	PRAET.	2.b) sustuleratis	
	FUTURUM	1.b) dixerint 6.a) sustulerint 5.b) transi(v)eris 7.b) infecerint	

IV. Tegye az itt megadott activ igéket passivumba (*activ* $\Rightarrow$ *passiv*)!

1. dicit		dicitur	
2. dixit		dictus 3 est	
3. dabant		dabantur	
4. dederant		dati 3 sunt	
5. tribuitis		tribuimini	
6. tribuistis		tributi 3 estis	
7. vulnerabis		vulneraberis	
8. vulneraveris		vulneratus 3 eris	
9. munimus		minimur	
10. munivimus		miniti 3 sumus	
11. consumebant		consumebantur	
12. consumpserant		consumpti 3 erant	

V. Az alábbi deponens és semideponens igék közül az imperfectumban állókat tegye perfectumba, illetve fordítva (*impf.* $\Leftrightarrow$ *perf.*)!

1. loquēris		locutus 3 es	
2. hortatus est		hortatur	
3. aggressi sumus		aggredimur	
4. audebant		ausi 3 erant	
5. locuta eris		loqueris	
6. gavisi sunt		gaudent	
7. fiunt		facti 3 sunt	
8. expertus sum		experior	

VI. Az alábbi igék eddig tanult **participiumait** írja be a táblázat megfelelő helyére!

1. adiungo 3 -iunxi -iunctum	2. do 1 dedi datum
3. perterreo 2 -terrui -territum	4. tribuo 3 tribui tributum
5. consumo 3 -sumpsi sumtum	6. adiudico 1
7. munio 4 -ivi -itum	8. contristo 1

PARTICIPIUM		
	ACTIVUM	PASSIVUM
IMPERFECTUM	1. adiungens (-ntis) 2. dans (-ntis) 3. perterrens (-ntis) 4. tribuens (-ntis) 5. consumens (-ntis) 6. adiudicans (-ntis) 7. muniens (-ntis) 8. contristans (-ntis)	
PERFECTUM		1. adiunctus 3 2. datus 3 3. perterritus 3 4. tributus 3 5. consumptus 3 6. adiudicatus 3 7. munitus 3 8. contristatus 3
INSTANS	1. adiuncturus 3 2. daturus 3 3. perterriturus 3 4. tributurus 3 5. consumpturus 3 6. adiudicaturus 3 7. muniturus 3 8. contristaturus 3	1. adiungendus 3 2. dandus 3 3. perterrendus 3 4. tribuendus 3 5. consumendus 3 6. adiudicandus 3 7. muniendus 3 8. contristandus 3

VII. Mondja egyszerűben, participiumokat használva!

pl.: *is, qui munit* *muniens*

1. eum, qui venit *venientem*
2. ei, qui equum conscendit *equum conscendenti*
3. de rege, qui filiam unicam mittit
..... *de rege filiam unicam mittenti*
4. De Georgio tribuno, qui in provinciam venit, legimus.
.... *De Georgio tribuno in provinciam venienti legimus.*
5. is, quem perterruerunt ... *perterritus*
6. de homine, qui deprehensus est ... *de homine deprehenso* ...
7. puellam, quae draconi adiudicata est
..... *puellam draconi adiudicatam*
8. Regem, quem sors filiae suae contristavit, audimus.
... *Regem a sorte filiae suae contristato audivimus.*

VIII. A zárójelben megadott jelzős főnevet szólítsa meg az adott számban (*vocativus*), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (*imperativus*) !

pl.: (bonus iuvenis), (equum conscendo 3)

O bone iuvenis, equum conscende!

1. (carus tribunus) , (fugio 3)

O *care tribune*, *fuge*

2. (homines boni) , (tollo 3) dimidium regni mei

O *homines boni*, ... *tollite*

3. (filius meus) , (dimitto 3) hanc puellam

O *fili mi*, ... *dimitte*

Innentől a feladat annyiban módosul, hogy a megszólított személyt tiltsa el a cselekvéstől!(tiltás)

4. (Georgius) , (timeo 2)

O Georgi, ... noli timere!

5. (filii mei) , (tollo 3) aurum meum

O filii mei, ... nolite tollere!

6. (iuvenes) , (vibro 1) lanceas vestras

O iuvenes, ... nolite vibrare!

IX. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. provincia, -ae f.	ex provincia	in provincia	in provinciam
2. Silena, -ae f.	Silena	Silenae	Silenam
3. domus, -us f.	domo	domi	domum
4. Delus, -i f.	Delo	Deli	Delum
5. Sopianae, -arum f.	Sopianis	Sopianis	Sopianas
6. Aquincum, -i n.	Aquinco	Aquinci	Aquincum

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával (sing. ⇔ plur.)!

1. illa maritima pars	... illae maritimae partes
2. huius Britanni infecti	... horum Britannorum infectorum ...
3. haec aedificia consimilia	... hoc aedificium consimile
4. pecorum ingentium	... pecoris ingentis
5. in ipsa mediterranea regione	... in ipsis mediterraneis regionibus .
6. de hoc ferro importato	... de his ferris importatis
7. illa monumenta exigua	... illud monumentum exiguum
8. capillum promissum meum	... capillos promissos meos
9. has uxores communes	... hanc uxorem communem
10. cum puero parvo	... cum pueris parvis

II. Fokozza a megadott mellékneveket!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
altus 3	altior, ius	altissimus 3
clarus 3	clarior, -ius	clarissimus 3
infelix, -icis	infelicior, -ius	infelicissimus 3
illustris 2	illustrior, -ius	illustrissimus 3
stultus 3	stultior, -ius	stultissimus 3
publicus 3	publicior, -ius	publicissimus 3
velox, -locis	velocior, -ius	velocissimus 3
superbus 3	superbior, -ius	superbissimus 3
crudelis 2	crudelior, -ius	crudelissimus 3
nobilis 2	nobilior, -ius	nobilissimus 3
liber, -bera, -berum	liberior, -ius	liberrimus 3
celer, -eris, -ere	celerior, -ius	celerrimus 3
miser, -era, -erum	miserior, -ius	miserrimus 3
acer acris acre	acrior, -ius	acerrimus 3
falsus 3	falsior, -ius	falsissimus 3
humilis 2	humilior, -ius	humillimus 3
bonus 3	melior, -ius	optimus 3
multus 3	plus, pluris	plurimus 3
parvus 3	minor, minus	minus 3

III. Fokozza a megadott **adverbiumokat**!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
publice	publicius	publicissime
infeliciter	infelicius	infelicissime
furiose	furiosius	furiosissime
fortiter	fortius	fortissime
libere	liberius	liberrime
acriter	acrius	acerrime
misere	miserius	miserrime
nobiliter	nobilius	nobilissime
superbe	superbius	superbissime
celeriter	celerius	celerrime
pulchre	pulchrius	pulcherrime
similiter	similius	simillime
male	peius	pessime

IV. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
longus 3	longior, -ius	longissimus 3
illustris 2	illustrior, -ius	illustrissimus 3
Infelix, -licis	infelicior, -ius	infelicissimus 3
creber, -bra, -brum	crebrior, -ius	creberrimus 3
consimilis 2	consimilior, -ius	consimillimus 3
bonus 3	melior, -ius	optimus 3
parvus 3	minor, minus	minus 3
magnus 3	maior, -ius	maximus 3
superus 3	superior, -ius	supremus 3
periculose	periculosius	periculosissime
fortis 2	fortius	fortissime
facile	facilius	facillime
difficulter	difficilius	difficillime
sapienter	sapientius	sapientissime

V. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
bella	(acer,-cris,-cre)	acria	acriora	acerrima
aedificia	(consimilis 2)	consimilia	consimiliora	consimillima
numeros	(multus 3)	multos	plures	plurimos
plumbi	(albus 3)	albi	albioris	albissimi
colorem	(horribilis 2)	horribilem	horribiliorem	horribilissimum
tempus	(superus 3)	superum	superiorum	supremum
partem	(magnus 3)	magnum	maiores	maximam
regionum	(inferus 3)	inferorum	inferiorum	infimorum v. imorum
virgini	(pulcher 3)	pulchrae	pulchriori	pulcherrimae
ducem	(idoneus 3)!	idoneum	magis idoneum	maxime idoneum

VI. Tegye az itt megadott activ igéket passivumba, illetve fordítva (*activ* ⇔ *passiv*)!

1. incolebantur		incolebant	
2. efficis		efficeris	
3. habebis		habeberis	
4. nati sunt !		Ø	
5. deducta erit		deduxerit	
6. exegi		exactus 3 sum	
7. capti sunt		ceperunt	
8. utitur !		Ø	
9. importatis		importamini	
10. habitum erat		habuerat	

VII. Végezze el a kért utasításokat!

inficio 3 infeci infectum

1. Képezze az ige **part. impf. act.** alakját! **inficiens (-ntis)**
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **de dracone** ... **inficienti**
3. Bővítse az így kapott jelzős kifejezést a **homo** főnév **plur. acc**-val!
..... **de dracone homines inficienti**
4. Bővítse az az előbbi kifejezést egy határozószóval (pl.: semper)!
..... **de dracone homines semper inficienti**

munio 4 munivi munitum

1. Képezze az ige **part. impf. act.** alakját! **muniens (-ntis)**
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **Georgio**... **munienti**
3. Bővítse az így kapott jelzős kifejezést a **visszaható névmás acc**-val!
..... **Georgio se munienti**
4. Bővítse az előbbi kifejezést a **crux** főnév **eszközhatározót kifejező esetével**!
..... **Georgio se cruce munienti**

perterreo 2 perterrui perterritum

1. Képezze az ige **part. perf. pass.** alakját! **perterritus 3**
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **hominem** ... **perterritum**
3. Az így kapott kifejezésbe illessze bele a **draco** főnevet logikai alanyként (abl. auctoris)! **hominem dracone perterritum**

deprehendo 3 deprehendi deprehensum

1. Képezze az ige **part. perf. pass.** alakját! **deprehensus 3**
2. Egyeztesse a megadott főnévvel! **filiam** **deprehensam**
3. Az így kapott kifejezésbe illessze bele a **sors** főnevet logikai alanyként (abl. rei efficientis)! **filiam sorte deprehensam**

VIII. Alakítsa át a passiv szerkesztésű mondatokat activakká, az activ szerkesztésűeket pedig passivakká! (*activ szerkezet* ⇔ *passiv szerkezet*)

1. Exegi monumentum aere perennius.

... Monumentum aere perennius a me exactum est.

2. Romani bella fortius gesserunt.

... Bella a Romanis fortius gesta sunt.

3. Uxor communis a tribus Britannis habetur.

... Tres Britanni uxorem communem habent.

4. Sors sua puellam deprehendit.

... Puella sorte sua deprehenditur.

5. Crux Georgium tribunum munivit.

... Georgius tribunus cruce munitus est.

IX. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
ex Britannia	in Britannia	in Britanniam
Carthagine	Carthagini	Carthaginem
ex bello Gallico	in bello Gallico	in bellum Gallicum
Pharsalo	Pharsali	Pharsalum
Rhodo	Rhodi	Rhodum

X. A megadott személy(ek)nek tiltsa meg a cselekvés elvégzését!

1. (Galli) , (bella gero 3)

O ... Galli ..., bella nolite gerere ...!

2. (amicus carus) , (sero 3)

O ... amice care ..., nolite serere ...!

3. (Caius Iulius Caesar) , (eo 4) in senatum idibus Martiis

O ... Cai Iuli Caesar ..., noli ire!

4. (puer) , (utor 3) malis verbis

O ... puer ..., ... noli uti!

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet, majd fordítsa le a megoldást!

1. (hic 3) .. **haec** ... **templa** .. **religiosa** .. (religiosus 3)
2. (ille 3) .. **ex illo** .. **aere** .. **perenno** ... (perennis 2)
3. (duo 3) .. **duorum** **custodum** . **clamantium** .(clamans, -ntis)
4. (ille 3) .. **illa** **vi** .. **summa** .. (summus 3)
5. (tres, tria) .. **trium** ... **simulacrorum** .. **sanctorum** (sanctus 3)

II. Pótolja a hiányzó alakokat a megadott melléknevek és adverbiumok alapján! (Melléknév mellé csak melléknevet, adverbium mellé pedig adverbiumot írjon!)

1. ... **celeriter** **celerius** ... **celerrime**
2. ... **magnus 3** **maior, -ius** ... **maximus 3**
3. ... **multus 3** **plus (pluris)** .. **plurimus 3**
4. ... **diligenter** **diligentius** **diligentissime**
5. **malus 3** ... **peior, peius** **pessimus 3**

III. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
facinus (scelestus 3)	scelestum	scelestius	scelestissimum
vim (magnus 3)	magnum	maius	maximam
tempore (brevis 2)	brevi	breviore	brevissimo
de simulacro (pulcher 3)	pulchro	pulchriore	pulcherrimo
scelera (similis 2)	similia	similiora	simillima

IV. A **video 2 vidi visum** ige megadott alakjai mellé írja be a következő igék megfelelő alakjait!

a) **nolo nolle nolui**

b) **fero ferre tuli latum**

1. vides	a) ... non vis	b) ... fers
2. videbis	a) ... noles	b) ... feres
3. vidistis	a) ... noluistis	b) ... tulistis
4. videramus	a) ... nolueramus	b) ... tuleramus
5. videtis	a) ... non vultis	b) ... fertis

V. Írja be a táblázat megfelelő helyére a megadott igék eddig tanult igeneveit!

1. **effringo 3 -fregi -fractum**

2. **commoveo 2 -movi -motum**

3. **utor 3 usus sum**

4. **patior 3 passus sum**

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM	1. effringens (-ntis) 2. commovens (-ntis) 3. utens (-ntis) 4. patiens (-ntis)	
PERFECTUM		1. effractus 3 2. commotus 3 3. usus 3 4. passus 3
INSTANS	1. effractus 3 2. commotus 3 3. usus 3 4. passus 3	1. effringendus 3 2. commovendus 3 3. utendus 3 4. patiendus 3

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	1. effringere 2. commovere 3. Ø 4. Ø	1. effringi 2. commoveri 3. uti 4. pati
PERFECTUS	1. effregisse 2. commovisse 3. Ø 4. Ø	1. effractus 3 esse 2. commotus 3 esse 3. usus 3 esse 4. passus 3 esse
INSTANS	1. effractus 3 esse 2. commotus 3 esse 3. usus 3 esse 4. passus 3 esse	1. effractum iri 2. commotuum iri 3. Ø 4. Ø

VI. Az első mondat mintájára válaszoljon a feltett kérdésekre a többi esetén is!

1. Mater mihi promisit se venturam esse.

- 1) Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
- 2) A szerk. 3 eleme: **verbum regens: promisit; acc.: se; inf.: venturam esse**
- 3) Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő tárgyi**
- 4) Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **utóidejűség**
- 5) **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
- 6) Fordítás: **Az anya megígérte nekem, hogy el fog jönni.**

2. Scimus altissimos montes glacie et nive semper tegi.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum regens: scimus; acc.: altissimos montes; inf.: tegi**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő tárgyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **egyidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **passiv**
6. Fordítás: **Tudjuk, hogy a nagyon magas hegyeket mindig hó és jég fedi.**

3. Consules iubentur exercitum conscribere.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **nom. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum reg.: iubentur; nom.: consules; inf.: conscribere**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő alanyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **egyidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Az a parancs, hogy a consulok írják össze a hadsereget.**

4. Hostes victuri non esse videntur.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **nom. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum reg.: videntur; nom.: hostes; inf.: victuri esse**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő alanyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **utóidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Nyilvánvaló, hogy az ellenség nem fog győzni.**

5. Miror te ad me nihil scripsisse.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum regens: miror; acc.: te; inf.: scripsisse**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő tárgyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **előidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Csodálkozom, hogy semmit sem írtál nekem.**

6. Dux urbem deleri iubet.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: iubet; acc.: urbem; inf.: deleri*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *egyidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *passiv*
6. Fordítás: *A vezér megparancsolja a város elpusztítását.*

7. Rem te bene gessisse rumor erat.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: rumor erat; acc.: te; inf.: gessisse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő alanyinak veszik a nyelvtankönyvek a magyar logika alapján, a latinban azonban tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *előidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *Az a szóbeszéd járta, hogy te jól viselted a dolgot.*

8. Milites iuraverunt se magis morituros esse, quam arma tradituros.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: iuraverunt; acc.: se; inf.: morituros, tradituros esse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *utóidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *A katonák esküt tettek, hogy inkább meg fognak halni, minthogy átadják fegyvereiket.*

9. Corpus mortale aliquo tempore interire necesse est.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: necesse est; acc.: corpus mortale; inf.: interire*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő alanyinak veszik a nyelvtankönyvek a magyar logika alapján, a latinban azonban tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *egyidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *A halandó testnek egyszer szükségszerűen el kell pusztulnia.*

10. Videor mihi amens fuisse.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **nom. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum reg.: videor; nom.: (ego) amens; inf.: fuisse** ...
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő alanyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **előidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Úgy tűnik nekem, hogy esztelen voltam.**

11. Hic vir gloriatur se nihil timere.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum regens: gloriatur; acc.: se; inf.: timere**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő tárgyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **egyidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Ez a férfi azzal dicsekszik, hogy semmitől sem fél.**

12. Caesar milites castra munire iussit.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum regens: iussit; acc.: milites; inf.: munire**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő tárgyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **egyidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: **Caesar megparancsolta, hogy a katonák erősítsék meg a táborn.**

13. Notum est Carthaginem a Scipione deletam esse.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... **acc. cum inf.**
2. A szerk. 3 eleme: **verbum regens: notum est; acc.: Carthaginem; inf.: deletam esse**
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... **kijelentő alanyinak veszik a nyelvtankönyvek a magyar logika alapján, a latinban azonban tárgyi**
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... **előidejűség**
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **passiv**
6. Fordítás: **Ismeretes, hogy Scipio semmisítette meg Carthágót.**

14. Regulus se Carthaginem reversurum esse pollicitus est.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: pollicitus est; acc.: se; inf.: reversurum esse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *utóidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *Regulus ígéretet tett, hogy vissza fog térni Carthágóba.*

15. Caesar non passus est Helvetios per provinciam iter facere.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: passus est; acc.: Helvetios; inf.: iter facere* ...
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *egyidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *Caesar nem engedte meg, hogy a helvétek átutazzanak a provincián.*

16. Traditum est Socratem doctum et sapientem virum fuisse.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: traditum est; acc.: Socratem; inf.: fuisse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő alanyinak veszik a nyelvtankönyvek a magyar logika alapján, a latinban azonban tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *előidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *A hagyomány szerint Szókratész tanult és bölcs férfiú volt.*

17. Ex suo regno sic Mithridates profugit, ut ex eodem Ponto Medea illa

quondam profugisse dicitur, quam praedicant in fuga fratris eius membra dissipavisse.

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *nom. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: dicitur; acc.: Medea; inf.: profugisse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő alanyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *előidejűség*
5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? *activ*
6. Fordítás: *ahogy Médea menekült egykoron ugyanebből a Pontuszból állítólag*

1. Milyen főnévi igeneves szerkezet található a mondatban? ... *acc. cum inf.*
2. A szerk. 3 eleme: *verbum regens: praedicant; acc.: quam; inf.: dissipavisse*
3. Milyen mellékmondatot helyettesít az igeneves szerk.? ... *kijelentő tárgyi*
4. Milyen időviszony van a fő és mellékmondat között? ... *előidejűség*

5. **Activ** vagy **passiv** szerkesztésű-e az igeneves szerkezet? **activ**
6. Fordítás: ... **akiről azt mesélik, hogy menekülés közben szétszórta a fivérének a testrészeit.**

VII. Alkossa meg a másik két időviszonyt az itt következő mondatok esetében!

- 1) a) Cicero scribit **servos** templum **expugnare**.
 b) Cicero scribit **servos** templum **expugnavisse**.
 c) Cicero scribit **servos** templum **expugnatueros esse**.
- 2) a) Cicero scribit **templum** a servis **oppugnari**.
 b) Cicero scribit **templum** a servis **oppugnatum esse**.
 c) Cicero scribit **templum** a servis **oppugnatum iri**.

VIII. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek! (függő kijelentés)

1. Servi templi clamaverunt. ⇒ **Cicero dicit** ... **servos templi clamavisse**.
2. Magna lapidatio erit. ⇒ **Multi praedicebant** ... **magnum lapidationem**
futuram esse
3. Simulacrum a servis commovetur. ⇒ **Multi viderunt** ... **simulacrum a servis commoveri**.
4. Vos scelera peiora audietis. ⇒ **Dico** ... **vos scelera peiora audituros esse**.
5. Equitatus revertitur. ⇒ **Caesar iussit** ... **equitatum reverti**.
6. Cicero Agrigentinos defendet. ⇒ **Cicero praedicebat** ... **se Agrigentinos defensurum esse**.

IX. Az alábbi mondatokban az **acc. cum inf.** szerkezeteket - a konkrét alany elhagyásával - alakítsa át **nom. cum inf.** szerkezetekké!

pl.: Dux incolas urbem relinquere vetat. $\Rightarrow$ ***Incolae urbem relinquere vetantur.***

1. Cicero Agrigentinos impetum repente fecisse dicit.

..... Agrigentini impetum repente fecisse dicuntur.

2. Omnes vident te effugere.

..... Videris tu effugere.

3. Nuntius valvas templi a servis effractas esse nuntiat.

..... Valvae templi a servis effractae esse dicuntur.

4. Caesar vos in castris manere iubet.

..... Vos in castris manere iubemini.

X. Tegye egyértelművé a következő mondatot!

Audivimus Caesarem Pompeium vicisse.

..... Audivimus Pompeium a Caesare victum esse.

vagy

..... Auditus est Caesar Pompeium vicisse.

I. A megadott kifejezéseknek **változtassa meg a számát** az eset megtartásával (*sing.* ⇔ *plur.*)!

1. ad convictum suavem	... ad convitus suaves
2. nos felices	... ego felix
	... me felicem
3. in vicis angustis	... in vico angusto
4. ipsius hospitis nostri	... ipsorum hospitem nostrorum .
5. haec pecora omnia ♦	... hoc pecus omne
6. illorum gladiorum	... illius gladii
7. in his viis lapideis	... in hac via lapidea
8. ipsi militi meo	... ipsis militibus meis
9. ad haec monimenta	... ad hoc monumentum
10. eiusdem domus nostrae	... eorundem domorum/domuum nostrarum

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

Figyelem, a melléknévi alakok ragozottak!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
felicem	feliciorem	felicissimum /-am
suviter	suavius	suavissime
angusto /-a	angustiore	angustissimo /-a
fortes	fortiores	fortissimos
difficulter	difficilius	difficillime
veterum	vetustiorum	veterrimorum
parvam	minorem	minimam
multarum	plurium	plurimarum

III. A megadott indicativusban álló igealakokat tegye coniunctivusba! (*ind.* $\Rightarrow$ *coni.*)

1. solebas		soleres	
2. es		sis	
3. respexit		respexerit	
4. exorsus est		exorsus sit	
5. servimus		serviamus	
6. vñit		veniat	
7. ambulat		ambulet	
8. poteras		posses	
9. posita erant		posita essent	
10. tollitur		tollatur	
11. miraris		mireris	
12. coeperatis		coepissetis	

IV. Változtassa meg. először az alábbi igealakok *modusát* (*ind.* $\Leftrightarrow$ *coni.*), majd *actióját* (*imperfecta* $\Leftrightarrow$ *perfecta*)!

Minden alakot írjon be akövetkező oldalon lévő táblázatba is!

pl.: amat

amet

- amavit

indicativus $\Leftrightarrow$ coniunctivus		imperfecta $\Leftrightarrow$ perfecta(a megadott alakból !)	
1. a) exordior	b) ... exordiar	c) ... exorsus sum	
2. a) discedit	b) ... discedat	c) ... discessit	
3. a) discedat	b) ... discedit	c) ... discesserit	
4. a) discedet	b) ... Ø	c) ... discesserit	
5. a) exierat	b) ... exi(v)isset	c) ... exhibat	
6. a) nolles	b) ... nolebas	c) ... noluisse	
7. a) vis	b) ... velis	c) ... voluisti	
8. a) ferremus	b) ... ferebamus	c) ... tulissemus	

CONIUGATIO

		INDICATIVUS	CONIUNCTIVUS
IMPERFECTUM	PRAESENS	<i>pl.: 1.a) exordior</i> 2. a) discedit 3. b) discedit 7. a) vis	<i>pl.: 1.b) exordiar</i> 2. b) discedat 3. a) discedat 7. b) velis
	PRAETERITUM	6. b) nolebas 8. b) ferebamus 5. c) exhibat	6. a) nolles 8. a) ferremus
	FUTURUM	4. a) discedet	4. b) discedat
PERFECTUM	PRAESENS	<i>pl.: 1.c) exorsus sum</i> 2. c) discessit 7. c) voluisti	3. c) discesserit
	PRAETERITUM	5. a) exierat	5. b) exi(v)isset 6. c) noluisse 8. c) tulisse
	FUTURUM	4. c) discesserit	

V. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. Niceros, ne hallgass el!

... Niceros, noli tacere!

(taceo 2 tacui, tacitum)

2. Barátom, mesélj nekünk!

... Mi amice, narra nobis!

(amicus meus), (narro 1)

3. Barátaim, ne menjetek el Capuából!

... Amici mei, Capua nolite exire!

(amicus meus), (exeo 4 exivi, exitum)

4. Fiam, fuss haza!

... Fili mi, domum fuge!

(filius meus), (fugio 3 fugi, fugiturus), (domus)

5. Antoniusom, ne fuss el hazulról, maradj inkább itthon!

... Antoni mi, nili fugere domo, domi potius mane!

(Antonius meus), (fugio 3 fugi, fugiturus), (domus), (maneo 2), (potius), (domus)

VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek! (függő kijelentés)

1. Niceros talem fabulam exorsus est. → **Legimus** ... **Nicerotem** talem fabulam **exorsum esse**. ...2. In vico angusto habitabis. → **Arbitramur** ... **te** in vico angusto **habitaturum/ -am esse**.3. Tu gladium strinxisti et tota via umbras cecidisti. → a) **Diceris** ... **tu** gladium **strinxisse** et tota via umbras **cecidisse**.b) **Fertur** **te** gladium **strinxisse** et tota via umbras **cecidisse**. („fertur” személytelen

passivum után acc. cum inf.)

VII. Coniunctivusok gyakori használata

1. Kötőmódként való használat:

- ❖ Interrogo, quid *fm - „jelen”*
 - egeris.*
 - agas.*
 - acturus sis*
 - ❖ Kérdezem, mit *fm - „jelen”*
 - tettél.*
 - teszel.*
 - fogsz tenni.*
 - ❖ Interrogabam, quid *fm - „múlt”*
 - egisses.*
 - ageres.*
 - acturus esses*
 - ❖ Kérdeztem, mit *fm - „múlt”*
 - tettél.*
 - teszel.*
 - fogsz tenni.*
- con. praes.*
 - perf.*
 - impf.*
 - part. inst. act. + sim, sis, etc.*
 - con. praet.*
 - perf.*
 - impf.*
 - part. inst. act. + essem, esses, etc.*

2. Önálló, azaz főmondati használat:

- **con. praes. impf. = coniunctivus hortativus:** Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus! - Örvendjünk hát, míg fiatalok vagyunk! ♦ Vivat, crescat, floreat res publica! - Éljen, gyarapodjék és viruljon a köztársaság! ♦ Vivamus, mea Lesbia, atque amemus! - Élünk Lesbiám, és szeressük egymást! ♦ Bella gerant alii, tu felix Austria, nube! - Háborúskodjanak csak mások, te boldog Ausztria, házasodj! ♦ Requiescat in pace! - Nyugodjék békében! ♦ Sit tibi terra levis! - Legyen neked könnyű a föld! ♦ Prosit! - Hasznodra váljék = Egészségedre! ♦ Fiat lux! - Legyen világosság! ♦ Fiat panis! - Legyen kenyér! ♦ Fiat iustitia, pereat mundus! - Legyen igazság, még ha belepusztul is a világ! ♦ Audiatur et altera pars! - Hallgattassék meg a másik fél is! ♦ Laudetur Iesus Christus! - Dicsértessék a Jézus Krisztus! ♦ Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua! - Ne tudja a balkéz, mit csinál a jobb!
- **con. praes. perf. = coniunctivus prohibitivus:** Minores ne contempseris! - Ne nézd le az alacsonyabb rangúakat! ♦ Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris! - Amit nem akarsz magadnak, azt mással se tedd! ♦ Leuconoe, ne Babylonios temptaveris numeros! - Leuconoe, ne kutasd a babilóniai horoszkópokat!

- **coni. praet. impf. = feltételes jelen:** Vellem esse Diogenes, nisi Alexander essem. - **Ha nem volnék** Nagy Sándor, bizony Diogenész szeretnék lenni! ♦ Mors quid sit, rogitas; si scirem, mortuus essem. - **Kérdezed, mi a halál; ha tudnám, már halott volnék.** ♦ Si taceres, philosophus maneres. - **Ha hallgatnál, bölcs maradnál.**
- **coni. praet. perf. = feltételes múlt:** Si tacuisses, philosophus mansisses. - **Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna.** ♦ Debuisset iam pridem! - **Már régen kellett volna!**

VIII. Fordítsa le az alábbi anekdotákat, és magyarázza a coniunctivusok használatát!

Alexander Magnus, cum aliquando Corinthi esset, ad Diogenem venit eumque interrogavit: „Quid optas, Diogenes? Faciam, quidquid volueris.” Tum ille: „Opto – inquit – , ne solem mihi intercipias.” Quo audito Alexander exclamavisse dicitur: „Nisi Alexander essem, Diogenes esse vellem.”

Nagy Sándor, amikor egyszer Korinthosban megfordult, elment Diogenészhez, és azt kérdezte tőle: „Mit kívánsz, Diogenész? Megteszem, bármit is kérsz.” Erre ő így felelt: „ Ne takard el előlem a Napot!” Ezt hallván Nagy Sándor állítólag így kiáltott fel: „Ha nem volnék Nagy Sándor, bizony Diogenész szeretnék lenni.

Cum Alexander Darei condiciones repudiavisset, Parmenio: „Ego” – inquit – „si Alexander essem, pacis condiciones acciperem. Cui ille: „Ego quoque acciperem, si Parmenio essem”

Amikor Nagy Sándor Dareiosz békefeltételeit visszautasította, Parmenio így fakadt ki: „Ha Nagy Sándor volnék, elfogadnám a békefeltételeket! Erre Ő: „Én is elfogadnám, ha Parmenio lennék.”

*IX. Az alábbi egyenes kérdéseket tegye a megadott kifejezéstől függővé!***1. a) Ubi fui?**

Nescio, ubi fuerim.

Nesciebam, ubi ... fuissem. ...

b) Ubi sum?

Nescio, ubi sim.

Nesciebam, ubi ... essem.

c) Ubi ero?

Nescio, ubi futurum/-a sim.

Nesciebam, ubi futurum/-a essem. ...

2. a) Quid fecisti?

Scio, quid feceris.

Sciebam, quid ... fecisses.

b) Quid facis?

Scio, quid facias.

Sciebam, quid faceres.

c) Quid facies?

Scio, quid facturum/-a sis.

Sciebam, quid facturum/-a esses. ...

I. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

possitis

- a) szót. alak: ... possum posse potui - képes, tud, -hat
 b) meghatározás: ... coni. praes. impf. act. T/2.
 c) a megfelelő **ind.** alak: potestis

pugnanda est

- a) szót. alak: ... pugno 1 - küzd, harcol etc.
 b) meghatározás: ... coniug. periph. pass. ind. praes. impf. E/3. (f)
 c) a megfelelő **activ** alak: ... pugnatura est

effugite

- a) szót. alak: ... effugio 3 -fugi -fugiturus - elfut, etc.
 b) meghatározás: imperativus T/2.
 c) az igealak **tiltása**: ... nolite effugere

adhibiti erant

- a) szót. alak: ... adhibeo 2 -hibui -hibitum - odavisz, etc
 b) meghatározás: ... ind. praet. perf. pass. T/3. (m)
 c) a megfelelő **coni.** alak: ... adhibiti essent

reficiuntur

- a) szót. alak: ... reficio 3 -feci -fectum - megcsinál, etc
 b) meghatározás: ... ind. praes. impf. pass. T/3.
 c) a megfelelő **perf.** alak: ... refecti 3 sunt

oppressa erunt

- a) szót. alak: ... opprimo 3 oppressi oppressum - elnyom,
 b) meghatározás: ... ind. fut. perf. pass. T/3. (n)
 c) a megfelelő **impf.** alak: ... opprimentur

scripturus essem

- a) szót. alak: ... scribo 3 scripsi scriptum - ír
 b) meghatározás: ... coniug. periph. act. coni. praet. impf. E/1. (m)
 c) a megfelelő **perf.** alak: ... scripturus fuisset

exstinctum esset a) *szót. alak:* ... *exstinguo* 3 -tinxi -tinctum - kiolt, etc.
 b) *meghatározás:* ... *coni. praet. perf. pass. E/2. (n)*
 c) *a megfelelő ind. alak:* ... *exstinctum erat*

retinendum sit a) *szót. alak:* ... *retineo* 2 -ui -tentum - visszatart, etc.
 b) *meghatározás:* ... *coniug. periph. pass. coni. praes. impf. E/3. (n)*
 c) *a megfelelő ind. alak:* ... *retinendum est*

exstinguitur a) *szót. alak:* ... *exstinguo* 3 -tinxi -tinctum - kiolt, etc.
 b) *meghatározás:* ... *ind. praes. impf. pass. E/3.*
 c) *a megfelelő perf. alak:* ... *exstintus* 3 *est*

compensandum esset a) *szót. alak:* ... *compenso* 1 - kiegyenlít, pótol ..
 b) *meghatározás:* ... *coniug. periph. pass. coni. praet. impf. E/3. (n) ..*
 c) *a megfelelő perf. alak:* ... *compensandum fuisset*

II. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
Cannis	Cannis	Cannas
Rhegio	Rhegii	Rhegium
Massilia	Massiliae	Massiliam
Sagunto	Sagunti	Saguntum
Lesbo	Lesbi	Lesbum
ex Gallia	in Gallia	in Galliam

III. Pótolja a hiányzó végződéseket, majd fordítsa le a kifejezést!

1. senem	infirmum
2. senectuti	infirmæ
3. diligentiam	effugituram
4. contra vim	oppressuram
5. exercitationi	modicæ
6. morborum	ingravescentium
7. viribus	refectis
8. viris	tardis
9. potionis	reficientis
10. vitia	compensanda

IV. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
lumine	(fortis 2)	forti	fortiore	fortissimo
de oleo	(vetus, -eris)	vetere	vetustiore	veterrimo
cibum	(similis 2)	similem	similiorem	simillimum
vires	(magnus 3)	magnæ/-as	maiores	maximæ/-as
corpora	(infirmus 3)	infirmæ	infirmiora	infirmissima
senum	(severus 3)	severorum	severiorum	severissimorum
defatigationi	(beatus 3)	beatae	beatiori	beatissimæ
vir	(clarus 3)	clari	clariores	clarissimi
vulgus	(mobilis 2)	mobile	mobilius	mobilissimum

V. Az alábbi igék eddig tanult igeneveit írja be a megfelelő helyre!

1. reficio 3 refeci refectum

2. exerceo 2 -cui -citum

3. sequor 3 secutus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM	1. reficiens (-ntis) 2. exercens (-ntis) 3. sequens (-ntis)	
PERFECTUM		1. refectus 3 2. exercitus 3 3. secutus 3
INSTANS	1. refecturus 3 2. exerciturus 3 3. secuturus 3	1. reficiendus 3 2. exercendus 3 3. sequendus 3

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	1. reficēre 2. exercēre 3. Ø	1. refici 2. exerceri 3. sequi
PERFECTUS	1. refecisse 2. exercuisse 3. Ø	1. refectus 3 esse 2. exercitus 3 esse 3. secutus 3 esse
INSTANS	1. refecturus 3 esse 2. exerciturus 3 esse 3. secuturus 3 esse	1. refectum iri 2. exercitum iri 3. Ø

GERUNDIUM

1.	2.	3.
N. reficēre / Ø	N. exercēre / Ø	N. sequi / Ø
A. reficēre / ad reficiendum	A. exercēre / ad exercendum	A. sequi / ad sequendum
G. reficiendi	G. exercendi	G. sequendi
D. reficiendo	D. exercendo	D. sequendo
Abl. reficiendo	Abl. exercendo	Abl. sequendo

VI. *Participiumok felhasználásával mondja egyszerűbben a következő kifejezéseket!*

1. virum, qui servit	... virum servientem
2. uxori, quae amat	... uxori amanti
3. pater, qui leget	... pater lecturus
4. uxorem, quam amaverunt	... uxorem amatam
5. de luna, quae lucet	... de luna lucenti
6. liber, qui legi debebit	... liber legendus
7. de sanguine, qui inventus est	... de sanguine invento
8. matrem, quae amabit	... matrem amaturam
9. ad milites fortes, qui ambulant	... ad fortes milites ambulantes
10. militibus, qui domum fugiunt	... militibus domum fugientibus
11. magistram, quae laudari debebit	... magistram laudandam
12. pueris, qui laudabunt	... pueris laudaturis

VII. *Állapítsa meg, hogy az alábbi mondatokban gerundium, coniugatio periphrastica passiva vagy jelzőként álló participium instans passivivi található-e!*

1. Mens alitur artem discendo.	gerundium
2. Militibus pugnandum esset.	coniugatio periphrastica passiva
3. Omnibus resistendum senectuti est.	coniugatio periphrastica passiva
4. Daedalus oscula non iterum repetenda nato suo dedit. ...	part. inst. pass.
5. Animus indurandus est.	coniugatio periphrastica passiva
6. Tempus est nascendi et tempus est moriendi.	gerundium
7. Nunc aqua bibenda est.	coniugatio periphrastica passiva
8. Orpheus Manes regemque tremendum adit.	part. inst. pass.
9. Nunc est bibendum.	coniugatio periphrastica passiva
10. Ad agendum nati sumus.	gerundium

VIII. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Carthago delenda est. → **Ceterum censeo** ... Carthaginem esse delendam. ...

.....

2. Senes aliquando infirmi erunt. → a) **Dicuntur** ... senes aliquando infirmi futuri esse.

b) **Scimus** ... senes aliquando infirmos futuros esse.

3. Vis senectute exstinguitur. → **Cicero scripsit** ... vim senectute exstingui.

.....

4. Indurandus est animus. → **Fertur** ... animum indurandum esse. („fertur” - hírlík személytelen passivum után acc. cum inf. szokott következni)

I. *Változtassa meg. először az alábbi igealakok modusát (ind. ⇔ coni.), majd actióját (imperfecta ⇔ perfecta)!*

pl.: **amat****amet****- amavit**

	indicativus ⇔ coniunctivus	imperfecta ⇔ perfecta(a megadott alakból !)
1. vivimus	 vivamus	 viximus
2. redirent	 redibant	 redi(v)issent
3. potes	 possis	 potuisti
4. vultis	 velitis	 voluistis
5. dormienda est	 dormienda sit	 dormienda fuit
6. conturbamini	 conturbemini ..	 conturbati 3 estis
7. odi !	 oderim	 Ø / = odi
8. fiam	 fiam	 factus sim
	 Ø	 factus ero
9. deducta est	 deducta sit	 deducitur
10. reperiuntur	 reperiantur	 reperiti 3 sunt

II. A **possum posse potui** ige megadott alakjai mellé írja be a következő igéket a megfelelő formában!

a) nolo nolle nolui**b) eo ire i(v)i itum**

1. possitis	a) ... nolitis	b) ... eatis
2. posses	a) ... nolles	b) ... ires
3. potuerat	a) ... noluerat	b) ... i(v)erat
4. poterat	a) ... nolebat	b) ... ibat
5. potuerim	a) ... noluerim	b) ... i(v)erim

III. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknévet!

1. (ille 3)	illum	rumorem	omnem	(omnis 2)
2. (unus 3)	unius	assis	aenei	(aeneus 3)
3. (hic 3)	huic	luci	brevi	(brevis 2)
4. (unus 3)	una	nocte	dormienda	(dormiendus 3)
5. (centum)	centum	basia	dulcia	(dulcis 2)
6. (idem 3)	ad idem	vulgus	mobile	(mobilis 2)
7. (nullus 3)	nullius	mulieris	amatae	(amatus 3)
8. (alius 3)	alius	amicae	levis	(levis 2)
	alii	amicae	levi	
	aliae	amicae	leves	

IV. A megadott melléknévnek adja meg a) alapfokú adverbiumát,
b) közép fokú melléknévi alakját,
c) felsőfokú adverbiumát!

a) alapfok ADVERBIUM	b) közép fok MELLÉKNÉV	c) felsőfok ADVERBIUM
-------------------------	---------------------------	--------------------------

severus 3	severe	severior, -ius	severissime
multus 3	multum	plus, (pluris)	plurime
impensus 3	impense	impensior, -ius	impensissime
vilis 2	vile	vilior, -ius	vilissime
parvus 3	Ø / paulum	minor, minus	minime
difficilis 2	difficulter	difficilior, -ius	difficillime
facilis 2	facile	facilior, -ius	facillime
audax (-acis)	audacter	audacior, -ius	audacissime

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Lesbus, -i f.	Lesbo	Lesbi	Lesbum
2. Verona, -ae f.	Verona	Veronae	Veronam
3. rus, ruris n.	rure	ruri	rus
4. animus, -i m.	animo	animi	animum
5. Bithynia, -ae f.	ex Bithynia	in Bithynia	in Bithyniam
6. Cannae, -arum f.	Cannis	Cannis	Cannas

VI. Végezze el a kért utasításokat a *consecutio temporum* szabályainak megfelelően!

Fortasse requiris, quare id (facio 3 feci factum)

- a) Alkossa meg az előidejű változatot : *fecerim*
- b) Alkossa meg az egyidejű változatot : *faciam*
- c) Alkossa meg az utóidejű változatot : *facturus/-a sim*

Megváltottattuk a főmondat állítmányának idejét. Most ennek megfelelően végezze el a kért utasításokat!

Fortasse requisivisti, quare id (facio 3 feci factum)

- a) Alkossa meg az előidejű változatot : *fecissem*
- b) Alkossa meg az egyidejű változatot : *facerem*
- c) Alkossa meg az utóidejű változatot : *facturus/-a essem* ...

VII. Alkosson összetett mondatot! Tegye függővé az első mondatból a másodikat! (függő kijelentés, függő kérdés)

1. Catullus queritur: "Odi et amo."

Catullus queritur se odisse et amare.

2. Lesbia queritur: "Catulle, cur odisti et amas me?"

Lesbia queritur, cur Catullus se oderit et amet.

3. Poeta scripsit: "Catullus a Lesbia prae Iove teneri vult."

Poeta scripsit Catullum a Lesbia prae Iove teneri velle.

4. Catulli opinio est: "Una nox perpetua dormienda est."

Catulli opinio est unam noctem perpetuam dormiendam esse.

5. Lesbia Catullum interrogat: "Quare impensius urëris?"

Lesbia Catullum interrogat, quare ille impensius uratur.

6. Lesbia dicebat: "Solus me Catullus novit."

Lesbia dicebat se a solo Catullo notam esse.

7. Ferunt: "Soles occidere et redire possunt."

Ferunt soles occidere et redire posse.

8. Saepe interrogamus: "Quando moriemur?"

Saepe interrogamus, quando morituri simus.

VIII. Fordítsa latinra kétféleképpen!

a) *imperativusszal*, illetve annak tiltásával

b) *coniunctivus hortativusszal*, illetve *coni. prohibitivusszal*

1. Lesbia, szeress, és ne tégy tönkre engem!

a) *imperativus*: Lesbia, ama et noli me perdere!

b) *coniunctivus*: Lesbia, ames et ne me perdideris/perdas!

2. Catullus, ne panaszkodj!

a) *imperativus*: Catulle, noli queri!

b) *coniunctivus*: Catulle, ne questus sis/queraris!

3. Gonoszok, ne irigykedjete!

a) *imperativus*: Homines mali, nolite invidere!

b) *coniunctivus*: Homines mali, ne invideritis!

4. Szeress, és ne gyűlölj!

a) *imperativus*: Ama et noli odisse!

b) *coniunctivus*: Ama et ne oderis!

5. Catullus, menj el Bithyniába!

a) *imperativus*: Catulle, in Bithyniam ī!

b) *coniunctivus*: Catulle, in Bithyniam eas!

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a **számát** az eset megtartásával (**sing.** ↔ **plur.**)!

1. hunc virum consularem	... hos viros consulares
2. illo postero die	... illis posteris diebus
3. de domibus circumdatis, quibus	... de domo circumdata, qua
4. eiusdem pristinae virtutis	... earundem pristinarum virtutum
5. ullorum legatorum missorum	... ullius legati missi
6. alium exitum occupatum	... alios exitus occupatos
7. iis captivis dimissis	... ei captivo dimisso
	... eo captivo dimiso
8. aliquibus orantibus amicis (?!)	... alicui oranti amico
	... aliquo oranti amico
	... aliquo orante amico (abl. abs.)
9. hoc venenum celere ♦	... haec venena celeria
10. in ipsis regionibus exploratis	... in ipsa regione explorata

II. Az alábbi igék közül az **indicativusban** állókat tegye **coniunctivusba**, illetve fordítva (**ind.** ↔ **coni.**)!

1. obsideretur	 obsidebatur
2. circumibat	 circumiret
3. poterat	 posset
4. cenaremus	 cenabamus
5. detulistis	 detuleritis
6. ostendisset	 ostenderat
7. consueverant	 consuevissent
8. sumpserit	 sumpsit
	 Ø
9. renuntiaverat	 renuntiavisset
10. secutus est	 secutus sit

III. Töltsd ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Roma, -ae f.	Roma	Romae	Romam
2. regnum Prusiae	ex regno Prusiae	in regno Prusiae	in regnum Prusiae
3. domus, -us f.	domo	domi	domum
4. Bithynia, -ae f.	ex Bithynia	in Bithynia	in Bithyniam

IV. Pótolja a hiányzó alakokat a megadott **melléknevek** és **adverbiumok** alapján! (Melléknév mellé csak **melléknevet**, adverbium mellé pedig **adverbiumot** írjon!)

1. inimicus 3	inimicior, -ius	inimicissimus 3
2. multus 3	plus (pluris)	plurimus 3
3. sapienter	sapientius	sapientissime
4. diu	diutius	diutissime
5. facile	facilius	facillime
6. magnus 3	maior, -ius	maximus 3

V. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Hannibal in Prusiae regno est. →
 Legatus quidam dicebat Hannibalem in Prusiae regno **esse**.

2. Patres conscripti Hannibale vivo nunquam sine insidiis erunt. → **Patres conscripti existimabant** se Hannibale vivo nunquam sine insidiis **futuros esse**.

3. Id non fortuito factum est. → **Hannibal sensit** id non fortuito **factum esse**.

4. Vita Hannibali non diutius retinenda est. → **Hannibal sensit** vitam sibi non diutius **retinendam esse**.

VI. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Puer renuntiavit, quid ... **vidisset.**(látott - video 2 vidi visum)
2. Puer, renuntia, num domus undique ... **obsideatur.**(körül van-e zárva – obsideo 2 -sedi -sessum)
3. Legati Romani ab rege petebant, ut sibi Hannibalem... **dederet.**(adja ki – dedo 3 -didi-ditum)

VII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **ablativus absolutus participiumos** szerkezettel!

1. Dum Hannibal vivet, Romani nunquam sine insidiis erunt. →
... **Hannibale vivo/vivente** Romani nunquam sine insidiis erunt.
2. Cum de Hannibale mentio facta esset, unus ex legatis dixit eum in Prusiae regno esse.
→ **Mentione de Hannibale facta** unus ex legatis dixit eum in Prusiae regno
esse.
3. Quamquam amici oraverunt, Socrates carcerem non reliquit. →
..... **Amicis orantibus** Socrates carcerem non reliquit.
4. Quia deficit solis ardor, in multis regionibus uvae non maturescunt. →
... **Deficiente solis ardore** in multis regionibus uvae non maturescunt.
5. Cum domus obsessa esset, puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures armatos
apparere. → **Domo obsessa** puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures
armatos apparere.

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **participium coniunctum** participiumos szerkezettel!

1. Puer, qui ab ianua prospexit, Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. → ... **Puer ab ianua prospiciens** Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere.
2. Britanni, qui Cantium incolunt, longe humanissimi sunt. →
 Britanni Cantium incolentes longe humanissimi sunt.
3. Troiani falso cum gaudio loca revidebant, quae (postquam ea) a Graecis relictæ erant.
 →
 ... Troiani falso cum gaudio **loca a Graecis relictæ revidebant.**
4. Duces, quos pugnae fregerant, anno decimo belli Troiani immanem equum aedificabant. →
 ... **Duces pugnis fracti** anno decimo belli Troiani immanem equum aedificabant. ...

IX. Képezze a megadott igék **igeneveit** a jelentésükkel együtt!

1. video 2 vidi visum

2. facio 3 feci factum

3. patior 3 passus sum

4. sentio 4 sensi sensum

5. hortor 1 hortatus sum

PARTICIPIUM		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUM	1. videns (-ntis) 2. faciens (-ntis) 3. patiens (-ntis) 4. sentiens (-ntis) 5. hortans (-ntis)	
PERFECTUM		1. visus 3 2. factus 3 3. passus 3 4. sensus 3 5. hortatus 3
INSTANS	1. visurus 3 2. facturus 3 3. passurus 3 4. sensurus 3 5. hortaturus 3	1. videndus 3 2. faciendus 3 3. patiendus 3 4. sentiendus 3 5. hortandus 3

INFINITIVUS		
	ACTIVI	PASSIVI
IMPERFECTUS	1. videre 2. facere 3. Ø 4. sentire 5. Ø	1. videri 2. faci 3. pati 4. senti 5. hortari
PERFECTUS	1. vidisse 2. fecisse 3. Ø 4. sensisse 5. Ø	1. visus 3 esse 2. factus 3 esse 3. passus 3 esse 4. sensus 3 esse 5. hortatus 3 esse
INSTANS	1. visurus 3 esse 2. facturus 3 esse 3. passurus 3 esse 4. sensurus 3 esse 5. hortaturus 3 esse	1. visum iri 2. factum iri 3. Ø 4. sensum iri 5. Ø

GERUNDIUM

N. videre/ Ø

N. facere/ Ø

N. pati/ Ø

N. sentire/ Ø

N. hortari/ Ø

A. videre/ad videndum

A. facere/ad faciendum

A. pati/ad patiendum

A. sentire/ad sentiendum

A. hortari/ad hortandum

G. videndi

G. faciendi

G. patiendi

G. sentiendi

G. hortandi

D. videndo

D. faciendo

D. patiando

D. sentiando

D. hortando

Abl. videndo

Abl. faciendo

Abl. patiando

Abl. sentiando

Abl. hortando

SUPINUM

A. visum

A. factum

A. passum

A. sensum

A. hortatum

Abl. visu

Abl. factu

Abl. passu

Abl. sensu

Abl. hortatu

X. Gyakorlómondatok: *abl. abs. – acc. cum inf. – nom. cum inf.*

1. Nunquam **putavi linguam Latinam** tam **pulchram esse.** *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Sohasem gondoltam, hogy a latin nyelv ennyire szép.
2. **Sole occidente** nautae in portum revertuntur. *abl. abs. - cselekvő egyidejű*
Napnyugtakor/Mikor/Mivel lenyugszik a nap, a hajósok visszatérnek a kikötőbe.
3. **Captivis dimissis** pax cum hostibus facta est. *abl. abs. - szenvedő előidejű*
A foglyok szabadon bocsátása után/Miután a foglyokat szabadon engedték békét kötöttek az ellenséggel.
4. Themistocles **respondit se ignorare** Aristidem. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Themisztoklész azt válaszolta, hogy nem ismeri Ariszteidészt.
5. Mendacem memorem esse oportet. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
A hazug [embernek] jó emlékezetűnek kell lennie./Szükséges, hogy a hazug jó emlékezőképességű legyen.
6. Saepe vidimus nos sine auxilio Dei nihil posse facere. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Gyakorta látjuk, hogy Isten segedelme nélkül semmit sem tehetünk.
7. Notum est te pulchram esse. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Ismert, hogy te szép vagy.
8. Decet regem scire legem. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Illő, hogy a király ismerje a törvényt./A királynak ismernie kell a törvényt.
9. Bello Sabino perfecto Tarquinius triumphans Romam redit. *abl. abs. - szenvedő előidejű*
Miután a sabin háború befejeződött,/A sabin háború befejeztével Tarquinius diadalmasan vonult vissza Rómába.
10. Vos beatae esse videmini. *nom. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Látszik, hogy boldogok vagytok.
11. Caesar milites castra munire iussit. *acc. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Caesar parancsba adta, hogy a katonák erősítsék meg a tábort.
12. Milites castra munire iussi sunt. *nom. cum inf. -cselekvő egyidejű*
Az volt a parancs, hogy a katonák erősítsék meg a tábort.
13. Igitur comitiis habitis consules declarantur M. T. Cicero et M. Antonius. *abl. abs. - szenvedő előidejű*
Miután tehát a népgyűléseket megtartották,/Tehát a népgyűlések megtartása után consulokká választották M. T. Cicerót és M. Antoniust.
14. Caesare occiso res publica restitui non poterat. *abl. abs. - szenvedő előidejű*
Miután Caesart megölték,/Caesar meggyilkolása után a köztársaság nem volt helyreállítható.

15. Phoenices inventores litterarum esse traduntur. *nom. cum inf. - cselekvő egyidejű*
A hagyomány szerint/Az a hagyomány, hogy a föníciaiak a betűk feltalálói.
16. Orantibus amicis Socrates carcerem non reliquit. *abl. abs. - cselekvő egyidejű*
Jóllehet a barátai kérték, Szókratész nem .../Mikor a barátai kérték, Szókratész nem .../A barátai könyörgése ellenére sem hagyta el Szókratész a börtönt.
17. Animus immortalis esse dicitur. *nom. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Mondják, hogy/Állítólag a lélek halhatatlan.
18. Discipuli in schola manere iubentur. *nom. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Az volt a parancs, hogy a katonák erősítsék meg a táborot.
19. Vos in schola manere iubemini. *nom. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Az a parancs, hogy maradjatok az iskolában.
20. Dux noluit legatos diu in castris esse. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű*
A vezér nem akarta, hogy a követek sokáig maradjanak a táborban.
21. Nuntiatum mihi patrem adesse. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű - személytelen szerkesztés*
Jelentik nekem, hogy apám itt van.
22. Caesar exploratis regionibus *abl. abs. - szenvedő előidejű*, albente caelo *abl. abs. - cselekvő egyidejű* omnes copias castris educit.
Caesar a környező vidék felderítése után, pirkadatkor az összes csapatát kivezeti a táborból.
23. Athenienses vetiti sunt moenia restituere. *nom. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Tilos volt athénieknek a városfalakat helyreállítani.
24. Agrigentini viderunt servos simulacrum summa vi commovere conari. *acc. cum inf. - cselekvő egyid.*
Az agrigentumiak látták, hogy a szolgák a szobrot teljes erőből próbálják elmozdítani.
25. Caesar iussit equitatum reverti. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Caesar parancsba adta, hogy a lovasság térjen vissza.
26. Sentimus calere ignem, nivem esse albam, dulce mel. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű*
A tüzet melegnek, a havat fehérnek, a mézet édesnek érezzük.
27. Augusto imperante *abl. abs. - cselekvő egyidejű* auctores scripserunt servam quinque pueros paruisse.
acc. cum inf. - cselekvő előidejű
Megírták szerzők, hogy Augustus uralkodásakor egy szolga nő öt gyermeket szült.
28. Miror te ad me nihil scribere. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű - álszenvedő ige külön alannyal*
Csodálkozom, hogy semmit nem írsz nekem.
29. Hic vir gloriatur se nihil timere. *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű - álszenvedő ige külön alannyal*
Ez a férfi azzal dicsekszik, hogy semmitől sem fél.
30. Aio te Romanos vincere posse. ? *acc. cum inf. - cselekvő egyidejű*
Kijelentem, hogy te legyőzheted a rómaiakat/- , hogy a rómaiak legyőzhetnek téged. ?

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

(ille 3)	ex illo	aerario	divite	(dives, -itis)
(hic 3)	his	rebus	falsis	(falsus 3)
(tantus 3)	tantum	terrorem	, quem	(qui 3)
(plerusque 3)	plerorumque	magistratuum	profugientium	(profugiens, -ntis)
(uterque 3)	ad utramque	ad legionem	acceptam	(acceptus 3)
(ipse 3)	in ipsis	amicis	eligendis	(eligendus 3)
(ullus 3)	ullius	urbis	condendae	(condendus 3)

II. A megadott melléknévnek adja meg a) alapfokú adverbiumát,
b) középfokú melléknévi alakját,
c) felsőfokú adverbiumát!

	a) alapfok ADVERBIUM	b) középfok MELLÉKNÉV	c) felsőfok ADVERBIUM
repens (-ntis) !	repente	repentior, -ius	repentissime
sanctus 3	sancte	sanctior, -ius	sanctissime
falsus 3	falso	falsior, -ius	falsissime
brevis 2	breviter	brevior, -ius	brevissime
difficilis 2	difficulter	difficilior, -ius	difficillime
liber 3	libere	liberior, -ius	liberrime
malus 3	malē	peior, peius	pessime
bonus 3	bēnē	melior, melius	optime
citus 3	cito	citior, -ius	citissime

III. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Capua, -ae f.	Capua	Capuae	Capuam
2. Apulia, -ae f.	ex Apulia	in Apulia	in Apuliam
3. Pompeii, -orum m.	Pompeiis	Pompeiis	Pompeios

IV. Változtassa meg először az alábbi igealakok **genusát** (*activ* ⇔ *passiv*), majd **actióját** (*imperfecta* ⇔ *perfecta*)!

pl.: amat	amatur	- amavit
activ ⇔ passiv		imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból !!!)
1. profugeret !	... Ø	... profugisset
2. consecuti sunt !	... Ø	... consequuntur
3. disposuerat	... dispositus 3 erat	... disponebat
4. iussit	... iussus 3 est	... iubet
5. aperuisset	... apertus 3 esset	... aperiret
6. intermittuntur	... intermittunt	... intermissi 3 sunt
7. attribuere	... attribui	... attribuisse
	... attributi 3 sunt	... attribuunt

V. Az alábbi mondatokban az **acc. cum inf.** szerkezeteket - a konkrét alany elhagyásával - alakítsa át **nom. cum inf.** szerkezetekké!

1. Caesar dicit Lentulum consulem ad aperiendum aerarium Romam venisse. →
..... Dicitur Lentulus consul ad aperiendum aerarium Romam venisse.
2. Narrat aliquis plerosque magistratus Roma profugisse. →
..... Narrantur plerique magistratus Roma profugisse.
3. Incolae putant gladiatores a Lentulo spe libertatis confirmatos esse. →
..... Putantur gladiatores a Lentulo spe libertatis confirmati esse.

VI. Végezze el az alábbi mondatokkal kapcsolatos utasításokat!

1. Dicuntur plerique magistratus Lentulum consecuti esse.

A mondat fordítása: **Állítólag a legtöbb hivatalnok követte Lentulust.**

Milyen időviszony található a mondatban? **előidejűség**

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

Dicuntur plerique magistratus Lentulum **consequi**.

Dicuntur plerique magistratus Lentulum **consecuturi esse**.

2. Caesar scripsit Lentulum gladiatoribus equos attribuisse.

A mondat fordítása: **Caesar azt írta, hogy Lentulus lovakat adott a gladiátoroknak.**

Milyen időviszony található a mondatban? **előidejűség**

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

Caesar scripsit Lentulum gladiatoribus equos **attribuere**.

Caesar scripsit Lentulum gladiatoribus equos **attributurum esse**.

3. Hannibal sensit se peti.

A mondat fordítása: **Hannibál érezte, hogy őt keresik.**

Milyen időviszony található a mondatban? **egyidejűség**

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

Hannibal sensit se **petitum esse**.

Hannibal sensit se **petitum iri**.

4. Nuntiabantur equites Caesaris adesse.

A mondat fordítása: **Jelentették, hogy Caesar lovasai itt vannak.**

Milyen időviszony található a mondatban? **egyidejűség**

Alkossa meg a másik két időviszonyt!

Nuntiabantur equites Caesaris **affuisse**.

Nuntiabantur equites Caesaris **affuturi esse**.

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. His rebus Romam nuntiatis tantus terror invasit, ut Lentulus consul ex urbe
... **profugeret** ... (profugio 3 -fugi -fugiturus).
2. Lentulus, cum ... **venisset/venerit**.... (venio 4 veni ventum) ad pecuniam
proferendam, protinus aperto aerario ex urbe profugit.= **múlt is, jelen is lehet**
3. Cum aerarium ... **apertum esset/ sit** ... (aperio 4 aperui apertum), consul ex urbe
profugit. = **múlt is, jelen is lehet**

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **ablativus absolutus participiumos** szerkezettel!

1. Postquam captivi dimissi erant, pax cum hostibus facta est. →
..... **Captivis dimisis** pax cum hostibus facta est.
2. Caesar, cum caelum albesceret et postquam regio explorata erat, omnes copias
castris eduxit. →
... Caesar **caelo albesciente** et **regione explorata** omnes copias castris eduxit.
3. Postquam hae res nuntiatae erant, Romam tantus terror invasit. →
... **His rebus nuntiatis** Romam tantus terror invasit.
4. Cum aerarium apertum esset, magistratus profugerunt. →
... **Aerario aperto** magistratus profugerunt.

IX. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot fejezze ki **participium coniunctum** participiumos szerkezettel!

1. Pompeius iter ad legiones habebat, quas a Caesare acceperat. →
 Pompeius iter **ad legiones** a Caesare **acceptas** habebat.
2. Si Romam veniam, te visitabo. →
 Romam **[ego]veniens** te visitabo.
3. Lentulus gladiatores, qui ad forum producti erant, spe libertatis confirmabat. → ..
 Lentulus **gladiatores** ad forum **productos** spe libertatis confirmabat.

X. Állapítsa meg, hogy az alábbi mondatokban **gerundium**, **coniugatio periphrastica passiva** vagy **gerundivumos szerkezet** található e!

1. Caesar milites cohortatus est ad negotia gerenda. ... **gerundivumos szerkezet** ...
2. De gustibus non est disputandum. **coniugatio periphrastica passiva**
3. Sors est sua cuique ferenda. **coniugatio periphrastica passiva**
4. Multi libros de agris colendis scripserunt. **gerundivumos szerkezet**
5. Tempus est nascendi et moriendi. **gerundium**
6. Deliberando saepe perit occasio. **gerundium**
7. Nunc est bibendum. **coniugatio periphrastica passiva**
8. Multi cupidiores sunt libros emendi quam legendi. **gerundium**
9. Tibi differendum est iter et de proelio cogitandum. **coniugatio periphr. passiva**
10. Mens alitur libros legendo. **gerundium**
11. Mens alitur libris legendis. **gerundivumos szerkezet**
12. Romulum et Remum cupido urbem condendi cepit. **gerundium**
13. Romulum et Remum cupido urbis condendae cepit. **gerundivumos szerkezet**
14. Legati venerunt pacem petendi causa. **gerundium**
15. Legati venerunt pacis petendae causa. **gerundivumos szerkezet**

I. Pótolja a hiányzó végződéseket!

1. illi	tristi	nocti
2. hanc	caram	imaginem
3. tempora	suprema,	quae
4. noctium	tristissimarum	maestissimarumque
5. haec	spatia	apta
6. nostrum	pectus	forte
7. comitis	optimi	legendi
8. cura	aptae	opis
9. omnes	sensus	mei
	sensus	meos
10. poetae	abituri	maestique
	abituro	maestoque
	abituri	maestique
11. de uxore	amanti	flentique
12. tacita	tristiaque	funera

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
imaginationum	(tristis 2)	tristium	tristiorum	tristissimarum
gemitui	(magnus 3)	magno	maiori	maximo
de fato	(certus 3)	certo	certiore	certissimo
funera	(acer, -cris, -cre)	acria	acriora	acerrima
vestem	(dives, -itis)	divitem	di(vi)tiorem	di(vi)tissimam
temporum	(superus 3)	superorum	superiorum	supremorum/summorum
finibus	(exterus 3)	exteris	exterioribus	extremis
uxore	(carus 3)	cara	cariore	carissima
ad arbores	(bonus 3)	bonas	meliores	optimas

III. Változtassa meg. először az alábbi igealakok *genusát* (*activ* ⇔ *passiv*), majd *actióját* (*imperfecta* ⇔ *perfecta*)!

pl.: amat	amatur	- amavit
activ ⇔ passiv		imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból!)
1. reliqui	 relictus sum	 relinquo
2. labitur (!)	 Ø	 lapsus 3 est
3. aderat (!)	 Ø	 affuerat
4. aspiceres	 aspicereris	 aspexisses
5. traducerent	 traducerentur	 traduxissent
6. petebatis	 petebamini	 petiveratis
7. removebis	 removeberis	 removeris

IV. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek (függő kijelentés)!

1. Illa nox poetae supremum tempus in Urbe fuit. → **Ovidius scripsit** ... illam noctem poetae supremum tempus in Urbe fuisse.

2. Guttae nunc quoque ex oculis poetae labuntur. → **Dicuntur** ... guttae nunc quoque ex oculis poetae labi.

3. Uxor amans virum flentem tenebat. → (Az átalakítást úgy végezze el, hogy az egyértelmű legyen!) **Scimus** ... virum ab uxore amanti tentum esse.

4. Nihil tutum erit. → **Putatur**... nihil tutum futurum esse.

5. Tu hostes vincere potes. → (Az átalakítást úgy végezze el, hogy az egyértelmű legyen!)

Aio ... te hostes vincere posse. (Így kétértelmű, jósdáknak kíváló!)

Aio ... hostes a te vinci posse.

V. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus vagy participium coniunctum)!

1. Cum praeceptum edictum esset, Ovidius Roma discessit. →
... **Praecepto edicto** Ovidius Roma discessit.
2. Poeta, qui abiturus est, maestos amicos adloquitur. →
..... Poeta **abiturus** maestos amicos adloquitur.
3. Poeta osculum dabat uxori suae, quae acrius flebat. →
.... Poeta osculum dabat **uxori suae** acrius **flebat**.
4. Postquam dolor animi remotus erat, eius sensus convaluerunt. →
.... **Dolore animi remoto** eius sensus convaluerunt.
5. Non est necesse luctum mihi narrare, qui sortem tuam sciam. →
... Non est necesse luctum **mihi** narrare sortem **scienti**.

VI. **Gerundium** vagy **gerundivum** található-e a mondatban?

pl.: Consul **pecuniam proferendi causa** Romam venit.**gerundium**....

1. Consul **pecuniae proferendae causa** Romam venit. ... **gerundivumos szerkezet**
2. Caesar **ad labores ferendos** milites cohortatus est. ... **gerundivumos szerkezet**
3. Dux **cohortandorum militum gratia** orationem habuit. **gerundivumos szerkezet**
4. Dux **militum cohortandi causa** orationem habuit. ... **gerundium**
5. Dux **ad cohortandos milites** orationem habuit. ... **gerundium**
6. Sumpsit diem **libros legendos**. ... **gerundium**
7. Sumpsit diem **libris legendis**. ... **gerundivumos szerkezet**
8. Victoria exercitus est ars **belli gerendi**. ... **gerundivumos szerkezet**
9. Cato librum **de agro colendo** scripsit. ... **gerundivumos szerkezet**
10. Pompeios proficiscemur **oppidi videndi gratia**. ... **gerundivumos szerkezet**

*VIII. A következő mondatokban a célhatározói mellékmondatokat alakítsa át **gerundivumos szerkezetté** (lehetőleg többféleképpen)!*

1. Romulus legatos misit , ut societatem novo populo peterent.
.... Romulus legatos **ad societatem** novo populo **petendam** misit.
.... Romulus legatos **societatis** novo populo **peterendae causa/gratia** misit. ...
2. Dareus pontem fecit, quo copias suas traduceret.
.... Dareus pontem **ad copias suas traducendas** fecit.....
.... Dareus pontem **copiarum suarum traducendarum causa/gratia** fecit.
3. Lentulus venit, ut aerarium aperiret.
.... Lentulus **ad aperiendum aerarium** venit.....
.... Lentulus **aerarii aperiendi causa/gratia** venit.
4. Ipsi tribunum militum miserunt, qui Pompeium interficeret.
.... Ipsi tribunum militum miserunt **ad Pompeium interficiendum**.
.... Ipsi tribunum militum miserunt **Pompeii interficiendi causa/gratia**.
5. Patres conscripti Legatos in Bithyniam mittunt, qui ab rege auxilium petant.
.... Patres conscripti Legatos in Bithyniam **ad auxilium** ab rege **petendum** mittunt.
Patres conscripti Legatos in Bithyniam **auxilii** ab rege **petendi causa/gratia** mittunt.

I. Egyeztesse a) a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet,
b) **majd változtassa meg a számát, az eset megtartásával!**

a) (idem 3) **eisdem/iisdem** **rebus** **praesentibus** (praesens, -ntis)

b) **ei** **rei** **praesenti**

c) **eadem** **re** **praesenti**

a) (is 3) **eius** **sacrilegii** **superioris** (superior, -ius)

b) **eorum** **sacrilegiorum** **superiorum**

a) (talis 2) **talem** **benevolentiam,** **quam** (qui 3)

b) **tales** **benevolentias,** **quas**

a) (ille 3) **illorum** **hostium** **parium** (par, paris)

b) **illius** **hostis** **paris**

a) (tantus 3) **tantam** **triirem** **aeneam** (aeneus 3)

b) **tantas** **triremes** **aeneas**

a) (hic 3) **his** **viris** **reminiscentibus** (reminiscens, -ntis)

b) **huic** **viro** **reminiscenti**

c) **hoc** **viro** **reminiscenti**

a) (aliqui 3) **aliquibus** **viribus** **secundis** (secundus 3)

b) **aliqua** **vi** **secunda**

II. Képezzen alap-, közép- és felsőfokú adverbiumot a megadott melléknevekből!

	alapfok	középfok	felsőfok
difficilis 2	difficulter	difficilius	difficillime
avarus 3	avare	avarius	avarissime
liber 3	libere	liberius	liberrime
malus 3	male	peius	pessime
prudens, -ntis	pudenter	prudenter	prudenter
sapiens, -ntis	sapienter	sapientius	sapientissime
audax, -acis	audacter	audacius	audacissime

III. Az alábbi főnevekkel **egyeztesse** a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
de re (superus 3)	supera	superiore	suprema/summa
ad vulgus (vetus,-eris)	vetus	vetustius	veterrimum
usui (similis 2)	simili	similiori	simillimo
casuum (miser,-era,-erum)	miserorum	miseriorum	miserrimum
nave (dives,-itis)	divite	di(vi)tior	di(vi)tissima

IV. Az alábbi igéknek

- adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
- határozza meg az itt szereplő alakját!
- végezze el a kért átalakítását!

confluerent

- szót. alak: ... confluo 3 -fluxi -fluxum - összefolyik, összegyűlik ...
- meghatározás: coni. praet. impf. act. T/3.
- a megfelelő **ind.** alak: confluebant

accidisse

- szót. alak: ... accido 3 accidi ∅ - bekövetkezik, (rá)esik, megesik ...
- meghatározás: inf. perf. act.
- a megfelelő **impf.** alak: accidere

coeperat

- szót. alak: ... ∅ ∅ coepi coepisse -(el)kezd
- meghatározás: ind. praet. perf. act. E/3.
- a megfelelő **coni.** alak: coepisset

egressus est

- szót. alak: ... egredior 3 egressus sum - kilép, kiszáll
- meghatározás: ind. praes. perf. pass. E/3. (m)
- a megfelelő **impf.** alak: egreditur

prosequantur

- szót. alak: ... prosequor 3 -secutus sum - követ, kísér
- meghatározás: ind. praet. impf. pass. T/3.
- a megfelelő **perf.** alak: persecuti 3 sunt

- arbitrari** a) szót. alak: ... **arbitror** 1 - vél, gondol
 b) meghatározás: **inf. impf. pass.**
 c) a megfelelő **instans** alak: **Ø / arbitraturus** 3 esse
- damnavisses** a) szót. alak: ... **damno** 1 - (el)ítél
 b) meghatározás: **coni. praet. perf. act. E/2.**
 c) az ige **imperativusa plur**-ban: **damnate**

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
Athenis	Athenis	Athenas
Carthagine	Carthagini	Carthaginem
Syracusic	Syracusic	Syracusas
e civitate	in civitate	in civitatem

VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek! (függő kijelentés)

- Vulgus Atheniense ad Alcibiadis triremem confluebat. → **Cornelius Nepos scripsit** **vulgus Atheniense** ad Alcibiadis triremem **confluxisse.**

- Res adversae superiores et praesentes secundae res Alcibiadis opera acciderunt. → **Populo persuasum erat** ... **res adversas superiores et praesentes secundas res** ... Alcibiadis opera **accidisse.**

- Talis vir e civitate expulsus est. → **Dicitur** ... **talis vir** e civitate **expulsus esse.** ..

- Hostes neque terra neque mari pares esse poterant. → **Arbitramur**
 hostes neque terra neque mari **pares esse potuisse.**
- Omnes Athenienses illum unum prosequuntur. → **Videbantur**
 omnes Athenienses illum unum **prosequi.**

VII. Az alábbi összetett mondatokban a főmondat állítmányának idejét megváltoztattuk. Írja be, hogyan változik a mellékmondat állítmánya a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Tanta **fuit** omnium exspectatio videndi Alcibiadis, ut ad eius triremem vulgus **conflueret**.

→

Tanta **est** omnium exspectatio videndi Alcibiadis, ut ad eius triremem vulgus ... **confluat** ...

.....

2. Cives Siciliae amissum imperium et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae **tribuerant**, quod talem virum e civitate **expulissent**. →

Cives Siciliae amissum imperium et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae **tribuunt**, quod talem virum e civitate **expulerint**

3. Nemo tam ferus **est**, quin eius casum **lacrimet**. →

Nemo tam ferus **fuit**, quin eius casum ... **lacrimaret**

4. Senatus **timuit**, ut urbs obsessa impetum sustinere **posset**. →

Senatus **timet**, ut urbs obsessa impetum sustinere ... **possit**

5. Avari semper **metuunt**, ne sibi pecunia **rapiatur**. →

Avari semper **metuebant**, ne sibi pecunia ... **raperetur** ...

VIII. Az alábbi mondatokban szereplő szerkezeteket fejezze ki mellékmondattal!

1. Alcibiadem absentem inimici reum fecerunt.

..... Alcibiadem, **qui aberat**, inimici reum fecerunt.

2. Caesare necato bellum civile exortum est.

..... **Postquam Caesar necatus erat**, bellum civile exortum est.....

3. Galli victi silere solent, canere victores.

... Galli, **qui victi erant**, silere solent, canere, **qui vicerunt**.

4. Contione advocata Alcibiades orationem habebat.

... **Postquam contio advocata erat**, Alcibiades orationem habebat.

5. Dux e nave egressus multitudinem aspexit.

... Dux, **postquam e nave egressus erat**, multitudinem aspexit.

6. Athenas vēnimus Alcibiadis videndi causa.

... Athenas vēnimus, **ut Alcibiadem videremus**.

7. Senex reminiscens pristini temporis acerbitatem flet.

... Senex, **dum reminiscit pristini temporis acerbitatem**, flet.

8. In Graeciam proficiscemur Athenas visum.

... In Graeciam proficiscemur, **ut Athenas videamus**.

(Természetesen minden egyes feloldás többféleképpen is megoldható.)

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát az eset megtartásával (sing. ↔ plur.)!

1. omnes eos	 omnem eum
2. ex superiore loco	 ex superioribus locis
3. militibus flentibus	 militi flenti
	 milite flenti
	 milite flente ... (abl. abs.)
4. apud militem descendentem	 apud milites descendentes
5. timori minori	 timoribus minoribus
6. in iis proeliis	 in eo proelio
7. fortis viri	 fortium virorum
8. signum militare ♦	 signa militaria
9. in civitatem finitimam	 in civitates finitimas
10. in castellis altioribus	 in castello altiore

II. Egészítse ki a táblázatot! (Melléknév mellé csak melléknevet, adverbium mellé csak adverbiumot írjon!)

Figyelem, a melléknévi alakok ragozottak!

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
pulchrarum	pulchriorum	pulcherrimarum
male	peius	pessime
similem	similiorem	simillimam
multis	pluribus	plurimis
prudenter	prudenter	prudenter
superis	superioribus	summis/supremis
facile	facilius	facillime
fortiter	fortius	fortissime

III. A doceo 2 docui doctum ige alakjai mellé írja be a duco 3 duxi ductum ige megfelelő alakjait!

docebis	 duces	doce!	 duc!
docuisses	 duxisses	doctus es	 ductus es
doceantur	 ducantur	docens	 ducens

IV. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

consedisset

- a) szót. alak: ... **consido** 3 -sedi/-sidi -sessum - leül, letelepszik
 b) meghatározás: **coni. praet. perf. act. E/3.**
 c) a megfelelő **ind.** alak: ... **consederat**

petiverunt

- a) szót. alak: ... **peto** 3 petivi petitum - kér, keres, követel
 b) meghatározás: **ind. praes. perf. act. T/3.**
 c) a megfelelő **passiv** alak: ... **petiti** 3 sunt

violabatur

- a) szót. alak: ... **violo** 1- megsért, bántalmaz
 b) meghatározás: **ind. praet. impf. pass. E/3.**
 c) a megfelelő **coni.** alak: ... **violaretur**

proiectos

- a) szót. alak: ... **proicio** 3 -ieci -iectum - előredob, ledob, levét
 b) meghatározás: **part. perf. pass. plur. acc. (m)**
 c) a megfelelő **impf.** alak: ... **ø** vagy activumban: **proicientem**

occurrere

- a) szót. alak: ... **occurro** 3 occurri occursum - elébe fut, találkozik ..
 b) meghatározás: **inf. impf. act.**
 c) a megfelelő **perf.** alak: ... **occurrisse**

pandendas

- a) szót. alak: ... **pando** 3 pandi passum - kifeszít, kitár, széttár
 b) meghatározás: **part. inst. pass. plur. acc. (f)**
 c) a megfelelő **perf.** alak: ... **passas**

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

	UNDE?	UBI?	QUO?
1. Samus, -i f.	Samo	Sami	Samum
2. theatrum, -i n.	ex theatro	in theatro	in theatrum
3. Sidon, -nis f.	Sidone	Sidone	Sidonem
4. Tomi, -orum m.	Tomis	Tomis	Tomos

VI. *Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezésektől függenek (függő kijelentés)!*

1. Omnes, qui in monte consederant, ex superioribus locis in planitiem descendebant. → **Caesar iussit** **Omnes**, qui in monte consederant, ex superioribus locis in planitiem **descendere**.

2. Hostes arma proiecerunt. → **Iussi sunt** **hostes** arma **proicere**.

3. Milites victi consurgent. → **Spes est** **milites victos consurrecturos esse**.

4. Legiones aliae requiescent atque in castra revertentur. → **Iubentur**
..... **legiones aliae requiescere** atque in castra **reverti**.

5. Signa militaria ex proelio ad Caesarem relata sunt centum octoginta (CLXXX). → **Dicuntur** **signa militaria** ex proelio ad Caesarem **relata esse** centum octoginta (CLXXX).

6. In eo proelio centuriones, fortes viri amissi sunt. → **Fertur**
... in eo proelio **centuriones, fortes viros amissos esse**. ... (személytelen passivum - acc. cum inf.)

7. Ex Pompeiano exercitu circiter milia quindecim ceciderunt. → **Videbantur**
..... ex Pompeiano exercitu circiter **milia quindecim cecidis**.

8. Aliquis militum violatus est. → **Traditum est**
..... **Aliquem** militum **violatum esse**. ...

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Caesar pauca apud eos de lenitate sua locutus omnes conservavit, quo minore
... **essent** ... (sum, esse, fui) timore.
2. Imperator militibus commendat, ne qui eorum ... **violetur** ... (violo 1).
3. Legum servus sum, ut liber esse ... **possimus** (possum posse potui).
4. Plura exempla dabo, quo vos facilius rem ... **intellegatis** ... (intellego 3 -lexi
-lectum).

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Hostes , qui in monte considebant, ducem expectabant. →
..... **Hostes** in monte **considentes** ducem expectabant.
2. Caesar milites, quod illi fleverunt, conservavit. →
..... Caesar **milites flentes** conservavit.
3. De duce, qui pauca de lenitate locutus est, legimus. →
..... **De duce** pauca de lenitate **locuto** legimus.
4. Cum Pompeius victus esset, Caesar in Aegyptum profectus est. →
..... **Pompeio victo** Caesar in Aegyptum profectus est.
5. Caesar quattuor legiones secum ducit, ut castra defendat. →
..... Caesar quattuor legiones secum ducit **ad castra defendenda / castrorum defendendorum causa**.
6. Hostes venerunt Romam captum. →
..... Hostes venerunt **ad Romam capiendam / Romae capiendae gratia**.

7. Dux milites suos misit castra positum. →
 Dux milites suos misit **ad castra ponenda / castrorum ponendorum causa**.
8. Caesar, ut hostes flentes consolaretur, orationem habuit. →
 Caesar **ad hostes flentes consolandos** orationem habuit.
9. Caesar hostes, qui flebant, oratione benigna consolabatur. →
 Caesar **hostes flentes** oratione benigna consolabatur.
10. Ducem, qui pauca apud eos de lenitete sua loquitur, hostes victi non metuunt. →
 Ducem pauca apud eos de lenitete sua **loquentem** hostes victi non metuunt.

IX. Az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát fejezze ki többféleképpen!

1. Romam proficiscar, ut urbem aeternam videam.
 Romam proficiscar **ad urbem aeternam videndam**.
 Romam proficiscar **urbis aeternae videndae causa/gratia**.
 Romam proficiscar **urbem aeternam videndi causa/gratia**.
 Romam proficiscar **urbem aeternam visum**.
 Romam proficiscar **urbem aeternam visurus/-a**.

I. Pótolja a hiányzó végződéseket, majd fordítsa le a kifejezést!

1. alicui	puellae	velociori
2. illos	rumores	citōs
3. formae	praestantioris,	cuius
4. pedum	formosorum	graciliumque
5. huic	scitanti	feminae
6. per silvam /-as	opacam /-as	
7. qualem	sortem	terrentem
8. eiusdem	instantis	turbae
9. omnes	proci / -os	violentes
10. hanc	legem	temerariam
11. faciem	pulcherrimam	qualem
12. illorum	iuvenum	temerariorum

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
corpore	(praestans,-ntis)	praestanti	praestantiore	praestantissimo
de cursu	(velox,-ocis)	veloci	velociore	velocissimo
iuveni	(tardus 3)	tardo	tardiori	tardissimo
amore	(audax, -acis)	audaci	audaciore	audacissimo
condicionum	(bonus 3)	bonarum	meliorum	optimarum
ad manus	(longus 3)	longas	longiores	longissimas

*III. Képezzen alap-, közép- és felsőfokú **adverbiumot** a megadott melléknevekből!*

	alapfok	középfok	felsőfok
audax, -acis	audacter	audacius	audacissime
tardus 3	tarde	tardius	tardissime
similis 2	similiter	similius	simillime
malus 3	male	peius	pessime

IV. Változtassa meg. először az alábbi igealakok **modusát** (*ind. ⇔ coni.*), majd **actióját** (*imperfecta ⇔ perfecta*)!

pl.: **amat***amet*- *amavit*

	indicativus ⇔ coniunctivus	imperfecta ⇔ perfecta (a megadott alakból !)
1. audiatis	 auditis	 audiveritis
2. posses	 poteras	 potuisses
3. effugiebamus	 effugeramus	 effugeramus
4. victa sim	 cicta sum	 vincar
5. dentur	 dantur	 dati 3 sint
6. obstipuit	 obstipuerit	 obstipescit
7. relinquitur	 relinquatur	 relictus 3 est

V. A zárójelben megadott főnevet tegye **vocativusba** az adott számban, az igét pedig **imperativusba**!

pl.: (amicus, loquor 3 locutus sum)

Amice, loquere!

1. (Venus) , 1 -atus sum)

O ... **Venus** ..., ... **me hortare**

2. () , (2 miseritus sum)

O ... **domine mi**, ... **miserere**

3. (puer) , (fugio 3 fugi fugiturus)

O ... **puer** ..., ... **fuge**

4. (amici mei) , (ignosco 3 -gnovi -gnotum)

O ... **amici mei**, ... **ignoscite**

5. (Antonius) , (proficiscor 3 profectus sum)

O ... **Antoni** ..., ... **proficiscere**

6. (iuvenes) , (contendo 3 -tendi -tentum)

O ... iuvenes ..., contendite!

7. (studentes) , (patior 3 passus sum)

O ... studentes ..., ... patimini!

VI. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezéstől függjenek!
(függő kijelentés)

1. Aliqua virgo certamine cursus veloces viros superavit. → **Dicitur**
..... aliqua virgo certamine cursus veloces viros superavisse.

2. Atalanta territa sorte dei per opacas silvas vixit. → **Forsitan audiveris**
..... Atalantam territam sorte dei per opacas silvas vixisse.

3. Praemia veloci coniunx thalamique dabuntur. → **Atalanta promittit**
..... praemia veloci coniugem thalamosque datura esse / daturos esse.

4. Viri nimios iuvenum amores damnant. → **Fertur**
..... viros nimios iuvenum amores damnare.

5. Fortuna huius certaminis intemptata relinquitur. → **Non putamus**
..... fortunam huius certaminis intemptatam relinqui.

VII. Írja be a kipontozott helyre a zárójelben lévő igét a **consecutio temporum** szabályainak megfelelően!

1. Nec dicere possum, laude pedum formaene bono
praestantior **sit** (sum esse fui) (az egyidejű változatot adja meg!).
2. Hippomenes optabat, ne quis iuvenum velocius ... **curreret** (curro 3
cucurri cursum)
3. Saepe interrogamus, cur audentes deus ipse ... **iuvet** (iuvo 1 iuvi
iutum) (az egyidejű változatot adja meg!)
4. Iuvenis timet, ne fortuna huius certaminis intemptata **relinquatur**
(relinquo 3 reliqui relictum)
5. Atalanta in metu erat, ne iuvenem ... **vinceret** ... (vinco 3 vici victum)

VIII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Iuvenis, postquam velamen positum erat, faciem et corpus vidit. →
..... Iuvenis **velamine posito** faciem et corpus vidit
2. Hippomenes, dum sedet, cursus iniquos spectat. →
..... **Hippomenes sedens** cursus iniquos spectat.
3. Cum iuvenes victi essent, Atalanta innuba vixit. →
..... **Iuvenibus victis** Atalanta innuba vixit.
4. Hippomenes Atalantam, quae sorte dei territa erat, vidit. →
..... Hippomenes **Atalantam** sorte dei **territam** erat vidit.
5. Iuvenes convenerunt virginem victum. →
..... Iuvenes convenerunt **ad virginem vincendam / virginis vincendae causa**.

IX. Az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát fejezze ki többféleképpen!

1. Lentulus consul venit, ut aerarium aperiret et pecuniam proferret.

..... Lentulus consul venit **ad aerarium aperiendum et ad pecuniam proferendam.**

..... Lentulus consul venit **aerarii aperiendi causa et pecuniae proferendae causa.**

..... Lentulus consul venit **aerarium aperiendi causa et pecuniam proferendi causa.**

..... Lentulus consul venit **aerarium apertum et pecuniam prolatum.**

..... Lentulus consul **aerarium aperturus et pecuniam prolaturus venit.**

.....

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást, számnevet és melléknevet, majd fordítsa le a megoldást!

1. (tres, tria)	tribus	viris	summis	(summus 3)
2. (ipse 3)	ipsis	virtutibus	proditis	(proditus 3)
3. (quispiam 3)	cuiuspiam	doctrinae causa	divinae	(divinus 3)
4. (is 3)	earum	litterarum	excellentium	(excellens, -entis)
5. habitu	gravi	(gravis 2)	quo	(qui 3)
6. de hominibus	duobus	(duo 3)	quibus	(qui 3)
7. (quidam 3)	quandam	conformationem	singularem	(singularis 2)
8. (ille 3)	illo	tempore	gravi	(gravis 2)
9. (hic 3)	huic	fructui	tanto	(tantus 3)
10. (unus 3)	unius	rei	secundae	(secundus 3)
	uni	rei	secundae	
11. (is 3)	eam	ad virtutem	percipiendam	(percipiendus 3)
12. (nescio quis, quid)	cuius	studii	praeclari	(praeclarus 3)

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

	alapfok	középfok	felsőfok
de doctrina (difficilis 2)	difficili	difficiliore	difficillima
homines (multus 3)	multi	plures	plurimi
	multos	plures	plurimos
ad naturam (illustris 2)	illustrem	illustriorem	illustrissimam
viros (gravis 2)	graves	graviores	gravissimos
numerorum (vetus, -eris)	veterum	vetustiorum	veterrimorum
senem (praeclarus 3)	praeclarum	praeclariorem	praeclarissimum
remissionem (humanus 3)	humanam	humaniorem	humanissimam
virum (doctus 3)	doctum	doctiorem	doctissimum
animo (excellens, entis)	excellenti	excellentiore	excellantissimo
	excellenti	excellentiore	excellantissimo
adulescentiā (liberalis 2)	liberali	liberaliore	liberrima

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

proditae sint

- a) szót. alak: ... **prodo 3 -didi -ditum** - előad, átad, hagyományoz ...
 b) meghatározás: **coni. praes. perf. pass. T/3. (f)**
 c) a megfelelő **indicativusi** alak: ... **proditae sunt**

efferres

- a) szót. alak: ... **effero -ferre extuli elatum** - kihoz, kiemel
 b) meghatározás: **coni. praet. impf. act. E/2.**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: ... **extulisses**

exsistunt

- a) szót. alak: ... **exsisto 3 exstiti ø** - lesz, válik vmivé; történik
 b) meghatározás: **ind. praes. impf. act. T/3.**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: ... **extiterunt**

fateri

- a) szót. alak: ... **fateor 2 fassus sum** - vallomást tesz, beismer
 b) meghatározás: **inf. impf. pass.**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: ... **fassus 3 esse**

valuisse

- a) szót. alak: ... **valeo 2 valui ø** - érvényes, ér vmit
 b) meghatározás: **inf. perf. act.**
 c) a megfelelő **imperfectum** alak: ... **valere**

percipiendam

- a) szót. alak: ... **percipio 3 -cepi -ceptum** - felfog, megszerez,
 b) meghatározás: **part. inst. pass. sing. acc. (f)**
 c) az ige **part. inst. activi** alakja: ... **percepturus 3**

adiuvaretur

- a) szót. alak: ... **adiuvo 1 adiuvi adiutum** - segít, támogat
 b) meghatározás: **coni. praet. impf. pass. E/2.**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: ... **adiutus 3 esset**

contulissent

- a) szót. alak: ... **confero -ferre -tuli -latum** - összegyűjt, összehord ...
 b) meghatározás: **coni. praet. perf. act. T/3.**
 c) a megfelelő **imperfectum** alak: ... **conferrent**

- solere**
- a) *szót. alak:* ... **soleo 2 solitus sum** -szokott vmit tenni
- b) *meghatározás:* **inf. impf. act.**
- c) *a megfelelő perfectum alak:* ... **solitus 3 esse**

IV. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok a megadott kifejezésektől függenek!
(függő kijelentés)

1. Multi homines excellenti animo ac virtute erunt. → **Scimus**
..... **multos homines** excellenti animo ac virtute **futuros esse**.
2. Adulescentia his litterarum studiis alitur. → **Cicero scripsit**
..... **adulescentiam** his litterarum studiis **ali**.
3. Studium litterarum humanissima animi remissio est. → **Dicitur**
..... **studium** litterarum humanissima animi remissio **esse**.
4. Natura ad laudem atque virtutem saepius valuit. → **Sentimus**
..... **naturam** ad laudem atque virtutem saepius **valuisse**.
5. Divinus homo, Africanus, vir fortissimus ex hoc numero est. → **Cicero contendit**..... **divinum hominem, Africanum, virum fortissimum** ex hoc numero **esse**.
.....
6. Multi naturae ipsius habitu prope divino graves et moderati homines exstiterunt. → **Fateor** ... **multos** naturae ipsius habitu prope divino **graves et moderatos homines** **exstitisse**. ..
7. Tum illud nescioquid praeclarum ac singulare exsistere solebat. → **Ego hoc contendo** ... **tum illud nescioquid praeclarum ac singulare** exsistere **solitum esse**. ...
.....

V. Alkossa meg az alábbi mondatok előidejű és utóidejű változatait a **consecutio temporum** szabályai szerint!

Certum est, quid respondeam.

- a) előidejű változat : ... Certum est, quid **responderim**.
 b) utóidejű változat : ... Certum est, quid **responsurus / -a sim**.

Cicero novit, quid senectutem oblectaret.

- c) előidejű változat : ... Cicero novit, quid senectutem **oblectavisset**.
 d) utóidejű változat : ... Cicero novit, quid senectutem **oblectaturum esset**.

Quis nescit, quis Romam condiderit.

- e) előidejű változat : ... Quis nescit, quis Romam **condat**.
 f) utóidejű változat : ... Quis nescit, quis Romam **conditurus sit**.

VI. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)!

1. Studia litterarum adiuvant nos, ut virtutem percipiamus. →
 Studia litterarum adiuvant nos **ad virtutem percipiendam**.
2. Cum libros legimus, cum scriptore colloquimur. →
 Libros **legentes** cum scriptore colloquimur.
3. Cum senex de iuventute sua narrabat, gaudebat. →
 Senex de iuventute sua **narrans** gaudebat.
4. Cicero, postquam poeta Archias defensus erat, notus exstitit. →
 Cicero **Archia poeta defenso** notus exstitit.
5. Cicero orationem habuit, ut poetam defenderet. →
 Cicero orationem habuit **ad poetam defendendum / poetae defendendi gratia**.

VII. Az alábbi mondatokban szereplő igeneves szerkezeteket helyettesítse teljes mellékmondatokkal!

1. Urbe capta milites redierunt.

..... *Postquam urbs capta erat*, milites redierunt.

..... *Cum urbs capta esset*, milites redierunt.

2. Homines excellenti animo ad virtutem percipiendam litteris adiuabantur.

..... Homines excellenti animo litteris adiuabantur, *ut ii virtutem perciperent*. ...

..... Homines excellenti animo litteris adiuabantur, qui *virtutem perciperent*.

3. Cicerone oratore poeta defensu est.

..... *Cum Cicero orator erat*, poeta defensu est.

I. A zárójelben található szót a) **egyeztesse** a megadott főnévvel,
b) majd, ahol ez lehetséges, **változtassa meg a kifejezés számát** az eset megtartásával!

1. prospectum	(omnis 2)	a) omnem	b) prospectus omnes
2. aliquem	(iactatus 3)	a) iactatum	b) aliquos iactatos
3. navis	(nullus 3)	a) nullius	b) ∅
4. biremibus	(tres, tria)	a) tribus	b) ∅
5. cervum	(errans, -ntis)	a) errantem	b) cervos errantes
6. armenti	(totus 3)	a) totius	b) armentorum totorum
7. manu	(dexter 3)	a) dextra	b) manibus dextris
8. ad cornu	(arboreus 3)	a) arboreum	b) ad cornua arborea
9. pectora	(maerens, -ntis)	a) maerentia	b) pectus maerens
10. sedes	(quietus 3)	a) quieta	b) sedes quietes
		a) quietae	b) sedes quieta
		a) quietas	b) sedem quietam
11. discrimen	(tantus 3)	a) tantum	b) discrimina tanta
12. saxa	(Cyclopius 3)	a) Cyclopia	b) saxum Cyclopium
13. scopulos	(altior, -ius)	a) altiores	b) scopulum altiore
14. arcui	(mortifer 3)	a) mortifero	b) arcibus mortiferis
15. in rebus	(secundus 3)	a) secundis	b) in re secunda
16. nautae	(abiens, -euntis)	a) abeuntis	b) nautarum abeuntium
		a) abeunti	b) nautis abeuntibus
		a) abeuntes	b) nauta abiens
17. per casus	(varius 3)	a) varios	b) per casum varium

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
late	latius	latissime
celeriter	celerius	celerrime
celsus 3	celsior, -ius	celsissimus 3
malus 3	peior, peius	pessimus 3
facile	facilius	facillime
gravis 2	gravior, -ius	gravissimus 3
vetus (veteris)	vetustior, -ius	veterrimus 3
aegre	aegrius	aegerrime
difficulter	difficilius	difficillime
audacter	audacius	audacissime
multus 3	plus (pluris)	plurimus 3
∅	magis	maxime
parvus 3	minor, minus	minimus 3
sapienter	sapientius	sapientissime

III. Az alábbi igéknek

a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!

b) határozza meg az itt szereplő alakját!

c) végezze el a kért átalakítását!

conscendet

a) szót. alak: ... conscendo 3 -scendi -scensum - felmegy ...

b) meghatározás: ... ind. fut. impf. act. E/3.

c) a megfelelő **perf.** alak: conscenderit

secuti sunt

a) szót. alak: ... sequor 3 secutus sum - kísér, követ

b) meghatározás: ... ind. praes. perf. pass. T/3.

c) a megfelelő **impf.** alak: sequitur

prospiciat

a) szót. alak: ... prospicio 3 -spexi -spectum - távolba néz ...

b) meghatározás: ... coni. praes. impf. act. E/3.

c) a megfelelő **perf.** alak: prospexerit

pastus eris	a) <i>szót. alak:</i> ... pascor 3 pastus sum - legel, eszik b) <i>meghatározás:</i> ... ind. fut. perf. pass. E/2. c) <i>a megfelelő impf. alak:</i> pasceris
ferentes	a) <i>szót. alak:</i> ... fero ferre tuli latum - hoz, visz b) <i>meghatározás:</i> ... part. impf. act. plur. nom./acc. (m,f). c) <i>az ige part. inst. act. alakja:</i> laturus 3
absisteret	a) <i>szót. alak:</i> ... absisto 3 -stiti Ø - eláll vtől, eltávozik b) <i>meghatározás:</i> ... coni. praet. impf. act. E/3. c) <i>a megfelelő ind. alak:</i> absistebat
passi	a) <i>szót. alak:</i> ... patior 3 passus sum - tűr, szenved, elvisel b) <i>meghatározás:</i> ... part. perf. pass. plur. nom. (m) c) <i>az ige part. impf. act. alakja:</i> patiens, -ntis
data eris	a) <i>szót. alak:</i> ... do 1 dedi datum -ad b) <i>meghatározás:</i> ... ind. fut. perf. pass. E/2. (f) c) <i>a megfelelő impf. alak:</i> daberis
prematur	a) <i>szót. alak:</i> ... premo 3 pressi pressum - nyom, sajtol, szorít .. b) <i>meghatározás:</i> ... coni. praes. impf. pass. E/3. c) <i>a megfelelő perf. alak:</i> pressus 3 sit
mittite	a) <i>szót. alak:</i> ... mitto 3 misi missum - küld b) <i>meghatározás:</i> ... imperativus T/2. c) <i>a megfelelő passiv alak:</i> mittimini

IV. A zárójelben megadott főnevet szólítsa meg az adott számban (vocativus), majd a zárójelben megadott igével adja ki számára a parancsot (imperativus)!

pl.: (amicus), (loquor 3 locutus sum)

Amice, loquere!

1. (socii) , me (sequor 3)

O ... **socii** ..., ... me **sequimini**!

2. (nautae) , (duro 1)

O ... **nautae** ..., ... **durate**!

3. (Troianus) , (mitto 3) timorem

O ... **Troiane** ..., **mitte** timorem ...!

4. (cervus) , (pascor 3)

O ... **cerve** ..., **pascere**!

5. (Troiani) , (patior 3)

O ... **Troiani** ..., ... **patimini**!

V. Töltse ki értelemszerűen a táblázatot!

UNDE?	UBI?	QUO?
humo	humi	humum
ex Italia	in Italia	in Italiam
e valle	in valle	in vallem
domo	domi	domum
Troia	Troiae	Troiam
e nemore	in nemore	in nemus
Cumis	Cumis	Cumas

VI. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium** vagy **gerundivum** hiányzik-e a kifejezésből?

- pl.: Consul pecuniam profer**endi** causa Romam venit. ...**gerundium**...
1. Aeneas scopulum conscendit pelagi vid**endi** causa. ... **gerundivum**
 2. Aeneas scopulum conscendit pelagus vid**endi** causa. ... **gerundium**
 3. Hyppomenes faciem Atalantae laud**ando** concipit ignes. ... **gerundium**
 4. Hyppomenes facie Atalantae laud**anda** concipit ignes. ... **gerundivum**
 5. Ovidii neque cura comitem leg**endi** fuit. ... **gerundium**
 6. Ovidii neque cura comitis leg**endi** fuit ... **gerundivum**
 7. Exspectatio Alcibiadem vid**endi** magna erat. ... **gerundium**
 8. Exspectatio Alcibiadis vid**endi** magna erat. ... **gerundivum**
 9. Aeneas cura novae patriae cond**endae** cepit. ... **gerundivum**
 10. Aeneas cura novam patriam cond**endi** cepit. ... **gerundium**

VII. A két különálló mondatból **alkosson egy összetett mondatot úgy**, hogy az **első** legyen a főmondat, a második pedig annak - értelemszerűen – valamilyen mellékmondata! Ahol lehetséges, használjon mellékmondatot rövidítő igeneves szerkezetet!

1. Vergilius scripsit ... — Tres cervi in litore errabant.
..... Vergilius scripsit **tres cervos in litore erravisse**.
2. Aeneas nusquam videt ... — Phrygiae biremes iactantur.
..... Aeneas nusquam videt **Phrygias biremes iactari**.
3. Aeneas optavit ... — Patria nova floreat!
..... Aeneas optavit, **ut patria nova floreret**!

Orpheus deos infernorum orabat ... — Dei, mihi Eurydicen reddatis!

..... Orpheus deos infernorum orabat, **ut sibi Eurydicen redderent!**

4. Dux socios petit ... — O socii, mittite maestum timorem!

..... Dux socios petit, **ut maestum timorem mittant!**

5. Troiani sagittas celeres corripuerunt... — Cervi prospecti erant.

..... Troiani sagittas celeres corripuerunt, **postquam cervi prospecti erant.**

..... Troiani **cervis prospectis** sagittas celeres corripuerunt.

6. Aeneas scopulum conscendit... — Aeneas ventis iactatus est.

..... **Postquam Aeneas ventis iactatus est**, scopulum conscendit.

..... **Aenea ventis iactato** scopulum conscendit.

7. Cervus (tam) pulcher est ... — Cervus pulchrior conspici non potest.

..... Cervus (tam) pulcher est, **quo (=ut eo) pulchrior conspici non possit.**

8. Aeneas (idcirco) orationem habuit ... — Dictis maerentia pectora mulcet.

..... Aeneas (idcirco) orationem habuit, **ut dictis maerentia pectora mulceret.**

9. Sibylla praedixit ... — Troiani per varios casus in Latium tendent.

..... Sibylla praedixit **Troianos per varios casus in Latium tenturos esse.**

- I. a) **Egyeztesse a megadott jelzős főnévvel a *hic, haec, hoc* és a *quidam, quaedam, quoddam* névmásokat!**
 b) **Az így kapott kifejezéseknek *változtassa meg a számát* az eset megtartásával!**

1. a) pl.:...*his*..... *obscuris locis* ...*quibusdam*.....
 b) ... *huic* *obscuri loco* ... *cuiusdam*
 b) ... *hoc* *obscuri loco* ... *quodam*
2. a) ... *haec* *facinora tua* ... *quaedam*
 b) ... *hoc* *facinus tuum* ... *quoddam*
3. a) ... *hunc* *hominem coopertum* ... *quendam*
 b) ... *hos* *homines coopertos* ... *quosdam*
4. a) ... *haec* *vetus consuetudo* ... *quaedam*
 b) ... *hae* *veteres consuetudines* ... *quaedam*
5. a) ... *hac* *muliere glorianti* ... *quadam*
 b) ... *his* *mulieribus gloriantibus* ... *quibusdam*
6. a) ... *hae* *coniurationes populares* ... *quaedam*
 a) ... *has* *coniurationes populares* ... *quasdam*
 b) ... *haec* ... *coniuratio popularis* ... *quaedam*
 b) ... *hanc* *coniurationem popularem* ... *quandam*
7. a) ... *horum* *principum nobilium* ... *quorundam*
 b) ... *huius* *principis nobilis* ... *cuiusdam*
8. a) ... *huic* *auctori egregio* ... *cuidam*
 b) ... *his* *auctoribus egregiis* ... *quibusdam*

II. Egészítse ki a táblázatot! (**Melléknév** mellé csak melléknevet, **adverbium** mellé csak adverbiumot írjon!)

ALAPFOK	KÖZÉPFOK	FELSŐFOK
parvus 3	minor, minus	minimus 3
nobilis 2	nobilior 2	nobilissimus 3
vetus, -eris	vetustior, -ius	veterrimus 3
obscurus 3	obscurior, -ius	obscurissimus 3
sapienter	sapientius	sapientissime
prudenter	prudenter	prudenter
facile	facilius	facillime
ø	magis	maxime

III. **Fokozza** a zárójelben álló melléknevet a mondat értelmének megfelelően!

1. Cicero ... **melior** ... (bonus 3) homo est, quam Curius.
2. Huic homini non ... **minor** (parvus 3) vanitas inerat, quam audacia.
3. Homo novus ... **maxime egregius** (egregius 3) omnium senatorum fuit.
4. Cicero ... **clarior** (clarus 3) ceteris oratoribus Romanis erat.
5. Tarquinius ... **superbissimus** (superbus 3) omnium regum Romanorum fuit.

IV. Változtassa meg először az alábbi igealakok **modusát** (ind. $\Leftrightarrow$ coni), majd **actióját** (imperfecta $\Leftrightarrow$ perfecta)!

pl.: amat

amet

- amavit

	indicativus $\Leftrightarrow$ coniunctivus	imperfecta $\Leftrightarrow$ perfecta (a megadott alakból !)
1. inerat	 inesset	 infuerat
2. coepit	 coeperit	 $\emptyset$
3. pollicitus est	 pollicitus sit	 pollicitur
4. largiuntur	 largiantur	 largiti 3 sunt
5. sublata erat	 sublata esset	 tollebatur

V. Írja a **possum posse potui** ige megadott alakjai mellé a következő igéket a megfelelő formában!

a) malo malle malui

b) fero ferre tuli latum

1. potes	a) ... mavis	b) ... fers
2. potueratis	a) ... malueratis	b) ... tuleratis
3. possemus	a) ... mallemus	b) ... ferremus
4. possint	a) ... malint	b) ... ferant
5. potuisses	a) ... maluisses	b) ... tulisses

VI. Az alábbi szó szerinti idézeteket (oratio recta) tegye függővé az első mondatból (függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás - oratio obliqua) !

1. Notum est: „Huic homini non minor vanitas inest.”

..... Notum est huic homini non **minorem vanitatem inesse.**

2. Senatores interrogaverunt: „Fulvia, quid a Curio audivisti?”

..... Senatores interrogaverunt, **quid Fulvia a Curio audivisset.**

3. Incertum erat: „Quis consulatum adipiscetur?”

..... Incertum erat **quis consulatum addepturus esset.**

4. Fulvia orat: „Curi, montes auri pollicere!”

..... Fulvia orat, **ut Curius montes auri pollicetur.**

5. In oratione Ciceronis legi potest: „In ea coniuratione flagitiis coopertus Curius fuit.”

..... In oratione Ciceronis legi potest in ea coniuratione flagitiis **coopertum Curium fuisse.**

6. Senatores operam dant: „Antoni et Cicero, consules este!”

..... Senatores operam dant, **ut Antonius et Cicero consules sint.**

7. Catilina in metu erat: „Coniuratio ne patefacta sit!”

..... Catilina in metu erat, **ne coniuratio patefacta esset.**

VII. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté!** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)

1. Cum causa insolentiae Curii cognita esset, Fulvia tale periculum rei publicae haud occultum habuit. → **Causa** insolentiae Curii **cognita** Fulvia tale periculum rei publicae haud occultum habuit.
2. Fulvia rem, quam audiverat, neque reticere potuit. →
..... Fulvia **rem auditam** neque reticere potuit.
3. Etiam Curius particeps fuit, qui haud obscuro loco natus erat. →
..... Etiam **Curius** haud obscuro loco **natus** particeps fuit.
4. Cum Cicero orationem habet, senatores omnes eum intenti audiunt. →
..... **Ciceronem orationem habentem** senatores omnes intenti audiunt.
5. Cum comitia habita essent, consules declarabantur M. Tullius Cicero et C. Antonius. →
..... **Comitia habita** consules declarabantur M. Tullius Cicero et C. Antonius.
.....
6. Femina de coniuratione multis narrabat, postquam auctor sublatu erat. →
..... Femina **auctore sublato** de coniuratione multis narrabat.

VIII. Fejezze ki többféleképpen az alábbi összetett mondat célhatározói mellékmondatát!

Catilina in dies plura agitabat, ut arma per Italiam pararet.

- Catilina in dies plura agitabat **per Italiam ad arma parandum**.
- Catilina in dies plura agitabat **per Italiam ad arma paranda**.
- Catilina in dies plura agitabat **per Italiam armorum parandorum causa**.
- Catilina **per Italiam arma paraturus** in dies plura agitabat.

IX. A zárójelben megadott szavakat a) **tegye a mondat értelmének megfelelő esetbe!**

b) *Adja meg az eset pontos nevét!*

1. a) Cicero quondam sic clamavit:”... **O tempora, o mores** ...!”(tempora, mores)

b) az eset neve: ... **accusativus exclamationis** ...

2. a) Memini ... **tui** ...(tu), memento ... **mei** ... (ego)

b) az eset neve: ... **genitivus memoriae**

3. a) Initium sapientiae est timor ... **Dei** (Deus).

b) az eset neve: ... **genitivus obiectivus**

4. a) Cicero consulatum ... **annos** ... (annus) quadraginta duo natus petivit.

b) az eset neve: ... **accusativus temporis**

5. a) Date Caesari, quod ... **Caesaris** ... (Caesar), et Deo, quod ... **Dei** (Deus).

b) az eset neve: ... **genitivus possessivus**

6. a) Ovidius clamat: ... Me miserum (ego, miser)!

b) az eset neve: ... **accusativus exclamationis** ...

7. a) (sapiens)... **Sapientis** est recte vivere.

b) az eset neve: ... **genitivus proprietatis**

8. a) Hannibal puer ... decem annorum (decem anni) in Hispaniam missus est.

b) az eset neve: ... **genitivus quantitatis**

9. a) Rumoresque senum severiorum omnes aestimemus ... **unius assis** (unum as)!

b) az eset neve: ... **genitivus pretii**

10. a) Quis est ... **nostrum** (nos) sapientissimus?

b) az eset neve: ... **genitivus partitivus**

11. a) Miltiades ... **proditionis** (proditio) accusatus est.

b) az eset neve: ... **genitivus criminis**

I. A megadott kifejezéseknek változtassa meg a számát (sing. ↔ plur.) az eset megtartásával!

1. omni modo ◆		omnibus modis	
2. astutiarum similia		astutiae similis	
3. horum clientium		huius clientis	
4. dies asperi foedique		dies asperus foedusque	
5. in eas partes		in eam partem	
6. consulum aliorum		consulis alius	
7. locum opportunum		loca opportuna	
		locos opportunos	
8. principis dubitantis		principum dubitantium	
9. ea nocte		eis/iis noctibus	
10. haec initia ◆		hoc initium	

II. Az alábbi főnevekkel egyeztesse a zárójelben megadott melléknevek alap-, közép- és felsőfokát!

		alapfok	középfok	felsőfok
insidias	(multus 3)	multas	plures	plurimas
comitiorum	(vetus, -eris)	veterum	vetustiorum	veterrimorum
de incendio	(exterus 3)	extero	exteriore	extremo
insomnia	(longus 3)	longa	longiora	longissima
ex loco	(superus 3)	superio	superiore	supremo
arma	(acer 3)	acria	acriora	acerrima
principe	(dives, -itis)	divite	di(vi)tiore	di(vi)tissimo
equiti	(opportunus 3)	opportuno	opportuniori	opportunissimo

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

deeras

- a) szót. alak: ... desum deesse defui $\emptyset$ - hiányzik
 b) meghatározás: ... ind. praet. impf. act. E/2.
 c) a megfelelő **perf.** alak: defueras

pollicendo

- a) szót. alak: ... polliceor 2 pollicitus sum -ígér
 b) meghatározás: ... ger. dat./abl. vagy part. inst. pass. sing. dat./abl. (m) (n)
 c) az ige **part. inst. activi** alakja: ... polliciturus 3

cesserunt

- a) szót. alak: ... cedo 3 cessi cessum - eltávozik; enged ..
 b) meghatározás: ... ind. praes. perf. act. T/3.
 c) a megfelelő **coni.** alak: cesserint

procederet

- a) szót. alak: ... procedo 3 -cessi -cessum - előre halad
 b) meghatározás: ... coni. praet. impf. act. E/3.
 c) a megfelelő **perf.** alak: procedisset

experiri

- a) szót. alak: ... experior 4 expertus sum - kipróbál
 b) meghatározás: ... inf. impf. pass.
 c) a megfelelő **inst.** alak: $\emptyset$ / experturus 3 esse

questus

- a) szót. alak: ... queror 3 questus sum - panaszkodik
 b) meghatározás: ... part. perf. pass.
 c) a megfelelő **impf.** alak: $\emptyset$ / querens, -ntis

IV. Alkosson összetett mondatokat! Tegye függővé az első mondattól a másodikat! (függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás)

1. Cicero putat: "Catilina in proximum annum nihilo minus consulatum petet."

..... Cicero putat **Catilinam** in proximum annum nihilo minus consulatum **petiturum esse**.

2. Manli, dic mihi: "Quae loca armatis hominibus in Italia opportuna sunt?"

..... Manli, dic mihi, quae loca armatis hominibus in Italia **opportuna sint!** ..

3. Catilina docet: "Ego Manlium ad eam multitudinem praemisi."

..... Catilina docet **se** Manlium ad eam multitudinem **praemisisse**.

4. Catilina dicit: "Ego ad exercitum proficisci cupio."

..... Catilina dicit **se** ad exercitum proficisci **cupere**.

5. Fulvia ad Curium orat: "Curi, consilia coniurationis mihi prode!"

..... Fulvia ad Curium orat, **ut ille** consilia coniurationis **sibi proderet**.

6. Legimus: "Catilina neque insomniis neque labore fatigari potuerat."

..... Legimus **Catilinam** neque insomniis neque labore **fatigari potuisse**.

V. Az alábbi mondatokban a mellékmondatot alakítsa át **participiumos szerkezetté!** (ablativus absolutus, participium coniunctum vagy gerundivumos szerkezet)

1. Insidiae, quas consulibus in campo Martio fecerat, neque prospere cesserunt. →
 Insidiae consulibus in campo Martio **factae** neque prospere cesserunt.
2. Cum multa agitat, nihil ei procedit. →
 Multa **agitanti** nihil procedit.
3. Duo equites venerunt Ciceronem salutatum. →
 Duo equites venerunt **ad Ciceronem salutandum / Ciceronis salutandi causa**.
 Duo equites **Ciceronem salutaturi** venerunt.
4. Catilina Manlium ad exercitum, qui ad bella paratus fuerat, misit. →
 Catilina **Manlium** ad bella **paratum** ad exercitum misit.

VI. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium, gerundivumos szerkezet** vagy **coniugatio periphrastica passiva** szerepel-e az adott mondatban?

pl.: Consul pecuniam profer**endi** causa Romam venit.**gerundium**....

1. Nobis principes coniurationis convocandi sunt. coniug. periphr. pass.
2. Multitudinem in Etruria ad arma capi**enda** parabat. gerundivumos szerkezet
3. Corneli, tibi Cicero salutandus fuisset! coniug. periphr. pass.
4. Romam proficiscemur urbis vidend**ae** gratia. gerundivumos szerkezet
5. Cicero a principio consulatus sui multa pollicend**o** effecerat, ut consilia sibi proderentur. gerundium

VII. Fordítsa latinra az alábbi mondatokat!

1. Catilina, a Marsmezőn vess cselt a consuloknak!

..... *Catilina, consulibus in campo Martio fac/tende insidias!*

2. Barátom, próbáld ki a végső dolgokat!

..... *Mi amice, extrema experire!*

3. Katonák, távozzatok a Marsmezőről!

..... *Milites ex campo Martio egredimini!*

4. Manlius, utazz el Faesulebe!

..... *Manli, Faesulas proficiscere!*

5. Szövetségeseim, készítsetek elő tűzvészt Rómában!

..... *Socii mei, Romae incendia parate!*

6. Cornelius és Vargunteius, öljétek meg Cicerót a házában!

..... *Corneli et Varguntei, Ciceronem domi suae interficite!*

7. Barátaim, menjetek haza!

..... *Amici mei, ite domum!*

I. Egyeztesse a megadott főnévvel a zárójelben lévő névmást és melléknevet!

1. (idem 3)	eiusdem	sanguinis	Etrusci	(Etruscus 3)
2. (ille 3)	ilum	ad regem	Clusinum	(Clusinus 3)
3. (hic 3)	his	moribus	inultis	(inultus 3)
4. (quantus 3)	quanta	vi	oriunda	(oriundus 3)
5. (alius 3)	alios	viros	infimos	(infimus 3)
6. (ipse 3)	ipsae	vires	summae	(summus 3)
	ipsas	vires	summas	
7. (hic 3)	huic	exercitui	infesto	(infestus 3)
8. (ullus 3)	ulla	re	valida	(validus 3)
9. (totus 3)	totius	plebis	perculsae	(perculusus 3)
10. (hic 3)	haec	blandimenta	popularia	(popularis 2)

II. Fokozza a megadott kifejezésben szereplő melléknevet vagy adverbiumot!

alapfok	középfok	felsőfok
---------	----------	----------

1. artibus malis	peioribus	pessimis
2. regnum bene imperando	melius	optime
3. rebus asperis	asperioribus	asperrimis
4. pretio impenso	impensiore	impensissimo
5. viri divites	di(vi)tiores	di(vi)tissimi
6. preces difficulter miscendo	difficilius	difficillime
7. hominibus superis	superioribus	summis
8. rem inferam	inferiorem	infimam/imam

III. Az alábbi igéknek

- a) adja meg a teljes szótári alakját és jelentését!
 b) határozza meg az itt szereplő alakját!
 c) végezze el a kért átalakítását!

oriundos

- a) szót. alak: ... **orior 4 ortuus sum** - keletkezik, támad
 b) meghatározás: ... **part. inst. pass. plur. acc. (m)**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: **ortuos**

patereris

- a) szót. alak: ... **patior 3 passus sum** - tűr, szenved, elvisel
 b) meghatározás: ... **coni. praet. impf. pass. E/2.**
 c) a megfelelő **indicativusi** alak: **patiebaris**

sivissent

- a) szót. alak: ... **sino 3 sivi situm** - enged, hagy
 b) meghatározás: ... **coni. praet. perf. act. T/3.**
 c) a megfelelő **imperfectum** alak: **sineret**

fore

- a) szót. alak: ... **sum esse fui** $\emptyset$ -van, létezik
 b) meghatározás: ... **inf. inst. act. - futurus 3 esse = fore**
 c) a megfelelő **perfectum** alak: **fuisse**

vendendae

- a) szót. alak: ... **vendo 3 vendidi venditum** - elad, árul
 b) meghatározás: ... **part. inst. pass. sing. dat./abl. vagy. plur. nom. (f)**
 c) a megfelelő **activ** alak: **venditurae**

miserunt

- a) szót. alak: ... **mitto 3 misi missum** - küld
 b) meghatározás: ... **ind. praes. perf. act. T/3.**
 c) a megfelelő **passiv** alak: **missi 3 sunt**

adempta sunt

- a) szót. alak: ... **adimo 3 ademi ademptum** - (el)vesz, elragad
 b) meghatározás: ... **ind. praes. perf. pass. T/3. (n)**
 c) a megfelelő **activ** alak: **ademerunt**

horrebatis

- a) szót. alak: ... **horreo 2 horruui** $\emptyset$ - megborzad, irtózik
 b) meghatározás: ... **ind. praet. impf. act. T/2.**
 c) a megfelelő **coniunctivusi** alak: **horreretis**

fers	a) szót. alak: ... fero ferre tuli latum - hoz, visz
	b) meghatározás: ... ind. praes. impf. act. E/2.
	c) a megfelelő coniunctivusi alak: feras
expetis	a) szót. alak: ... expeto 3 expeti expetitur - kíván, kér, törekszik
	b) meghatározás: ... ind. praes. impf. act. E/2.
	c) a megfelelő passiv alak: expeteris

IV. **Alakítsa át** az alábbi mondatokat úgy, hogy **azok a megadott kifejezéstől függenek** (*oratio obliqua* - függő kijelentés, függő kérdés, függő felszólítás)!

1. Tarquinius egens exsulat. → **Ne patiaris**
..... **Tarquinius egentem exsulare.**
2. Porsenna, ne patiaris me egentem exsulare! → **Tarquinius Porsennam orabat,**
..... **ne se egentem exsulare pateretur.**
3. Porsenna, ne sinas orientem morem pellendi reges inultum! → **Tarquinius Porsennam monebant**
..... **, ne orientem morem pellendi reges inultum sineret.**
4. Libertas ipsa satis dulcedinis habet. → **Tarquinius monebant**
..... **libertatem ipsam satis dulcedinis habere.**
5. Nihil excelsum erit. → **Tarquinius monebant**
..... **nihil excelsum fore = futurum esse.**
6. Romana plebs cum servitute pacem recipiat! → **Patres timebant**
..... **ne Romana plebs cum servitute pacem reciperet.**
7. Quantum exercitum habes? → **Tarquinius Porsennam interrogabant**
..... **quantum exercitum haberes.**
8. Nolumus egentes exsulare. → **Tarquinius dicunt**
..... **se egentes exsulare nolle.**

V. Egészítse ki a következő mondatokat! **Gerundium, gerundivumos szerk. vagy coniugiatio periphrastica passiva** hiányzik-e a kifejezésből?

pl.: Consul pecuniam profer**endi** causa Romam venit.

...**gerundium**...

1. Ibi exsules consilium precesque misc**endo** orabant. ... **gerundium**
2. Alii in Volscos, alii Cumas
ad frumentum compar**andum** missi sunt ... **gerundivumos szerk.**
3. Salis vend**endi** arbitrium privatis ademptum est. ... **gerundivumos szerk.**
4. Divites oneri fer**endo** magis apti sunt. ... **gerundivumos szerk.**
5. Tum senatus bene imper**ando** popularis fuit. ... **gerundium**
6. Virginibus et iuvenibus exerc**endum** fuisset. ... **coniug. periphr. pass.**

VI. A zárójelben megadott szavakat **a) tegye a mondat értelmének megfelelő esetbe, majd b) adja meg az eset pontos nevét!**

1. Aeneas **Troia**¹ (Troia) **Carthaginem** ..² (Carthago) fugit,
... **Carthagine**³ (Carthago) ... **in Latium**⁴ (Latium) navigavit.

1.b) az eset neve: **abl. loci - Honnan? kérdésre**

2.b) az eset neve: **acc. loci - Hová? kérdésre**

3.b) az eset neve: **abl. loci - Honnan? kérdésre**

4.b) az eset neve: **acc. loci - Hová? kérdésre**

2. Tibi fortuna non dedit, ut **certo patre** (certus pater) nascereris.

b) az eset neve: **ablativus originis**

3. Homines **rebus secundis** (res secundae) gaudent et ... **rebus adversis**
..... (res adversae) dolent.

b) az eset neve: **ablativus causae**

4. Horribile ... **dictu** (dico 3) !

b) az eset neve: ... **ablativus limitationis**

5. Omnes filii et filiae **a dracone** (draco) consumpti sunt.

b) az eset neve: ... **ablativus auctoris**

6. Nox ... **die** (dies) longior est.

b) az eset neve: ... **ablativus comparationis**

7. Haec longissima nox **omnium noctium** (omnes noctes) erat .

b) az eset neve: ... **genitivus partitivus**

VII. Állapítsa meg, hogy melyik alak felel meg az ige vonzatának!

1. **utitur** a) libertatem
b) libertati
c) **libertate**

2. **opus est** a) **diligentiā**
b) diligentiae
c) diligentiam

3. **parcit** a) hostem
b) hoste
c) **hosti**

4. **occurrebat** a) cum militibus
b) militum
c) **militibus**

5. **memor** a) **pristinae virtutis**
b) pristinam virtutem
c) pristina virtute

6. **invidet** a) amicum
b) **amico**
c) amici

7. **praeest** a) **exercitui**
b) exercitus
c) exercitum

8. **consentiunt** a) uxore
b) uxorem
c) **uxori**

9. **fruitur** a) **otio**
b) otii
c) otium

10. **abusus est** a) patientiae
b) patientias
c) **patientiā**

Tartalomjegyzék

Előszó	3
I/1. lecke feladatsora (A és B szöveg)	5
I/2. lecke feladatsora (A szöveg)	9
I/3. lecke feladatsora (A szöveg)	13
I/4. lecke feladatsora (A szöveg)	18
I/5. lecke feladatsora (A szöveg)	23
I/6. lecke feladatsora (A szöveg)	27
II/1. lecke feladatsora (A és C szöveg)	31
II/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	37
II/3. lecke feladatsora (A és C szöveg)	42
II/4. lecke feladatsora (A és C szöveg)	47
II/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	53
II/6. lecke feladatsora (A és C szöveg)	59
III/1. lecke feladatsora (B és C szöveg)	64
III/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	70
III/3. lecke feladatsora (B és C szöveg)	75
III/4. lecke feladatsora (B és C szöveg)	79
III/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	84
III/6. lecke feladatsora (A és C szöveg)	89
IV/1. lecke feladatsora (A és C szöveg)	94
IV/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	99
IV/3. lecke feladatsora (A és C szöveg)	105
IV/4. lecke feladatsora (A és C szöveg)	111
IV/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	116
Emlékeztetők:	
A verbo (az ige szótári alakja)	121
Coniugatiós összefoglaló	122
Coniugatio – rendhagyó igék 1	123
Coniugatio – rendhagyó igék 2	124
Coniugatio – rendhagyó igék 3	125
Declinációs összefoglaló	126
A III. declinatio tövei	127
Melléknevek és adverbiumok fokozása	128
Rendhagyó fokozás 1	129
Rendhagyó fokozás 2	130
Helyhatározók (irányhármasság)	131
Igenevek	132
Rendhagyók igenevei	133
Accusativus cum infinitivo és nominativus cum infinitivo	134
3 actós acc. cum inf. és nom. cum inf.	135
Participium coniunctum	136
Ablativus absolutus	137
Gerundivumos szerkezet	138
A participiumok előfordulása	139
Időviszony	140
Három névmás	141

Megoldások:

Megoldás I/1. lecke feladatsora (A és B szöveg)	142
Megoldás I/2. lecke feladatsora (A szöveg)	146
Megoldás I/3. lecke feladatsora (A szöveg)	150
Megoldás I/4. lecke feladatsora (A szöveg)	156
Megoldás I/5. lecke feladatsora (A szöveg)	161
Megoldás I/6. lecke feladatsora (A szöveg)	165
Megoldás II/1. lecke feladatsora (A és C szöveg)	169
Megoldás II/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	175
Megoldás II/3. lecke feladatsora (A és C szöveg)	180
Megoldás II/4. lecke feladatsora (A és C szöveg)	188
Megoldás II/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	195
Megoldás II/6. lecke feladatsora (A és C szöveg)	201
Megoldás III/1. lecke feladatsora (B és C szöveg)	206
Megoldás III/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	213
Megoldás III/3. lecke feladatsora (B és C szöveg)	218
Megoldás III/4. lecke feladatsora (B és C szöveg)	222
Megoldás III/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	227
Megoldás III/6. lecke feladatsora (A és C szöveg)	232
Megoldás IV/1. lecke feladatsora (A és C szöveg)	237
Megoldás IV/2. lecke feladatsora (A és C szöveg)	242
Megoldás IV/3. lecke feladatsora (A és C szöveg)	248
Megoldás IV/4. lecke feladatsora (A és C szöveg)	254
Megoldás IV/5. lecke feladatsora (A és C szöveg)	259

Tartalomjegyzék